

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පාර්ලිමේන්තුව
(පස්වැනි සභාවාරය)

ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ සභාපති
ගරු පාඨලී චම්පික රණවක මහතා
විසින්

2024 අප්‍රේල් මස 1 වැනි දින
පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන ලදී

ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුව මගින් 2024 අප්‍රේල් මස 1 වැනි දින මුද්‍රණය කිරීමට නියෝග කරන ලදී.

ක්‍රම හා විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ සංයුතිය
(නවවැනි පාර්ලිමේන්තුව - සිව්වැනි සභාවාරය)

1. ගරු පාඨලී වම්පික රණවක මහතා (සභාපති)
2. ගරු රංජිත් සියඹලාපිටිය මහතා
3. ගරු ලසන්ත අලගියවන්ත මහතා
4. ගරු නීතිඥ සිසිර ජයකොඩි මහතා
5. ගරු අනුරාධ ජයරත්න මහතා
6. ගරු ශමීන්ද්‍ර රාජපක්ෂ මහතා
7. ගරු ජොන්ස්ටන් ප්‍රනාන්දු මහතා
8. ගරු නීතිඥ ඩබ්ලිව්. ඩී. ජේ. සෙනෙවිරත්න මහතා
9. ගරු වාසුදේව නානායක්කාර මහතා
10. ගරු අශෝක් අබේසිංහ මහතා
11. ගරු නීතිඥ එස්. එම්. එම්. මුෂාරත් මහතා
12. ගරු ධර්මලිංගම් සිද්ධාර්ථන් මහතා
13. ගරු ඉෂාක් රහුමාන් මහතා
14. ගරු හේමා විතානගේ මහතා
15. ගරු සංජීව එදිරිමාන්න මහතා
16. ගරු නාලක බණ්ඩාර කෝට්ටේගොඩ මහතා
17. ගරු නීතිඥ වසන්ත යාපාබණ්ඩාර මහතා

ක්‍රම හා විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ සංයුතිය
(නවවැනි පාර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය)

1. ගරු පාඨලී වම්පික රණවක මහතා (සභාපති)
2. ගරු ලසන්ත අලගියවන්ත මහතා
3. ගරු නීතිඥ සිසිර ජයකොඩි මහතා
4. ගරු අනුරාධ ජයරත්න මහතා
5. ගරු ශමීන්ද්‍ර රාජපක්ෂ මහතා
6. ගරු නීතිඥ ඩබ්ලිව්. ඩී. ජේ. සෙනෙවිරත්න මහතා
7. ගරු වාසුදේව නානායක්කාර මහතා
8. ගරු අශෝක් අබේසිංහ මහතා
9. ගරු නීතිඥ එස්. එම්. එම්. මුෂාරත් මහතා
10. ගරු ධර්මලිංගම් සිද්ධාර්ථන් මහතා
11. ගරු සංජීව එදිරිමාන්න මහතා
12. ගරු උදයන කිරිඳිගොඩ මහතා
13. ගරු නාලක බණ්ඩාර කෝට්ටේගොඩ මහතා
14. ගරු නීතිඥ වසන්ත යාපාබණ්ඩාර මහතා

කාරක සභා වාර්තා

www.parliament.lk යන වෙබ් අඩවියෙන් පහත සඳහන් දිගුව ඔස්සේ ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ වාර්තා බාගත කර ගැනීමට හැක.

භාෂාව තෝරන්න

ප්‍රකාශන

කාරක සභා වාර්තා

ව්‍යවස්ථාදායකය තෝරන්න (ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පාර්ලිමේන්තුව)

සභාවාරය (5)

කාරක සභා වර්ගය (විශේෂ කාර්යයන් සඳහා වන කාරක සභා)

ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව

වාර්තාව තෝරන්න

පටුන

1.	පසුබිම	- 1 -
2.	හැඳින්වීම	- 3 -
3.	පවත්වන ලද කාරක සභා රැස්වීම්	- 5 -
4.	ආදායම් එකතු කිරීම	- 10 -
5.	දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව	- 12 -
5.1.	පසුබිම	- 12 -
5.2.	නිරීක්ෂණ	- 15 -
5.3.	නිර්දේශ	- 21 -
6.	ශ්‍රී ලංකා රේගුව	- 24 -
6.1.	පසුබිම	- 24 -
6.2.	නිරීක්ෂණ	- 26 -
6.3.	නිර්දේශ	- 38 -
7.	ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව	- 41 -
7.1.	පසුබිම	- 41 -
7.2.	නිරීක්ෂණ	- 42 -
7.3.	නිර්දේශ	- 49 -
8.	ශ්‍රී ලංකා රුපියල ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක් ලෙස භාවිතා කිරීම ක්‍රියාත්මක කිරීම..	- 52 -
8.1.	දේශීය හා විදේශීය වෙළෙඳපොළ තුළ ශ්‍රී ලංකා මුදල් භාවිතයේ වර්තමාන තත්ත්වය	- 52 -
8.2.	නිරීක්ෂණ	- 56 -
8.3.	නිර්දේශ	- 60 -
9.	සමාජ සුභසාධන වැඩසටහන්	- 62 -
9.1.	පසුබිම	- 62 -
9.2.	නිරීක්ෂණ	- 64 -
9.3.	නිර්දේශ	- 68 -
10.	හදිසි සහන	- 71 -
10.1.	පසුබිම	- 71 -

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

10.2.	නිරීක්ෂණ	- 73 -
10.3.	නිර්දේශ.....	- 77 -
ඇමුණුම 1		a

1. පසුබිම

2022 නොවැම්බර් මාසයේදී පාර්ලිමේන්තු ස්ථාවර නියෝගවලට ගෙන එන ලද සංශෝධන සමඟින් නවවැනි පාර්ලිමේන්තුවේ සිව්වැනි සභාවාරයේදී විශේෂ කාර්යයන් සඳහා වන කාරක සභාවක් ලෙස ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව පිහිටුවන ලදී. පාර්ලිමේන්තුවේ ස්ථාවර නියෝග අංක 124 ප්‍රකාරව අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් නොවන පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරු 16 දෙනෙකුගෙන් මුල් අවස්ථාවේ කාරක සභාව සමන්විත විය. එහෙත් කාරක සභාවේ සාමාජිකත්වය සාමාජිකයින් දහහත (17) දක්වා වැඩි කිරීම සඳහා වූ යෝජනාවක් 2023 පෙබරවාරි 10 වන දින පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කරන ලදී. තේරීම් කාරක සභාව විසින් නම් කරන ලද කාරක සභාවේ සාමාජිකයින්ගේ නම් පිළිවෙලින් 2023 පෙබරවාරි 21 සහ 2023 අප්‍රේල් 25 යන දිනවල පාර්ලිමේන්තුවට ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී.

රටේ මූල්‍ය කටයුතු අධීක්ෂණය කරන කාරක සභාවක් ලෙස, බදු අයකිරීම්, තීරුබදු සහ රජයේ අනෙකුත් ආදායම් වර්ධනය කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගවලට අදාළ සියලු කරුණු පරීක්ෂා කිරීමටත්, බදු සහ තීරුබදු සම්බන්ධයෙන් පවතින ප්‍රතිපත්තිවල අවශ්‍ය අවස්ථාවල වෙනස්කම් යෝජනා කිරීමටත් ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවට බලය ඇත.

2023 මාර්තු 23 වැනි දින පැවති කාරක සභාවේ පළමු රැස්වීමේදී ගරු පාය්ලි වම්පික රණවක මහතා කාරක සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස තේරී පත් විය. ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව 2023 අප්‍රේල් 26 සිට 2023 අගෝස්තු 22 දක්වා කාලය තුළ රැස්වීම් දොළහක් (12) පැවැත්වූ අතර දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව යන ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ආයතන වෙත නිරීක්ෂණ වාරිකා සිදු කර තිබේ. මෙම කාලසීමාව තුළ කාරක සභාව විසින් කරන ලද නිරීක්ෂණ සහ නිර්දේශ ඇතුළත් කාරක සභාවේ පළමු වාර්තාව 2023 සැප්තැම්බර් 6 වන දින පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන ලදී.

ඉන් අනතුරුව, රාජ්‍ය ආදායමෙන් 99% ක දායකත්වයක් දක්වන රටේ ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ආයතන තුනේම පැහැර හරින ලද බදු අයකර ගැනීම, රජයට නියමිත ආදායම් ඉපැයීම අහිමි කරන මත්පැන් බෝතල්වල ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා භාවිතයට පිළියම් යෙදීම, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව මගින් නව බදු ලිපිගොනු විවෘත කිරීම සහ ඉලෙක්ට්‍රොනික මුදල් සහ 'පරිගණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂා ක්‍රමය (blockchain technology), මූල්‍ය වෙළෙඳපොළට හඳුන්වා දීම වැනි ඉතා තීරණාත්මක කරුණු කෙරෙහි කාරක සභාවේ අවධානය යොමු විය. මීට අමතරව, විශේෂයෙන්ම මෝටර් වාහන ඇතුළු භාණ්ඩ කිහිපයක ආනයනය තාවකාලිකව අත්හිටවූ කාලසීමාව තුළ, ශ්‍රී ලංකා රේගුවේ ආදායම් වැඩි දියුණු කිරීමේ උපාය මාර්ග කාරක සභාව විසින් විමර්ශනය කරන ලදී. 2023 සැප්තැම්බර් 07 සිට 2024 ජනවාරි 24 දක්වා පැවති රැස්වීම්වලදී කාරක සභාව විසින් කරන ලද නිරීක්ෂණ සහ නිර්දේශ මෙම වාර්තාවට ඇතුළත් වේ. 2024 ජනවාරි 26 වැනි දින නවවැනි පාර්ලිමේන්තුවේ සිව්වැනි සභාවාරය අවසන් කිරීමත් සමඟ ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව අභෝගී විය. 2024 මාර්තු 20 වැනි දින නවවැනි පාර්ලිමේන්තුවේ පස්වැනි

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

සභාවාරය සඳහා පළමු රැස්වීම පැවැත්වූ අතර එහිදී කාරක සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස ගරු. පාය්ලී වම්පික රණවක මහතා නැවත තේරී පත් විය. එම රැස්වීමේදී ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව, කාරක සභාවේ දෙවැනි වාර්තාව පාර්ලිමේන්තුවේ සභාගත කිරීමට අනුමැතිය ලබා දුන්නේය.

2. හැඳින්වීම

රටේ ආර්ථික ස්ථායීබව ශක්තිමත් කිරීම සහ ආර්ථික සෞභාග්‍යය සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා රටේ ආදායම වැඩිකිරීමත් වියදම් කළමනාකරණය කිරීමත් ප්‍රධාන පරමාර්ථ කරගත් ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවට ප්‍රධාන වශයෙන් පහත කරුණු විමර්ශනය කර නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට බලය ඇත.

- රජයේ ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ආයතන වන ශ්‍රී ලංකා රේගුව, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් උපයනු ලබන ආදායම් වර්ධනය කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග
- බදුකරණය හා තීරුබදු සම්බන්ධ සියලු කාරණා සහ බදුකරණය හා තීරු බදු ගාස්තු සම්බන්ධ පවත්නා ප්‍රතිපත්තිවලට වෙනස්කම් යෝජනා කිරීම
- දේශීය ආදායම් නීතිවල හා වෙනත් නීතිවල නියම කරනු ලැබ ඇති ආදායම් ක්‍රියාමාර්ග සම්බන්ධ කාරණා
- තීරු ගාස්තු, රේගු නීති සහ ආනයනවලට හා අපනයනවලට අදාළ ප්‍රතිපත්ති හා මාර්ගෝපදේශ ද ඇතුළත් වන රේගුව හා රේගු පරිපාලනය ආශ්‍රිත කාරණා
- ආනයන කර්මාන්තයට අදාළ කාරණා
- අන්තර්ජාතික වෙළඳ ගිවිසුම් ආශ්‍රිත කරුණු
- අපනයන ප්‍රතිපත්ති ඇතුළු වෙළඳ කර්මාන්ත ආශ්‍රිත කරුණු
- විශ්‍රාම වැටුප්, සෞඛ්‍ය, සුභසාධන හා සමාජ ආරක්ෂණ වැඩසටහන් ආශ්‍රිත කරුණු,
- හදිසි ආපදා සහන ලබා දීම ආශ්‍රිත කරුණු

රටේ ආදායම ප්‍රධාන වශයෙන් බදු සහ බදු නොවන ආදායම් වලින් සමන්විත වන අතර බදු ආදායම සෘජු බදු සහ වක්‍ර බදු වලින් ලබාගනී. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව රටේ බදු ආදායම කළමනාකරණය කිරීමේ ප්‍රධාන කාර්යභාරය ඉටු කරයි. මෙම රාජ්‍ය ආයතනවල මනා ක්‍රියාකාරීත්වය රටේ මූල්‍ය ස්ථාවරත්වයට බලපාන ප්‍රධානම සාධකය වේ. ගෙවීමට ඇති හැකියාව මත බදු පැනවීම, බදු ගෙවන්නාට බදු ගෙවීමට ගතවන කාලය සහ ශ්‍රමය අවම කර ගැනීම, නව තාක්ෂණය මගින් රාජ්‍ය ආයතන අතර අන්තර් සම්බන්ධතාවය ඇති කිරීම, බදු පරිපාලනය ශක්තිමත් කිරීම, බදු පදනම පුළුල් කිරීම සහ බදු අයකර ගැනීම කාර්යක්ෂම කිරීම බදුකරණයට අදාළ මූලික කාරණා වේ.

ඒ අනුව, ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව විසින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළව ගැටළු ගණනාවක් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන ලදී. රු. බිලියන 1066 ක් වන එකතු නොකළ හිඟ බදු ප්‍රමාණය හා නෛතික බාධාවන් හා තාක්ෂණික ගැටලු හේතුවෙන් නොගෙවා ඇති හිඟ බදු මුදල් එකතු කර ගැනීමට නිසි යාන්ත්‍රණයක් නොමැතිකම හා එකතු නොකළ හිඟ බදු නමුත් එකතු කරගත හැකි නීතිමය බාධා නොමැති බදු ආදායම එකතු කර ගැනීමට කිසිදු සාධනීය පියවරක් අනුගමනය නොකිරීම ගැන ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ අවධානයට යොමු විය.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ශ්‍රී ලංකා රේගුවේ කටයුතු පිළිබඳවද කාරක සභාවේ අවධානය යොමු විය. භාණ්ඩ අපනයනය හා ආනයනයේදී ව්‍යාජ ලෙස ඉන්වොයිස් කිරීම නිසා රු. බිලියන 4 ක් පමණ රටට වාර්ෂිකව අහිමි වීම පිළිබඳව මෙන්ම රේගුවේ ඇති ස්කෑන්ර් යන්ත්‍ර මගින් නීතිවිරෝධීව මෙරටට ගෙන එනු ලබන භාණ්ඩ අත්අඩංගුවට ගැනීම අකාර්යක්ෂම වීම සහ රත්‍රන් වැනි වටිනා භාණ්ඩ නීතිවිරෝධී ලෙස රට තුළට ගෙන ඒම පිළිබඳව කාරක සභාව අවධානය යොමු කළේය.

ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සුරාබදු ආදායම ක්‍රමවත්ව අයකර නොගැනීම හා මත්පැන් නිෂ්පාදකයින් විසින් බදු ගෙවීම පැහැර හැරීම මෙන්ම සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව ඩිජිටල්කරණය කර නොතිබීම පිළිබඳ කාරක සභාවේ දැඩි අවධානය යොමු විය. එමෙන්ම මත්පැන් බෝතල්තල්වල අලවනු ලබන ආරක්ෂිත මුද්‍රාව ඇලවීමේ ක්‍රමවේදයේ ඇති අක්‍රමිකතා, මත්පැන් බෝතල්වල අලවා ඇති ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා හඳුනා ගැනීම සහ මත්පැන් බෝතල්වල ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා තැබීමට සම්බන්ධ වැරදිකරුවන්ට එරෙහිව නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම වැනි සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අනුගමනය කරනු ලබන ක්‍රමවේද පිළිබඳව කාරක සභාව පරීක්ෂා කරන ලදී.

ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව සලකා බැලූ තවත් ක්ෂේත්‍රයක් වන්නේ රටේ සමාජ සුබසාධනය පිළිබඳ ක්ෂේත්‍රයයි. විවෘත, විනිවිදභාවයෙන් යුතු දේශපාලන මැදිහත්වීම්වලින් තොර සමාජ ආරක්ෂණ ජාලයක් රටට අත්‍යවශ්‍ය බව කාරක සභාව අවධාරණය කරයි. එමෙන්ම මූල්‍ය අර්බුදය විසින් බිහි කර ඇති නව දුගී පන්තිය ඇතුළු සමාජ සුභසාධන වැඩසටහන්වල ප්‍රතිලාභ අවශ්‍ය වන ඉලක්කගත සමාජ කණ්ඩායම් නිවැරදිව හඳුනාගත් සමාජ රෙජිස්ටරයක් (Social Registry) රට තුළ දිර්ඝකාලීනව පැවති අවශ්‍යතාවයකි.

මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් මෙන්ම දේශගුණික විපර්යාස හේතුවෙන් ස්වභාවික ආපදාවන් ඇතිවීමේ ප්‍රවණතාවයක් ඇත. එමෙන්ම ගෝලීය වශයෙන් පවතින හරිත හා තිරසර සංවර්ධන මූල්‍ය පහසුකම් ලබා ගැනීම සඳහා රාජ්‍ය ආයතනවල මනා මැදිහත්වීමක් අවශ්‍ය වන අතර රටේ නීතිමය හා ප්‍රතිපත්තිමය රාමුවද වැඩි දියුණු කළ යුතුය. රටේ ඇතිවන ස්වභාවික ආපදාවන්හිදී එහි වින්දිතයින්ට නිසි ආකාරයෙන් සහන ලබා දීමට කාරක සභාවේ සෘජු මැදිහත්වීමක් අවශ්‍ය බැව් පෙනී යයි.

3. පවත්වන ලද කාරක සභා රැස්වීම් (නවවැනි පාර්ලිමේන්තුවේ සිව්වැනි සභාවාරය)

2023.09.07 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

කාරක සභාවේ රැස්වීමක් 2023 සැප්තැම්බර් 7 වන දින ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් පැවැත්විණි. ආරම්භයේදී, කාරක සභාව 2023 අගෝස්තු 22 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීමේදී ලබා දුන් නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කරන ලදී.

අනතුරුව, 2023 අගෝස්තු 10 වැනි දින කාරක සභාව විසින් ලබා දුන් නියෝගයට අනුව ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිත මත්පැන් බෝතල් අත්අඩංගුවට ගැනීමේ ප්‍රගතිය පිළිබඳව සාකච්ඡා කරන ලදී. දඩ, ප්‍රමාද ගාස්තු සහ නියමිත බදු අයකර ගැනීම ඇතුළු ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිතව අත්අඩංගුවට ගත් මත්පැන් බෝතල් සම්බන්ධයෙන් ගනු ලැබූ පියවර පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් මෙහිදී පැහැදිලි කළහ.

2023.09.20 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව (IRD) සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවේ (EDSL) නිලධාරීන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් 2023 සැප්තැම්බර් 20 වැනි දින රැස්වීමක් පැවැත්විණි.

රැස්වීමේ පළමු සැසියේදී, හිඟ බදු අයකර ගැනීම, ආදායම් බදු ගෙවීමේ ස්වයං තක්සේරු ක්‍රියා පටිපාටිය කඩිනම් කිරීම සහ බදු අභියාචනා ක්‍රියාවලිය විධිමත් කිරීම පිළිබඳව දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කරන ලදී. මීට අමතරව, කාරක සභාව විසින් නිකුත් කරන ලද නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කරන ලදී.

රැස්වීමේ දෙවන සැසියේදී, සීමාසහිත මැඩිරාස් සිකියුරිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගම, මුදල් අමාත්‍යාංශය සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව (EDSL) අතර අත්සන් කරන ලද ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා මුද්‍රණය කිරීමේ කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුම පිළිබඳව සමාලෝචනය කරන ලදී.

2023.10.04 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

2023 ඔක්තෝබර් මස 4 වැනි දින පැවති කාරක සභා රැස්වීමේ දී 'අවදානම්පාත්‍රතා අවබෝධ කර ගැනීම: ශ්‍රී ලංකාවේ ජනතාවට ඇති බලපෑම' (Understanding Vulnerabilities: Impact on People of Sri Lanka), Impact on people of Sri Lanka යන මැයෙන් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන විසින් මෑතකදී නිකුත් කළ වාර්තාව කාන්තා, ළමා කටයුතු සහ සමාජ සවිබල ගැන්වීම් අමාත්‍යාංශයේ, සමාජ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ සමාජ ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිලධාරීන් සමඟ රැස්වීමේ පළමු සැසිය තුළ සාකච්ඡා කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තු පර්යේෂණ නිලධාරියෙකු වන ඩී.මුරලිනාස්

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

මහතා විසින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහනේ වාර්තාව සහ ශ්‍රී ලංකාව තුළ එහි අදාළත්වය පිළිබඳව ඉදිරිපත් කිරීමක් සිදු කරන ලදී.

රැස්වීමේ දෙවන සැසියේදී, මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශයේ, ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලයේ නිලධාරීන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ වත්මන් ප්‍රගතිය පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරිණි.

2023.10.18 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

2023 ඔක්තෝබර් මස 18 වැනි දින පැවති රැස්වීමේ පළමු සැසියේදී, මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙළඳ හා ආයෝජන ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුවේ, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සහ ශ්‍රී ලංකා රේගුවේ නිලධාරීන් සමඟ රටේ කීරුබදු ප්‍රතිපත්තිය, භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ අංක (HS codes) වෙන් කිරීම සහ භාණ්ඩ වර්ගීකරණය පිළිබඳව සාකච්ඡා කරන ලදී.

දෙවැනි සැසියේදී සමනල වැවේ චේල්ලේ කාන්දුව සහ කාන්දුව අවම කිරීමට ගෙන ඇති පිළියම් පිළිබඳව ආරක්‍ෂක අමාත්‍යාංශය, වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා මහවැලි අධිකාරිය, ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානය යන ආයතනවල නිලධාරීන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් සාකච්ඡා කෙරිණි. ඉංජිනේරු හදා කමලදාස මිය, ආචාර්ය නිලක් සියඹලාපිටිය, ඉංජිනේරු නිහාල් රූපසිංහ සහ රොහාන් අරුප්පොල යන මහත්වරුන් ඇතුළුව විශේෂඥයින් පිරිසක් සමනල වැවේ චේල්ලේ කාන්දු වීම සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කිරීමට මෙම රැස්වීමට සහභාගි වූහ. එසේම කාරක සභාව විසින් කොළඹ නගරයේ ගංවතුර තත්ත්වය පිළිබඳව කොළඹ මහ නගර සභාව සහ ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධන සංස්ථාවේ (SLLDC) නිලධාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කරන ලදී.

2023.11.08 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

2023 ඔක්තෝබර් මස 30 දින වන විට හිඟ බදු අයකර ගැනීමට කාරක සභාව විසින් ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත නියම කර තිබූ බැවින් ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් හිඟ බදු අයකර ගැනීමේ ප්‍රගතිය සාකච්ඡා කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් 2023 නොවැම්බර් 8 වන දින රැස්වීමක් පවත්වන ලදී.

පවතින ආර්ථික අර්බුදය හේතුවෙන් මතුව ඇති විදේශ විනිමය ගැටලුවෙන් මිදීමේ අරමුණින් විදේශ රැකියා වල නියුතු ශ්‍රී ලාංකිකයින්ට විද්‍යුත් වාහන ආනයනය කිරීමට බලපත්‍ර ලබාදීමේදී සිදුව ඇති අක්‍රමිකතා පිළිබඳව සාකච්ඡාවක් රැස්වීමේ දෙවන සැසියේදී පැවැත්විණි. කම්කරු හා විදේශ රැකියා අමාත්‍යාංශය, ශ්‍රී ලංකා රේගුව, වෙළෙඳ හා ආයෝජන ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව සහ මුදල් ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව යන ආයතනවල නිලධාරීන් මෙම රැස්වීමට සහභාගි වූහ.

2023.11.15 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

2023 නොවැම්බර් මස 15 වැනි දින දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් කාරක සභාවේ රැස්වීමක් පැවැත්වුණු අතර රැස්වීමේ පළමු සැසියේදී කාරක සභාව විසින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට දෙන ලද නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳව සමාලෝචනය කරන ලදී.

රැස්වීමේ දෙවන සැසියේදී සුඛසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලයේ නිලධාරීන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් අස්වැසුම සුඛසාධක ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ වත්මන් ප්‍රගතිය පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරිණි.

2023.11.22 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

අභියාචනා ක්‍රියාවලිය සහ අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන අදියර ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ සේවය ලබා ගැනීම පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීම සඳහා රැස්වීමක් 2023 නොවැම්බර් මස 22 වැනි දින පැවැත්විණි. රැස්වීමේ පළමු සැසිවාරයට ශ්‍රී ලංකා එක්සත් ග්‍රාම නිලධාරී සංගමයේ, සමස්ත ලංකා නිදහස් ග්‍රාම නිලධාරී සංගමයේ, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රගතිශීලී ග්‍රාම නිලධාරී සංගමය, ශ්‍රී ලංකා ග්‍රාම නිලධාරී සංගමය, රජයේ ග්‍රාම නිලධාරී සංගමය, ශ්‍රී ලංකා එක්සත් ගම්පහ ග්‍රාම නිලධාරී සංගමය සහ සමස්ත ලංකා පරිපාලන ග්‍රාම නිලධාරී සංගමයේ නියෝජිතයෝ සහභාගි වූහ. මීට අමතරව, රාජ්‍ය පරිපාලන, ස්වදේශ කටයුතු, පළාත් සභා සහ පළාත් පාලන අමාත්‍යාංශයේ හා සුඛසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලයේ නිලධාරීන් ද මෙම රැස්වීමට සහභාගි වූහ.

දෙවන සැසියේදී මහව පොල්පිතිගම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ ඉරුදෙණියාය ගොවීන්ගේ ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීම සහ ඉරුදෙණියාය ප්‍රදේශයේ අලි මිනිස් ගැටුම සම්බන්ධයෙන් වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් සාකච්ඡා කෙරිණි.

2023.11.29 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

වැඩිහිටි සංගම් නියෝජනය කරන නියෝජිතයන් ද ඇතුළුව විග්‍රාමිකයන් මුහුණ දෙන ගැටලු පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමට කාරක සභාවේ රැස්වීමක් 2023 නොවැම්බර් මස 29 වැනි දින පැවැත්විණි. මෙම රැස්වීමට විග්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ ජාතික වැඩිහිටි ලේකම් කාර්යාලයේ නිලධාරීන් ද සහභාගි වූ අතර කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ රාජ්‍ය හා පළාත් පාලන සේවා විග්‍රාමිකයින්ගේ සංගමය, රාජ්‍ය සේවා විග්‍රාමිකයන්ගේ සංගමයේ ඒකාබද්ධ ජාතික සංවිධානය, සලරලිස විග්‍රාමිකයන්ගේ සංගමය, රාජ්‍ය සහ පළාත් රාජ්‍ය විග්‍රාමික සමස්ත ලංකා සමුළුව, උපාධිධාරී විග්‍රාමිකයන්ගේ සහ ඩිප්ලෝමාධාරී විග්‍රාමිකයින්ගේ සංගමය සහ රයිගම් කෝරළයේ රජයේ විග්‍රාමිකයන්ගේ සංගමය ද මෙම රැස්වීමට සහභාගි වූහ.

2023.12.06 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

කාරක සභාව විසින් ක්‍රම සහ විධි කාරක සභාවේ විෂය පථයට අයත් වන ආයතන වෙත 2023 වර්ෂය තුළ දී ලබා දුන් නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කිරීම සඳහා 2023 දෙසැම්බර් මස 6 වැනි දින රැස්වීමක් පැවැත්විණි.

ඒ අනුව, මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශයේ නිලධාරීන්, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව, ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව, සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය, සේවක භාර අරමුදල, ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය, ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය, ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානය, කාලගුණ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, කාන්තා, ළමා කටයුතු සහ සමාජ සවිබල ගැන්වීම් අමාත්‍යාංශය, සමාජ සේවා සහ ග්‍රාම සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව මෙම රැස්වීමට සහභාගී වූහ.

2023.12.13 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ අභියාචනා ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සහ අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන අදියර සඳහා සමාද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන්ගේ සේවය ලබා ගැනීමේ හැකියාව පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීම සඳහා කාරක සභාවේ රැස්වීමක් 2023 දෙසැම්බර් මස 13 වැනි දින පැවැත්විණි. මෙම රැස්වීමේ පළමු සැසිවාරයට සමාද්ධි වෘත්තීය සමිති එකමුතුවේ නියෝජිතයෝ සහභාගී වූහ.

මෙම රැස්වීමේ දෙවන සැසියේදී වෘත්තීයයන් මත බදු පැනවීම සහ රටේ බදු ප්‍රතිපත්තියේ මෑත කාලීන වෙනස්කම් සම්බන්ධ ගැටළු සාකච්ඡා කිරීමට වෘත්තීයවේදීන්ගේ සංගම්වලට ආරාධනා කරන ලදී. මෙහිදී වෘත්තීයවේදීන්ගේ වෘත්තීය සමිති සන්ධානයේ නියෝජිතයින්ට සහ විවිධ ක්ෂේත්‍රවල වෘත්තීයයන්ට බදු ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කිරීම් පිළිබඳ ඔවුන්ගේ අදහස් හා යෝජනා ඉදිරිපත් කිරීමට ආරාධනා කරන ලදී.

2024.01.10 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ තුළ පරිගණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂා ක්‍රමය (blockchain technology) තාක්ෂණය භාවිතය සහ ඉලෙක්ට්‍රොනික මුදල් හඳුන්වාදීම පිළිබඳ අදහස් බෙදා ගැනීමට කාරක සභාවේ රැස්වීමක් පසුගිය 2024 ජනවාරි 10 වැනිදා පැවැත්විණි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සහ මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශයේ නිලධාරීන් සහ ක්ෂේත්‍රයේ පරිණත වෘත්තීකයින් පිරිසක් මෙම රැස්වීමට සහභාගී වූහ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නිලධාරීන් විසින් ‘ඉලෙක්ට්‍රොනික මුදල් සහ පරිගණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂා ක්‍රමය (blockchain technolgoy) භාවිතය’ සහ ‘පරිගණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂා ක්‍රමය (blockchain technology), ක්‍රිප්ටෝ වත්කම් සහ මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් ඒකක (CBDC)’ පිළිබඳව ඉදිරිපත් කිරීම් දෙකක් සිදු කරන ලදී.

2024.01.24 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීම

නිල්වලා ගඟේ ගංවතුර වැළැක්වීම සඳහා ගත යුතු පිළියම් සහ ලවණ බාධකය ඉවත් කිරීමේ ගැටළුව පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීම සඳහා කාරක සභාවේ රැස්වීමක් 2024 ජනවාරි මස 24 වැනි දින පැවැත්විණි. මෙම රැස්වීම සඳහා මාතර දිස්ත්‍රික්කය නියෝජනය කරන මන්ත්‍රීවරුන්ටද ආරාධනා කර තිබුණි.

වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, මධ්‍යම ඉංජිනේරු උපදේශන කාර්යාංශය, ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධන සංස්ථාව, මාතර දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය සහ දකුණු පළාත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය යන ආයතනවල නිලධාරීහු ද මෙම රැස්වීමට සහභාගි වූහ.

4. ආදායම් එකතු කිරීම

2022 වසරේ දී පෙර නොවූ විරූ ආර්ථික අර්බුදයකට ශ්‍රී ලංකාව විසින් මුහුණ දෙන ලද අතර ආර්ථික ස්ථාවරත්වය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ ප්‍රයත්නයේ කොටසක් ලෙස පොලී අනුපාත ඉහළ නැංවීම, බදු වැඩි කිරීම, බලශක්ති මිල ඉහළ දැමීම සහ ආනයන සීමා පැනවීම ඇතුළු බහුවිධ ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ගැනීමේ කාර්යය ශ්‍රී ලංකාව විසින් අරඹන ලදී. කෙසේ වෙතත්, රුපියල දුර්වල වීම, උද්ධමනය ඉහළ යාම මෙන්ම ඉහළ ගිය පුනරාවර්තන වියදම් හමුවේ සිය වියදම් කපා හැරීමේ අරගලයක රජය නිරත විය.

මෙම තත්ත්වය හමුවේ , 2023 වර්ෂය සඳහා ඇස්තමේන්තුගත බදු ආදායම රු. බිලියන 3130 ක් වූ අතර 2023 දෙසැම්බර් 31 වැනි දිනට එයින් ආසන්න වශයෙන් රුපියල් බිලියන 2720.6 ක් එකතු කර ගනු ලැබූ මුත් 2023 වර්ෂයේ ඇස්තමේන්තුගත ආදායම උපයා ගැනීමට නොහැකි විය. එසේ වුවද, 2024 වර්ෂය සඳහා පුරෝකථනය කරන ලද බදු ආදායම රු. බිලියන 3819 ක් වන අතර එහි බෙදීයාම පහත පරිදි වේ:

අංකය	ආයතනය	2024 සඳහා පුරෝකථනය කරන ලද බදු ආදායම (රු. බිලියන)	ප්‍රතිශතය (%)
01	දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව	2024	53
02	ශ්‍රී ලංකා රේගුව	1533	40
03	ශ්‍රී ලංකා සුරා බදු දෙපාර්තමේන්තුව	232	6
අනු එකතුව		3789	99
04	වෙනත්	30	1
මුළු එකතුව		3819	100

මූලාශ්‍රය: මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති දෙපාර්තමේන්තුව, මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය

ඉහත වගුවට අනුව, රටේ බදු ආදායමෙන් 99%ක් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව (IRD), ශ්‍රී ලංකා රේගුව (SLC), ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව (EDSL) යන ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ආයතන තුනෙන් උපයා ගැනීමට අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. කෙසේ වෙතත්, විවිධ හේතූන් මත මෙම ආයතන තුනට 2023 වසර සඳහා භාණ්ඩාගාරය විසින් නියම කරන ලද ආදායම් ඉලක්ක සපුරා ගැනීමට නොහැකි විය.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ආයතනය	2023 සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම (රු. බිලියන)	2023 වර්ෂය තුළ එකතු කරන ලද බදු ආදායම (රු. බිලියන)	ප්‍රතිශතය	2024 සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම (රු. බිලියන)
දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව	1667	1550	93	2024
ශ්‍රී ලංකා රේගුව	1220	974	79.8	1533
ශ්‍රී ලංකා සුරා බදු දෙපාර්තමේන්තුව	217	171.2	78.9	232

මූලාශ්‍රය: දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව සහ සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව

අනෙක් අතට රජය විසින් ආසන්න වශයෙන් රු. බිලියන 5356.6 ක් 2023 වසර තුළ වැය කරන ලද අතර රජයේ වියදම්වලින් විශාල කොටසක් රාජ්‍ය සේවකයින්ගේ වැටුප්, පොලී ගෙවීම් සහ සමාජ සුබසාධනය සඳහා වැය විය. ඒ අනුව, 2023 වසර තුළ අයවැය හිඟය දළ වශයෙන් රු. බිලියන 2373 කි. කෙසේ වෙතත්, 2023 දෙසැම්බර් 31 වන විට ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ආයතන තුනට අදාළව පැහැර හරින ලද බදු ප්‍රමාණය දළ වශයෙන් රු. බිලියන 1,131.5 ක් වූ අතර එහි බෙදී යාම පහත පරිදි වේ:

ආයතනය	2023.12.31 දිනට පැහැර හරින ලද බදු (රු. බිලියන)
දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව	1066
ශ්‍රී ලංකා රේගුව	58.6
ශ්‍රී ලංකා සුරා බදු දෙපාර්තමේන්තුව	6.9
මුළු එකතුව	1131.5

මූලාශ්‍රය: දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව

පුද්ගලයන් හෝ ව්‍යාපාර සැලකිය යුතු සංඛ්‍යාවක් තම බදු ගෙවීම පැහැර හැරියහොත් එය රජයේ ආදායම අඩුවීමට හේතු විය හැක. මෙම ආදායම අඩුවීම සහ රජයේ වියදම් වැඩි වීම යන කාරණා දෙකම එකවර උග්‍ර අයවැය හිඟයක් ඇති කළ හැකිය. අයවැය හිඟය පියවා ගැනීම සඳහා ආදායම් ඉහළ නැංවීම පිණිස බදු එකතු කිරීම සඳහා දැඩි ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම, බදු පරිපාලනය කාර්යක්ෂම කිරීම සහ නව බදු හඳුන්වාදීම වැනි ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය.

5. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව

5.1. පසුබිම

දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව (IRD) ශ්‍රී ලංකාවේ සෘජු බදු පරිපාලනය සහ එකතු කිරීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් වගකිව යුතු ආයතනය වේ. සෘජු බදු තුළට තනි පුද්ගල ආදායම් බද්ද, ආයතනික ආදායම් බද්ද, රඳවා ගැනීමේ බදු, ප්‍රාග්ධන ලාභ බද්ද සහ නිශ්චිත ආදායම් ප්‍රභවයන් මත වෙනත් බදු ඇතුළත් වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ පුද්ගලයන් සහ ව්‍යාපාර විසින් රටේ බදු නීතිවලට අනුකූලතාවය සහතික කරමින් තම ආදායම ප්‍රකාශ කර, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත බදු වාර්තා ගොනු කිරීම අවශ්‍ය වේ.

2023 වර්ෂය සඳහා දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත රුපියල් බිලියන 1667 ක ආදායම් ඉලක්කයක් ලබා දෙනු ලැබූ අතර, 2023 ජනවාරි 01 දින සිට රඳවා තබා ගැනීමේ බද්ද සහ උපයනවිට ගෙවීමේ බද්ද / අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද යළි හඳුන්වාදීම සහ බදු නිදහස් දීමනාව රු. මිලියන 3 සිට රු. මිලියන 1.2 දක්වා අඩු කිරීම ඇතුළු රටෙහි බදු ප්‍රතිපත්තිය සංශෝධනය සඳහා බොහෝ ප්‍රතිපත්තිය තීරණ ගෙන තිබුණද 2023 වර්ෂය තුළ දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් රුපියල් බිලියන 1550ක් බදු වශයෙන් එකතු කරන ලදී. එසේම ආර්ථිකය හැකිලීම සහ ජනතාවගේ මිලදී ගැනීමේ හැකියාව දරුණු ලෙස පහත වැටීම වැනි හේතු නිසා 2023 වර්ෂය සඳහා තම ආදායම් ඉලක්කය සපුරා ගැනීමට දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සමත් වූයේ නැත.

2024 වර්ෂය සඳහා භාණ්ඩාගාරය විසින් නියම කරන ලද ආදායම් එකතු කිරීමේ ඉලක්කය රු. බිලියන 2024 ක් වන අතර එය 2024 වර්ෂය සඳහා ඇස්තමේන්තුගත බදු ආදායමෙන් අඩකට වඩා වැඩි (53%) වේ. 2023 වර්ෂය සඳහා එකතු කරන ලද බදු සහ 2024 වර්ෂය සඳහා අය කළ යුතු බදු පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක් පහත වගුවේ දැක්වේ:

බදු වර්ගය	2023 සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම (රු. මිලියන)	2023 වර්ෂය තුළ එකතු කරන ලද බදු ආදායම (රු. මිලියන)	2024 සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම (රු. මිලියන)
ආදායම් බදු			
තනි	115,000	48,362	80,000
ආයතනික	603,000	558,970	675,000
එකතු කළ අගය මත බද්ද	553,000	465,405	740,000
සමාජ ආරක්ෂණ දායක බද්ද	186,000	164,913	195,000
අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද/ උපයන විට ගෙවීමේ බද්ද	100,000	144,304	160,000
රඳවාගැනීමේ බද්ද	90,000	154,402	160,000

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ප්‍රාග්ධන ලාභ බද්ද	4,000	3,968	5,000
වෙනත්	16,013	10,266	9,442
එකතුව	1,667,013	1,550,590	2024,442

මූලාශ්‍රය: දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව

2023 වසර සඳහා වන අයවැය මඟින් 2023 වර්ෂය තුළ බදු ලිපිගොනු මිලියන 1.2 ක් විවෘත කිරීමට දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යෝජනා කර ඇත. නමුත් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට 2023 වර්ෂය සඳහා සපුරා ගත හැකි වූ බදු ලිපිගොනු ඉලක්කය වන්නේ 368,455 කි. බදු ලිපිගොනු සංඛ්‍යාව වැඩි කිරීමේ අරමුණින් සමූහ ලියාපදිංචි කිරීම ආරම්භ කිරීමට කාරක සභාව විසින් නිර්දේශ කරන ලදී.

බදු වර්ගය	2023.12.31 දිනට ඇති සම්පූර්ණ බදු ලිපි ගොනු සංඛ්‍යාව
ආදායම් බද්ද	
ආයතනික	82,437
පුද්ගල	539,862
එකතු කළ අගය මත බද්ද	14,128
අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද/ උපයන විට ගෙවීමේ බද්ද (සේවයෝජකයන්)	39,617
අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද/ උපයන විට ගෙවීමේ බද්ද (සේවකයන්)	242,679
සමාජ ආරක්ෂණ දායක බද්ද	8,107
රඳවාගැනීමේ බද්ද	45,011
* ප්‍රාග්ධන ලාභ බද්ද	
වෙනත් බදු (හවුල්කාරීත්ව / මුද්දර ගාස්තු/ ඔට්ටු සහ සුදු)	26,017
මුළු එකතුව	997,858

* කලින් කල කරනු ලබන ගනුදෙනු මත රඳා පවතී

මූලාශ්‍රය: දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව

2023 ජූනි 30 දිනට රුපියල් මිලියන 100ක් හෝ ඊට වැඩි බදු මුදලක් (එකතු කළ හැකි බදු සහ රඳවා තබා ගත් බදු වෙත වෙනම) ගෙවීම පැහැර හැර ඇති තැනැත්තන්ගේ ලැයිස්තුවක් ඉදිරිපත් කරන ලෙස කාරක සභාව විසින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත 2023 ජූලි 24 දින මුලින්ම නියෝග කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව, ඉහත කී වාර්තාව නියමිත දිනට කාරක සභාවට ඉදිරිපත් කිරීමට අපොහොසත් වූ බැවින් ඉහත කී ලැයිස්තුව කාරක සභාව වෙත ලබා දෙන ලෙස 2023 සැප්තැම්බර් 20 වැනි දින පැවති කාරක සභා රැස්වීමේදී කාරක සභාව විසින් දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයාට නියෝග කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

2023 ජූනි 30 දිනට එක් එක් බදු ගෙවන්නා විසින් මිලියන 100ක් හෝ ඊට වැඩි බදු මුදලක් ගෙවිය යුතු වන, බදු ගෙවීම පැහැර හරන ලද බදු ගෙවන්නන්ගේ නම් ලැයිස්තුවක් (එකතු කළ හැකි බදු සහ රඳවා තබා ගත් බදු වෙන වෙනම) ලබා දීමට හැකි ද යන්න පිළිබඳව කාරක සභාවට දන්වන ලෙස නැවතත් 2023 නොවැම්බර් 15 වැනි දින පවත්වන ලද කාරක සභා රැස්වීමේ දී කාරක සභාව විසින් වැඩබලන දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයාට නියෝග කරන ලදී. එමෙන්ම, ඉල්ලා සිටි වාර්තාව ඉදිරිපත් නොකිරීම සම්බන්ධයෙන් කාරක සභාව සිය බරපතළ කනස්සල්ල පළ කළේය. මෙම ලැයිස්තුව ඉදිරිපත් කරන ලෙස කාරක සභාව විසින් අවස්ථා තුනකදී උපදෙස් ලබාදී තිබියදීත් මෙතෙක් එය කාරක සභාව වෙත ලැබී නොමැත.

5.2. නිරීක්ෂණ

කාරක සභාව විසින් පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණය කරන ලදී

5.2.1. 2023.12.31 දිනට දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සතුව ගෙවීම් පැහැර හරින ලද හිඟ බදු ප්‍රමාණය පහත සඳහන් කාණ්ඩ දෙක යටතේ රුපියල් බිලියන 1066 කි.

- එකතු කළ හැකි හිඟ බදු - රු. බිලියන 188
- රඳවා තබා ගත් හිඟ බදු - රු. බිලියන 878

5.2.2. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2023.06.30 දිනට පහත දැක්වෙන හිඟ බදුවල කාල සීමා විශ්ලේෂණය ලබා දී ඇත. නමුත් කාරක සභාව විසින් කිහිප වතාවක් ඉල්ලීම් කළද දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2023.12.31 දිනට හිඟ බදුවල කාල සීමා විශ්ලේෂණය ලබා දීමට අසමත් වී ඇත:

	හිඟ බදු ප්‍රමාණය (රු)	වර්ෂ වල පරාසය
වර්ෂ 1 – 5 දක්වා	656,215,174,311.25	2009 – 2013
වර්ෂ 5 – 10 දක්වා	208,813,771,471.38	2014 - 2018
වර්ෂ 11 – 15 දක්වා	57,565,653,585.21	2019 – 2023
වර්ෂ 15 ට වැඩි	20,408,726,389.18	2009 ට පෙර
එකතුව	943,003,325,757.02	

5.2.3. 2023.12.31 දිනට බදු ගෙවීම පැහැර හැර ඇති බදු ගෙවන්නන් සංඛ්‍යාව

හිඟ බදු පරාසය	බදු ගෙවීම පැහැර හැර ඇති බදු ගෙවන්නන් සංඛ්‍යාව
රු. බිලියන 1 ට වැඩි	90
රු. මිලියන 1000 – 500 දක්වා	88
රු. මිලියන 500 – 300 දක්වා	104
රු. මිලියන 300 – 100 දක්වා	457
රු. මිලියන 100 – 50 දක්වා	632
රු. මිලියන 50 – 10 දක්වා	3108
එකතුව	4479

5.2.4. ශ්‍රී ලංකාවේ බදු ක්‍රමය ස්වයං තක්සේරු ක්‍රමයක් මත රඳා පවතී. තම ආදායම නිවැරදිව වාර්තා කිරීම සහ ඊට අනුරූප බදු ගණනය කිරීම පිළිබඳ වගකීම බදු ගෙවන්නන් වෙත පැවරෙන අතර, පුද්ගලයන් සහ ව්‍යාපාර විසින් තම මූල්‍ය තොරතුරු අවංකව තක්සේරු කිරීම සහ ප්‍රකාශ කිරීම සිදු කරනු ලබන බවට මෙම ක්‍රමය මගින් විශ්වාසය තබනු ලැබේ.

5.2.5. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් බදු එකතු කිරීම අපහසු සහ දීර්ඝ නීතිමය සටනක් බැවින්, බදු ගෙවන්නෝ රජයේ ප්‍රධාන ආදායම් මාර්ගය වන බදු ගෙවීම පැහැර හැරීමට නැඹුරු වෙති.

- 5.2.6. බදු ගෙවන්නාගේ ස්වයං තක්සේරුව සම්පූර්ණ කිරීමට වසර තුනක් ගතවේ. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් එවන ලද තක්සේරු දැන්වීම් බදු ගෙවන්නන්ගෙන් 99%ක් විසින් පිළිගනු නොලබන අතර ඔවුන් විසින් තක්සේරුවට එරෙහිව අභියාචනා කරනු ලැබේ. ස්වයං තක්සේරුව පිළිබඳ විගණනය දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි නිලධාරීන් විසින් සිදු කරනු ලබන අතර (manually) එය කාලය ගතවන ක්‍රියාවලියකි. අභියාචනා ක්‍රියාවලිය දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් විසින් සිදු කරනු ලබන පරිපාලන සමාලෝචනය, බදු අභියාචනා කොමිෂන් සභාව, අධිකරණය ක්‍රියාවලිය (අභියාචනාධිකරණය සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය) යන අදියර තුනකින් සමන්විත දීර්ඝ ක්‍රියාවලියක් වන බව මෙම වාර්තාවේ 5.2.2. හි සඳහන් කාල සීමා විශ්ලේෂණයෙන් පෙන්වුණු කෙරේ.
- 5.2.7. අභියාචනා ක්‍රියාවලියේ මූලික පියවර වන දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි පරිපාලන සමාලෝචනය සඳහා 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනත මගින් වසර 2ක කාලයක් ලබා දී ඇත.
- 5.2.8. බදු ගෙවන්නා විසින් ගොනු කරන ලද වාර්තාව දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි තක්සේරුකරුවන් විසින් සත්‍යාපනය කර ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) මගින් ඉලෙක්ට්‍රොනිකව සත්‍යාපනය කරනු ලබන අතර, එසේ හෙයින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් නැවත පරිපාලන සමාලෝචනයක් සිදු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.
- 5.2.9. බදු අභියාචනා විමර්ශනය සඳහා, බදු අභියාචනා කොමිෂන් සභාවෙහි සහ අභියාචනාධිකරණවල කාර්ය පටිපාටි සඳහා කාල සීමාවන් නියම කර නොමැත.
- 5.2.10. අභියාචනා ක්‍රියාවලිය කඩිනම් කිරීම සඳහා කැපවූ විනිසුරු මඩුල්ලක් පත්කිරීමේ අරමුණින් අධිකරණ අමාත්‍යාංශය විසින් අධිකරණයේ ගොඩගැසී තිබූ බදු අභියාචනා නඩු පිළිබඳ වාර්තාවක් කැඳවන ලදී.
- 5.2.11. අභියාචනාධිකරණයේ සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ දැනට සමාලෝචනය වෙමින් පවතින හිඟ බදු පියවීමට අදාළ නඩු 350ක් පමණ තිබේ. ඊට සමගාමීව, දෙපාර්තමේන්තුව තුළ අභියාචනා 2,934ක් සහ බදු අභියාචනා කොමිෂන් සභාව තුළ අතිරේක අභියාචනා 1,505ක් විභාග වෙමින් පවතී.
- 5.2.12. ස්වයං තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සහ බදු අභියාචනා ක්‍රියාවලිය වේගවත් කිරීමට බාධා කරන කරුණු තුනක් හඳුනා ගන්නා ලදී: නීතිමය බාධාවන්, ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතියෙහි (RAMIS) තාක්ෂණික ගැටළු සහ දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි කළමනාකරණ ගැටළු ඒවා වේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 5.2.13. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල (IMF) විසින් යෝජනා කරන ලද පරිදි 2024 වර්ෂයේදී ධන බද්ද සහ උරුම බද්ද හඳුන්වා දීමට නියමිත අතර පුද්ගලයෙකුගේ ධනය ගණනය කිරීම සහ තක්සේරු කිරීම සඳහා භාවිතා කිරීමට මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය හෝ දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් කිසිදු ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දී නොමැත.
- 5.2.14. සමහර වෘත්තිකයන් තම තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට පසුබට වන අතර, එම නිසා රටේ නියාමනය නොකළ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ග්‍රහණය කිරීම සහ නියාමනය කිරීම දුෂ්කර වී ඇත.
- 5.2.15. නියාමනය නොකළ වෙළඳපල ග්‍රහණය කර නියාමනය කළ හැක්කේ ඒකාබද්ධ ආදායම් කළමනාකරණ පද්ධතිය සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් පමණි.
- 5.2.16. 2023 අයවැය මගින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත බදු ලිපිගොනු මිලියන 1.2 ක් විවෘත කිරීම සඳහා ඉලක්කයක් ලබා දී ඇත. බදු ගොනුවක් විවෘත කිරීම දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියක් වන අතර එය බදු ගෙවන්නෙකුගේ සාමාන්‍ය ලියාපදිංචිය සඳහා පිරවිය යුතු පරමිති 20 කින් සමන්විත වේ. එමෙන්ම එය ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතියට (RAMIS) ඇතුළත් කර විධිමත් බදු ලිපිගොනුවක් විවෘත කිරීම සඳහා සැලකිය යුතු පරිපාලන කාලයක් ගතවේ. ඒ අනුව දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවට වසරකට බදු ලිපිගොනු විවෘත කිරීමේ සීමාව ලක්ෂ 5 ඉක්මවා යාම අපහසුය.
- 5.2.17. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් බදු ගෙවන්නන් සමූහ වශයෙන් ලියාපදිංචි කිරීම 2023 වර්ෂයේදී ආරම්භ කරන ලද අතර එය දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි ප්‍රධාන කාර්යාලය සහ ප්‍රාදේශීය කාර්යාල 20 මගින් සිදු කළ හැක.
- 5.2.18. රටේ බදු ආදායම ඉහළ නැංවීම සඳහා ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS), මෝටර් රථ ප්‍රවාහන දෙපාර්තමේන්තුව, රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව, ආගමන හා විගමන දෙපාර්තමේන්තුව සහ පුද්ගලයන් ලියාපදිංචි කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ ඒකාබද්ධ කිරීම පමා වී ඇත.
- 5.2.19. 2016 වර්ෂයේදී රජයේ ගිණුම් පිළිබඳ කාරක සභාව විසින් රාජ්‍ය ආදායම එකතු කරනු ලබන ප්‍රධාන ආයතන වල තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධතීන් ඒකාබද්ධ කිරීම සම්බන්ධයෙන් ලබා දී ඇති නිර්දේශය අවුරුදු 8ක් ගත වී ඇතත් මේවන තෙක් ක්‍රියාත්මක කර නොමැත.
- 5.2.20. 2023 මාර්තු මස 23 වන දින පැවති රජයේ ගිණුම් පිළිබඳ කාරක සභා රැස්වීමේදී රාජ්‍ය ආදායම එකතු කරනු ලබන ප්‍රධාන ආයතන වල තොරතුරු තාක්ෂණ

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

පද්ධතීන් ඒකාබද්ධ කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්වරයාගේ සභාපතිත්වයෙන් යුතුව පත් කරන ලද මූලික තාක්ෂණ කමිටුව සඳහා මෙම කර්තව්‍යය ඉටු කිරීමට ලබාදුන් ඉලක්කය පරිපූර්ණ කර නොමැත.

5.2.21. ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) 2.0, 2023 සැප්තැම්බර් මාසයේදී ක්‍රියාත්මක කරන ලද අතර අනාගතයේදී සිදු කරනු ලබන බදු ප්‍රතිපත්ති වෙනස්කම්වලට අනුකූල වන පරිදි ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) 2.0 හි අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදු කිරීම සඳහා සිංගප්පූරු සමාගම සමඟ එළඹ ඇති නඩත්තු ගිවිසුම 2024 ජනවාරි මාසයේදී දීර්ඝ කරනු ඇත .

5.2.22. ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) හඳුන්වා දීමේදී දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්යයන් තොරතුරු පද්ධතිය පවත්වා ගෙන යාම සඳහා අවුරුදු 3ක් ඇතුළත වැඩිදියුණු විය යුතුව තිබුණත් ඒ සඳහා දෙපාර්තමේන්තුව අසමත් වීම නිසා ඉදිරි අවුරුදු 3ක් සඳහා සිංගප්පූරු සමාගම සමඟ එළඹ ඇති නඩත්තු ගිවිසුම දීර්ඝ කිරීමට සිදුවී ඇත.

5.2.23. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය කරන තොරතුරු තාක්ෂණ සේවයේ නිලධාරීන් ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතියේ (RAMIS) කටයුතු සඳහා සම්බන්ධ කරගෙන නොමැති බව එම නිලධාරීන් විසින් කාරක සභාවට ප්‍රකාශ කරන ලදී.

5.2.24. පුද්ගලික පාසල්, විශාල පරිමාණ පෞද්ගලික උපකාරක පන්ති, සෞඛ්‍ය සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන, පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සායන මෙන්ම මැනුම්, ඉංජිනේරු සහ නීති සේවා සපයන ආයතන මගින් උපයන ආදායම පිළිබඳ නිවැරදි තොරතුරු ලබා ගැනීම අභියෝගාත්මක විය හැකිය.

5.2.25. පුද්ගලික පාසල්, විශාල පරිමාණ පෞද්ගලික උපකාරක පන්ති, සෞඛ්‍ය සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන, පෞද්ගලික සෞඛ්‍ය සායන, මෙන්ම මැනුම්, ඉංජිනේරු සහ නීති සේවා සපයන ආයතනවලින් උපයන ආදායම් පිළිබඳ තොරතුරු ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ සහාය ඇතිව ප්‍රශ්නාවලියක් හරහා දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් රැස් කරනු ලැබිය හැකිය.

5.2.26. පහත සඳහන් අවස්ථා තුනේදී අසාධාරණ ලෙස උපයාගත් ලාභ මත ගෙවිය යුතු බදු අයකර ගැනීමට දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව අසමත් විය.

- 2020 ඔක්තෝබර් සිට 2021 පෙබරවාරි දක්වා කාලය තුළ සිනි ආනයනය සඳහා වන විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද කිලෝග්‍රෑම්යකට රු. 50 සිට ගත 25ක් දක්වා අඩු කිරීම නිසා රජයට රුපියල් බිලියන 16කට වඩා අධික පාඩුවක් සිදු වූ බව විගණකාධිපතිවරයා හෙළිකර තිබුණ අතර මහා

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

පරිමාණ සීනි ආනයනකරුවන් විසින් විශාල බදු ප්‍රතිලාභයක් මෙන්ම සැලකිය යුතු ලාභයක්ද උපයාගෙන තිබුණි.

- 2023 අගෝස්තු මාසයේදී තිරිඟු පිටි ආනයනය කරන සමාගම් දෙකක් සඳහා හැර (ප්‍රිමා සහ සෙරන්ඩිබ්) සෙසු තිරිඟු පිටි තිරිඟු පිටි ආනයනය කරන සමාගම් සඳහා තිරිඟු පිටි ආනයනය කිරීමේ රජය විසින් තහනම් කර තිබූ අතර එම තහනම් කාලය තුළ මෙම සමාගම් දෙක විශාල වශයෙන් පිටි තොග රැස් කර ගෙන තිබුණි. ඉන් පසුව තිරිඟු පිටි කිලෝග්‍රෑමයකට රු. 16ක බද්දක් පැනවීමේදී එකී සමාගම් සැලකිය යුතු ලාභයක් උපයා ගත්හ.
- 2023.11.01 දින, සීනි විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද ගත 25 සිට රු. රුපියල් 50ක් දක්වා ඉහළ නංවන ලද අතර සීනි ආනයනකරුවන් විසින් බද්ද වැඩි කිරීමට පෙර තමන් විසින් ආනයනය කර ගබඩාවල රැස් කර තිබූ සීනි ටොන් 8500කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් වෙළඳපොලට නිකුත් කිරීම මගින් සැලකිය යුතු අයුතු ලාභයක් උපයා ගන්නා ලදී.

5.2.27. 2023 ජනවාරි 01 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි, අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද (APIT) /උපයන විට ගෙවීමේ බද්ද (PAYE) සහ රඳවා ගැනීමේ බද්ද (WHT) සේවකයාගේ අනුමැතියකින් තොරව අඩු කර, දේශීය ආදායම් කොමසාරිස් ජනරාල් වෙත ප්‍රේෂණය කරන ලදී.

5.2.28. දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්දෙහි (APIT) සහ රඳවා ගැනීමේ බද්දෙහි (WHT) ඇස්තමේන්තුගත බදු ආදායමෙන් 50%කට වඩා එලදායී ලෙස එකතු කර ගන්නා ලදී. විස්තීරණ මූල්‍ය ලේඛනයකට මෙම බදු දෙක ඇතුළත් වී තිබීම මෙයට හේතු විය හැක.

5.2.29. පහත දැක්වෙන පරිදි අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බදු ආදායමෙහි (APIT) සහ රඳවා ගැනීමේ බදු (WHT) ආදායමෙහි අනපේක්ෂිත වැඩිවීමක් සිදු වුවද පුද්ගල ආදායම් බද්දෙහි අඩුවීමක් සිදුවී ඇත:

බදු වර්ගය	2023 සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම (රු. මිලියන)	2023 වර්ෂය තුළ දී උපයා ගන්නා ලද ආදායම (රු. මිලියන)
පුද්ගල ආදායම් බද්ද	115,000	48,362
අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද (APIT)	100,000	144,304
රඳවාගැනීමේ බද්ද (WHT)	90,000	154,402

5.2.30. අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද (APIT) සහ රඳවා ගැනීමේ බද්ද (WHT) යන බදු වලින් ලැබෙන ආදායම ඉහල යාමට අනුරූපීව තනි පුද්ගල ආදායම් බදු මගින් ලැබෙන ආදායම පහත වැටී ඇත. මෙයට හේතුව තනි පුද්ගල ආදායම් බද්ද තුළ

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

තනි පුද්ගල ආදායම් බද්ද, අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද සහ රඳවාගැනීමේ බද්ද ඇතුළත් වීමයි. සැලකිය යුතු කාරනය වන්නේ, ආයතනික ආදායම් බදු ගෙවන්නන් විසින් ගෙවනු ලබන අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද සහ රඳවා ගැනීමේ බද්ද ආයතනික ආදායම් බදු ලෙස වර්ගීකරණය කිරීමකට වඩා අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද සහ රඳවා ගැනීමේ බද්ද යටතේ වර්ගීකරණය කරනු ලැබීමයි .

5.3. නිර්දේශ

5.3.1. බදු අනුපාත වැඩි කරනවාට වඩා බදු ගෙවීමට තරම් ආදායම් ඇති එහෙත් බදු නොගෙවා සිටින අය බදු පදනමට විද්‍යානුකූල ලෙස එකතු කර ගැනීමෙන් රටේ බදු ප්‍රතිපත්තිය සාධාරණව, විනිවිදභාවයෙන් යුක්තව සහ වගවීමකින් යුක්ත බවට පත් කිරීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

5.3.2. බදු එකතු කිරීමේ ක්‍රමවේදයේ කාර්යක්ෂමතාවය හා විනිවිදභාවය වැඩි කිරීම සඳහා සියලු ගනුදෙනු ඩිජිටල් වේදිකාවක් මතට ගෙන ඒම සුදුසු යැයි නිර්දේශ කෙරේ. (මෙම වාර්තාවේ අංක 8 ලෙස සඳහන් 'ශ්‍රී ලංකා රුපියල ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක් ලෙස භාවිතා කිරීම ක්‍රියාත්මක කිරීම' වෙත යොමු වන්න)

5.3.3. ස්වයං තක්සේරුව මත පදනම් වූ බදු ක්‍රමයක සඵලතාවය යම් රටක තාක්ෂණික යටිතල පහසුකම් සහ සමස්ත බදු සංස්කෘතිය වැනි සාධක මත රඳා පවතින බැවින්, පහත සඳහන් නිර්දේශ ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

අ). බදු එකතු කිරීමේ සහ බදු පරිපාලනයේ තාක්ෂණික යටිතල පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීම සහ නවීකරණය කිරීම

ආ) බදු ගෙවන්නන්ට තම තක්සේරු වාර්තා ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා මාර්ගගත වේදිකා ක්‍රියාත්මක කිරීම

ඇ) බදු ගෙවන්නන් විසින් වාර්තා කරන ලද දත්ත සත්‍යාපනය කිරීමට උපකාරී වන තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සහ අනෙකුත් අදාළ ආයතන අතර සහයෝගීතාව වර්ධනය කිරීම (මෙහිදී මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ හා ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා රේගුව, ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව, සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය, ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය, කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුව, මෝටර් රථ ප්‍රවාහන දෙපාර්තමේන්තුව, පුද්ගලයන් ලියාපදිංචි කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව, ආනයන හා අපනයන පාලන දෙපාර්තමේන්තුව, රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව, සමාගම් රෙජිස්ට්‍රාර් දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ මහ නගර සභාව සහ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනය ඒකාබද්ධ කිරීම යෝජනා කර ඇත)

5.3.4. රඳවා ගත් බදු පියවීම සඳහා වසර තුනක කාල රාමුවක් සැකසීම නිර්දේශ කරනු ලැබේ. නියමිත කාල සීමාව තුළ බදු ගෙවා නොමැති නම්, ගිණුම් අත්හිටවීම හෝ දේපල (වත්කම්) අත්පත් කර ගැනීම වැනි සුදුසු පිළියමක් මගින් නියමිත මුදල අය කර ගැනීම නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

5.3.5. ස්වයං-තක්සේරුකරණයේදී එම තක්සේරු වාර්තා, තක්සේරු කිරීමේදී සහ විගණන ක්‍රියාවලියේදී, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි නිලධාරීන් විසින් කරනු ලබන මානව මැදිහත්වීම් අවම කළ යුතු බවට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 5.3.6. වසර 2ක කාලයක් තුළ දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය තක්සේරුව සහ පරිපාලන සමාලෝචනය සිදු කර නිම කිරීම සඳහා 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනතට නීතිමය සංශෝධන හඳුන්වාදීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.
- 5.3.7. බදු අභියාචනා කොමිෂන් සභාව තුළ අභියාචනා විභාග කිරීමේ ක්‍රියාවලිය කඩිනම් කිරීමට නිර්දේශ කරන අතර අවශ්‍ය නම් 2011 අංක 23 දරන බදු අභියාචනා කොමිෂන් සභා පනතට නීති සංශෝධන හඳුන්වා දීමට යෝජනා කෙරේ.
- 5.3.8. බදු ගෙවන්නෙකුගේ සාමාන්‍ය ලියාපදිංචියේදී සහ බදු ගෙවන්නන් සමූහ වශයෙන් ලියාපදිංචි කිරීමේදී බදු ගොනුවක් විවෘත කිරීමට භාවිතා කරන පරාමිතීන් සංඛ්‍යාව 5 දක්වා අඩු කිරීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.
- 5.3.9. ආදායම් පරිපාලන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (RAMIS) 2.0 ක්‍රමයේ දැනට කරගෙන යනු ලබන නඩත්තු කටයුතු පවත්වා ගෙන යාමට සහ බදු ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම් නිසා ඇති වන නව තත්ත්වයන් ක්‍රියාවේ යෙදවීම සඳහා විවෘත ටෙන්ඩර් කැඳවීමක් මඟින් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව (PPP) රාමුවක් ස්ථාපිත කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.
- 5.3.10. දැනට දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය කරනු ලබන තොරතුරු තාක්ෂණ නිලධාරීන් විධිමත් පුහුණුවකට ලක් කිරීම හා අදාළ තත්වයන්ට ඔරොත්තු දෙන ආකාරයට වැඩිදියුණු කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.
- 5.3.11. නියාමනය නොකළ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ග්‍රහණය කිරීමේ සහ නියාමනය කිරීමේ අරමුණින්, පෞද්ගලික පාසල්, සිසුන් 100කට වැඩි විශාල පරිමාණ පෞද්ගලික උපකාරක පන්ති, සෞඛ්‍ය සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන, පෞද්ගලික රෝහල්, මිනින්දෝරුවරුන්, ඉංජිනේරුවන්, නීති ආයතන සහ රූපවාහිනී සහ ගුවන්විදුලි දැන්වීම් මගින් උපයන සැබෑ ආදායම සොයා ගැනීමට ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ සහාය ඇතිව, ජංගම යෙදුමක් භාවිතයෙන් යාන්ත්‍රණයක් සැකසීමට නිර්දේශ කෙරේ.
- 5.3.12. පවතින බදු කිසිවක් ඉහළ නැංවීමේ අවශ්‍යතාවයකින් තොරව, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුවේ බදු ආදායම 50% කින් ඉහළ නැංවිය හැකි ඒකාබද්ධ ආදායම් කළමනාකරණ පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා ලෙස නිර්දේශ කෙරේ.
- 5.3.13. 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ දක්වා ඇති නීතිමය ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව, පහත සඳහන් අවස්ථා තුනේදී පෞද්ගලික සමාගම් විසින් උපයාගත් අනිසි ලාභයට අදාළ නියමිත බදු අයකර ගැනීම නිර්දේශ කෙරේ.
 - 2020 ඔක්තෝබර් සිට 2021 පෙබරවාරි දක්වා කාලය තුළ සීනි ආනයනය සඳහා වන විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද කිලෝග්‍රෑමයකට රු. 50 සිට ශත 25ක් දක්වා අඩුකිරීම හේතුවෙන් රජයට රුපියල් බිලියන 16ක බදු

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ආදායමක් අහිමි වූ බවත් මහා පරිමාණ සීනි ආනයනකරුවන් විශාල බදු ප්‍රතිලාභයක් හා සැලකිය යුතු ලාභයක් ද උපයාගෙන ඇති බවත් විගණකාධිපතිවරයා හෙළිකර තිබුණි.

- 2023 අගෝස්තු මාසයේදී තිරිඟු ආනයනය කරන සමාගම් දෙකක් සඳහා (ප්‍රීමා සහ සෙරන්ඩිබ්) හැර අනෙකුත් තිරිඟු පිටි ආනයන සමාගම්වලට තිරිඟු පිටි ආනයනය කිරීම රජය විසින් තහනම් කර තිබූ අතර එම තහනම් කාලය තුළ මෙම සමාගම් දෙක විශාල වශයෙන් පිටි තොග රැස් කර ගෙන තිබුණි. තිරිඟු පිටි කිලෝග්‍රෑමයකට රු. 16ක බද්දක් පැනවීමෙන් පසුව ඔවුන් සැලකිය යුතු ලාභයක් උපයා ගෙන තිබුණි.
- 2023.11.01 දින සීනි විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද ගත 25 සිට රුපියල් 50ක් දක්වා වැඩි කරන ලද අතර, බද්ද වැඩි කිරීමට පෙර සීනි ආනයනකරුවන් විසින් ආනයනය කර ගබඩාවල රැස් කර තිබූ සීනි ටොන් 8500කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් වෙළඳපොළට නිකුත් කිරීමෙන් සැලකිය යුතු අනිසි ලාභයක් ලබා ඇත.

5.3.14. මුදල් අමාත්‍යාංශය මගින් බදු පරිපාලනය සහ බදු එකතු කිරීම, කාර්යක්ෂමතාව, සාධාරණත්වය සහ ස්ථාවරත්වය ප්‍රවර්ධනය කරන අයුරින් රටේ බදු ප්‍රතිපත්තියේ පවතින නොගැලපීම් ඉවත් කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.

5.3.15. වාහන ලියාපදිංචිය, ඉඩම් සහ නිශ්චල දේපල ඇතුළු දේපල අත්පත් කර ගැනීම සහ විදුලිය සඳහා බාධාවකින් තොරව ප්‍රවේශය සහතික කිරීම සඳහා බදු ගොනුවක් විවෘත කිරීම සහ බදු ගෙවීමේ වගකීම් ඉටුකිරීම අනිවාර්ය අවශ්‍යතා බවට පත් කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.

5.3.16. සමස්ත ලංකා 15 වන ජන හා නිවාස සංගණනයට සමගාමීව වයස අවුරුදු 18 හෝ ඊට වැඩි සියලුම ශ්‍රී ලංකා පුරවැසියන් සඳහා බදු හඳුනාගැනීමේ අංකය (TIN) වෙනුවට ජාතික හැඳුනුම්පත් අංකය (NIC number) පදනම් කරගත් ලිපිගොනුවක් විවෘත කිරීම සඳහා දත්ත බැංකුවක් නිර්මාණය කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.

5.3.17. පවතින ආර්ථික අර්බුදයට ප්‍රතිචාර වශයෙන්, සියලුම හිඟ බදු එකතු කිරීම සඳහා දැඩි ප්‍රතිසාධන ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ. අත්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම් බද්ද (APIT) පැනවීම හේතුවෙන් පුහුණු ශ්‍රමිකයන් රට හැර යාමේ තත්ත්වයක් තුළ රට සමාජ ප්‍රාග්ධනය ක්ෂය වීමක් අත්විඳිමින් සිටින අතර, ආදායම් ඉහළ නැංවීම සඳහා, ඉහළ ලාභ ලබන ආයතනවලින් බදු එකතු කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය.

6. ශ්‍රී ලංකා රේගුව

6.1. පසුබිම

ශ්‍රී ලංකාවේ රේගු නීති සහ රෙගුලාසි පරිපාලනය සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් වගකීම දරන්නේ ශ්‍රී ලංකා රේගුවයි. ආනයන සහ අපනයන භාණ්ඩ සඳහා රේගු බදු, වෙනත් බදු සහ වෙනත් ගාස්තු අය කිරීම මගින් ආදායම් එකතු කිරීම, ජාත්‍යන්තර වෙළඳාමට පහසුකම් සැලසීම, රට තුළට ඇතුළු වන හෝ පිටවන භාණ්ඩ නිෂ්කාශනය කළමනාකරණය කිරීම, එම භාණ්ඩ ආනයන/අපනයන රෙගුලාසිවලට අනුකූල වීම සහතික කිරීම සහ තහනම් භාණ්ඩ මෙරටට ගෙන ඒම සහ එම භාණ්ඩ වෙළඳාම වැනි නීති විරෝධී ක්‍රියා වැළැක්වීම සඳහා රේගු නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම එහි මූලික කාර්යයන් වේ.

ශ්‍රී ලංකා රේගුව, පවත්නා ජර්වණතා විශ්ලේෂණය කරමින් ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ආයතනයක් ලෙස 2023 වර්ෂය වෙනුවෙන් තමන් සඳහා පුරෝකථනය කළ ආදායම රුපියල් බිලියන 638 ක් වූ නමුත් භාණ්ඩාගාරයේ ඉලක්කය රු. බිලියන 1220 කි. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකා රේගුවට 2023 වසර අවසානයේදී එකතුකරගත හැකි වූයේ රු. බිලියන 974 ක් එනම් ඉන් 80%කි. මෝටර් රථ ඇතුළු භාණ්ඩ කිහිපයක් ආනයනය කිරීම තහනම් කිරීම සඳහා ආනයන සීමාවන් පනවා තිබියදීත් ශ්‍රී ලංකා රේගුව මෙම ආදායම උපයා ගෙන ඇති අතර මෝටර් වාහන ආනයනයේදී අය කරන බදු සහ තීරුබදු ශ්‍රී ලංකා රේගුවේ ප්‍රධාන ආදායම් මාර්ගයක් ලෙස සැලකේ.

ශ්‍රී ලංකා රේගුවේ ආදායම් වෙන් වෙන්ව කාණ්ඩ කිරීම පහත පරිදි වේ.

බදු වර්ගය	2023 වර්ෂය සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම් එකතුව (රු. මිලියන)	2023 වර්ෂය සඳහා එකතු කරන ලද ආදායම (රු. මිලියන)	2024 වර්ෂය සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම් එකතුව (රු. මිලියන)
ආනයන තීරු බදු	80,000	105,224	175,000
අපනයන තීරු බදු	53	27	35
වරාය සහ ගුවන් තොටුපළ සංවර්ධන බද්ද	220,000	175,483	175,000
ආනයන සෙස් බද්ද	82,000	54,956	58,000
අපනයන සෙස් බද්ද	3,000	2,228	2,000
විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද	70,000	51,294	95,000
එකතු කළ අගය මත බද්ද - ආනයන	355,000	225,227	660,000
නිෂ්පාදන බදු - සිගරට්	137,000	117,467	143,000
නිෂ්පාදන බදු - බනිජ තෙල්	142,000	143,641	135,000
නිෂ්පාදන බදු - මෝටර් රථ	57,000	32,525	30,000

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

නිෂ්පාදන බදු - වෙනත්	6,000	4,713	5,000
වාහන හිමිකම් බද්ද	73	981	165
සමාජ ආරක්ෂණ දායක බද්ද	64,000	51,481	55,000
			එකතුව - 1,533,200
ජාතිය ගොඩනැගීමේ බද්ද - ආනයන	10	51	26
සුබෝපහෝගී වාහන බද්ද	591	2,693	2,000
ආර්ථික සේවා ගාස්තු	8	12	12
ඇඟලුම් දේශීයව විකිණීමේ ගාස්තු	123	172	122
දඩ සහ රාජසන්තක කිරීම්	2,696	5,437	1,500
සුළු ආදායම් සහ වෙනත්	191	541	393
වෙනත් (මැණික්)	39	362	210
මුළු එකතුව	1,220,784	974,516	1,537,463

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා රේගුව

විදේශ විනිමය ආරක්ෂා කර ගැනීමට සහ විදේශ විනිමය ප්‍රශ්නය විසඳීමට රජය විසින් මෝටර් රථ ආනයනය කිරීම තහනම් කර තිබූ අතර, නිල මාර්ග ඔස්සේ විදේශ ප්‍රේෂණ එවන විදේශ රැකියා වල සිටින පුද්ගලයින්ට විදුලි වාහන ආනයනය සඳහා විශේෂ ආනයන බලපත්‍ර ලබා දී ඇත. ආර්ථික අර්බුදය සහ අපනයන පහත වැටීම හේතුවෙන් රටේ විදේශ සංචිත ඉහළ නැංවීම මෙම කාර්යයේ අරමුණයි.

ජාත්‍යන්තර වෙළඳාමේ වැරදි ඉන්වොයිසි කිරීම හේතුවෙන් වාර්ෂිකව ඇමෙරිකානු ඩොලර් බිලියන 4 ක පමණ පිටතට යාමක් පෙන්නුම් කරන ගෝලීය මූල්‍ය සුපිළිපත්ත බව පිළිබඳ වාර්තාවේ (Global Financial Integrity Report) සඳහන් වැදගත් කරුණු වෙත කාරක සභාව සිය අවධානය යොමු කරයි. (යොමුව: <https://gfinance.org/report/trade-related-illicit-financial-flows-in-134-developing-countries-2009-2018/>).

වැරදි ඉන්වොයිසිගත කිරීම සම්බන්ධ ප්‍රධාන ගැටළු දෙකක් හඳුනාගෙන ඇත:

- වැරදි ඉන්වොයිසිගත කිරීම හේතුවෙන් බදු පැහැර හැරීම
- විදේශ විනිමය ලංකාවට එවීමෙන් තොරව විදේශ රටවල තැන්පත් කිරීම

6.2. නිරීක්ෂණ

කාරක සභාව විසින් පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණය කරන ලදී.

6.2.1. ශ්‍රී ලංකා රේගුවට අදාළ ගෙවීම් පැහැර හැර ඇති හිඟ බදු ප්‍රමාණය රු. බිලියන 58.6 ක් වන අතර එය ප්‍රධාන වශයෙන් රාජ්‍ය ආයතන විසින් ගෙවීම පැහැර හැර ඇති හිඟ බදු වේ. එසේ බදු ගෙවීම පැහැර හරින ලද රාජ්‍ය ආයතන වල ලැයිස්තුව ඇමුණුම 1 හි දක්වා ඇත.

6.2.2. 2023.12.31 දිනට හිඟ බදුවල කාල සීමා විශ්ලේෂණය පහත පරිදි වේ:

කාල සීමාව	මුදල (රු. බිලියන)
අවුරුදු 1 – 5	1.61
අවුරුදු 5 – 15	56.99

6.2.3. 2023 ඔක්තෝබර් මාසයේදී, ශ්‍රී ලංකා රේගුව සිය ඉහළම මාසික ආදායම් ඉලක්කය අභිබවා යමින් ඉතිහාසගත වාර්තාවක් පිහිටුවමින් රු. බිලියන 122 ක් උපයන ලදී. 2023 ජනවාරි මාසයේදී ශ්‍රී ලංකා රේගුව විසින් උපයන ලද ආදායම වූයේ රු. බිලියන 72 කි.

6.2.4. ශ්‍රී ලංකා රේගුව විසින් අත්කර ගන්නා ලද ඓතිහාසික මාසික ආදායම් ඉලක්කය ප්‍රධාන වශයෙන් පහත සඳහන් හේතු මත පදනම් වේ.

- ආනයනවල සැලකිය යුතු වැඩිවීමක්
- බණිජ තෙල් මත නිෂ්පාදන බද්ද, එකතු කළ අගය මත බදු සහ වරාය සහ ගුවන් තොටුපළ සංවර්ධන බද්ද වැනි බදු කිහිපයක් වැඩි කිරීම
- බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගවල සහ විස්තීර්ණ රේගු විමර්ශනවල සඵලතාවය
- ආනයන අඩුවෙන් තක්සේරු කිරීම වැළැක්වීමට ගෙන ඇති ක්‍රියාමාර්ග

6.2.5. ඒකාබද්ධ තීරුබදු ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් නොමැති වීම සහ තීරුබදු ප්‍රතිපත්තියේ නිරන්තර වෙනස්වීම් අපනයන වෙළෙඳපොළ තුළ අභියෝග රැසකට හේතු වී ඇත.

6.2.6. රටෙහි බහු ස්ථර තීරුබදු ක්‍රමය සහ අධිතීරු බදු ක්‍රමය නිසා භාණ්ඩ මත පනවන බදු විකෘති වීමක් සිදු වී ඇත. ඇතැම් රජයන් ආනයනය ඉලක්ක කරගත් ආර්ථිකයක් ප්‍රවර්ධනය කරද්දී ඇතැම් රජයන් අපනයනය ඉලක්ක කරගත් ආර්ථිකයක් ප්‍රවර්ධනය කර ඇති බැවින් 1978 සිට රටේ තීරුබදු ප්‍රතිපත්තියේ කිසිදු ඒකීයභාවයක් තිබී නොමැත.

6.2.7. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ආයතනයක් මගින් නිකුත් කර ඇති වාර්තාවකට අනුව දැනට තිබෙන අපනයන කළඹ වෙනස් නොකරමින් අපනයන වල අවසාන නිර්දේශිත

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

වෙළඳපොළ, තීරුබදු ප්‍රතිපත්ති හා වෙනත් කරුණු පදනම් කරගෙන අපනයන ආදායම දෙගුණ කර ගත හැකිය.

6.2.8. මේ වන විට ලෝක බැංකුවේ යෝජනා අනුව රජය විසින් සියලුම අධිතීරු බදු ඉවත් කිරීමේ ස්ථාවරයක් ගෙන තිබේ.

6.2.9. ආනයනය මත යැපෙන අපනයන වෙළෙඳපොළක් ශ්‍රී ලංකාවට ඇති අතර වැවිලි හා කෘෂි අංශද යම් මට්ටමකට ආනයන මත පදනම් වේ.

6.2.10. රටේ වත්මන් තීරුබදු සැකැස්ම නීතිවිරෝධී අපනයන පක්ෂග්‍රාහී ආනයන බදු ව්‍යුහය (Anti Export Bias Import Duty Structure) සැකැස්මක් බව ලෝක බැංකුව හා දේශීය ආර්ථික විශේෂඥයන් මත පළ කර ඇති අතර රටේ අපනයන ආදායම වැඩි කිරීම සඳහා සියලු ආනයන තීරුබදු විධිමත් කිරීම මගින් අපනයන විරෝධී තීරුබදු ප්‍රතිපත්තිය ඉවත් කරන ලෙස ලෝක බැංකුව උපදෙස් ලබා දී ඇත.

6.2.11. තීරුබදු ප්‍රතිපත්තියේ නිරන්තර වෙනස්වීම් හේතුවෙන් අපනයන වෙළෙඳපොළ ගැටලු රාශියකට මුහුණ දී ඇත. එමෙන්ම භාණ්ඩ ආනයනය සහ අපනයනය සඳහා පොදු ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් නොමැත.

6.2.12. වත්මන් ආනයන රෙගුලාසි නොතකා, ශ්‍රී ලංකාවට භාණ්ඩ ආනයනය කරන නියාමනය නොකළ නීති විරෝධී වක්‍රයක් පවතින බව අනාවරණය කර ගෙන ඇත. ආනයනික සහ දේශීයව නිෂ්පාදනය කරන එතනෝල් අතර කැපී පෙනෙන විෂමතාවයක් හෙළිදරව් කරමින් මත්පැන් නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය පරීක්ෂා කිරීමේදී මෙම කාරණය අනාවරණය විය. රහසිගත ආකාරයෙන් එතනෝල් වලට ආදේශකයක් ලෙස වෙනත් මද්‍යසාර පදනම් වර්ග මෙරටට ආනයනය කරන බව අනාවරණය වූයේ රටේ ආනයන ප්‍රතිපත්තිවල විනිවිදභාවය සහ අනුගත වීම පිළිබඳ විශේෂ අවධානයක් යොමු කරවමිනි.

6.2.13. ලෝක රේගු සංවිධානයේ (WCO) සාමාජික රාජ්‍යයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව භාණ්ඩ වර්ගීකරණය සඳහා භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ පද්ධතිය (HS Code System)) අනුගමනය කරයි.

6.2.14. භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ පද්ධතියට අනුව, භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කේතවල පළමු ඉලක්කම් හය ගෝලීය වශයෙන් පොදු ඉලක්කම් වන අතර භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කේතවල ඉලක්කම් හයෙන් ඔබ්බට දේශීය අවශ්‍යතා අනුව භාණ්ඩ වර්ග කිරීම සඳහා ජාතික වශයෙන් වෙන් වී ඇති අතර මෙය රටක් තුළ ජාතික උප අංශය ලෙස හැඳින්වේ.

6.2.15. ලෝක රේගු සංවිධානය විසින් භාණ්ඩ වර්ගීකරණය සඳහා වගන්ති 21ක් සහ භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ පරිච්ඡේද 99ක් "නිෂ්පාදන මූලධර්මය" යටතේ

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

යොදා ඇති අතර එහිදී භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ පරිච්ඡේද 03 ක් සඳහා නවමත් භාණ්ඩ වර්ගීකරණයක් නොමැත (අනාගත අරමුණු සඳහා වෙන් කර ඇත). නිෂ්පාදන මූලධර්මය (නිෂ්පාදන තත්ත්වය) අනුව, භාණ්ඩ (නිෂ්පාදන) අමුද්‍රව්‍ය, අතරමැදි භාණ්ඩ සහ නිමි භාණ්ඩ ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත. භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කේත පද්ධතිය තුළ, එක් එක් භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ පරිච්ඡේදවල මූලදී 'අමුද්‍රව්‍ය', මැදින් 'අතරමැදි භාණ්ඩ' සහ අවසානයේදී 'නිමි භාණ්ඩ' වර්ගීකරණය කරයි. මෙම වර්ගීකරණය ගෝලීය වශයෙන් භාවිතා වේ.

6.2.16. කෙසේ වෙතත්, සජීවී සතුන්, මස්, මස් පිළියෙළකිරීම්, දැව, ජලයිවුඩ්, මේස සහ මුළුතැන්ගෙයි උපකරණ, වෙනත් ගෘහ භාණ්ඩ සහ කොටස් සඳහා නිෂ්පාදන මූලධර්ම මත පදනම් වූ භාණ්ඩ වර්ගීකරණය අදාළ නොවේ.

6.2.17. ශ්‍රී ලංකා රේගුව විසින් දේශීය අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා ලෝක රේගු සංවිධානයේ HS කේත රාමුව තුළ ඉලක්කම් 08 කින් භාණ්ඩ වර්ගීකරණය කිරීමේ වගකීම දරන 'ජාතික නාමකරණ කමිටුව' ස්ථාපිත කර ඇත ('භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කේතයන්හි ජාතික උප අංශය' ලෙස හැඳින්වේ).

6.2.18. චීනය, තායිලන්තය සහ සිංගප්පූරුව වැනි කලාපයේ සමහර රටවල් ඉලක්කම් 10/11 පදනම් කරගත් භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කේත පද්ධති භාවිතා කරයි. වඩා ඉහල ඉලක්කම් ප්‍රමාණයක් සහිත කේත පද්ධතියක් ඇති රටවලට වැඩිපුර නිෂ්පාදිත භාණ්ඩ ඇති අතර එය රටේ සංවර්ධනය පෙන්නුම් කරයි.

6.2.19. 2023 ඔක්තෝබර් 01 වන විට, ශ්‍රී ලංකාව සතුව ඉලක්කම් 8 ක් සහිත භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කේත 8,157 ඇත.

6.2.20. ශ්‍රී ලංකාව භාණ්ඩ ආනයනය කිරීමේදී රේගු ආනයන බදු, වරාය සහ ගුවන්තොටුපළ සංවර්ධන බද්ද, සෙස් බද්ද සහ විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද යන ආනයන තීරුබදු හා බදු පනවා ඇත.

6.2.21. සංයුක්ත බද්දක් වන විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද, තෝරාගත් අත්‍යවශ්‍ය සඳහා පනවන විට එය භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කාණ්ඩය මත පනවනු ලබන අතර එම භාණ්ඩ සංයෝජිත වර්ගීකරණ කාණ්ඩය සඳහා වෙනත් ආනයන බද්දක් හෝ වෙනත් බද්දක් පනවනු නොලැබේ.

6.2.22. නිමි භාණ්ඩ සඳහා වැඩි තීරු බදු අනුපාතයක් යොදනු ලැබේ, අතරමැදි භාණ්ඩ සඳහා මධ්‍යම තීරු බදු අනුපාතයක් සහ අමුද්‍රව්‍ය සඳහා ශුන්‍ය තීරු බදු අනුපාතයක් යොදනු ලැබේ, එහිදී ශ්‍රී ලංකාවේ රේගු ආනයන බදු අනුපාත 0%, 15% සහ 20%. ක ත්‍රිත්ව තීරු බදු ක්‍රමයක් යටතේ නියම කර ඇත. ආනයනවල අඩුවෙන් ඉන්වොයිස් කිරීම සහ අඩුවෙන් තක්සේරු කිරීම වැළැක්වීමේ අරමුණින්, නිශ්චිත ඒකක තීරු බදු අනුපාතිකය (උදාහරණ: කි.ග්‍රෑ. ප්‍රමාණයකට) මෙන්ම මිශ්‍ර තීරු බදු අනුපාතික (උදාහරණ: 15% හෝ නිශ්චිත ඒකක තීරු බදු අනුපාතිකය යන

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

දෙකෙන් වැඩි අගයක් ගන්නා අනුපාතය) මෙම බදු පද්ධතිය තුළ අනුගමනය කරනු ලැබේ.

6.2.23. කෙසේ වෙතත්, නිෂ්පාදන මූලධර්මයට අමතරව, ශ්‍රී ලංකාවේ රේගු ආනයන බදු ව්‍යුහය ද විවිධ කන්න, ගෘහස්ථ කර්මාන්ත හා පාරිසරික අරමුණු ඇතුළු දේශීය කෘෂිකර්මාන්තය මගින් හැඩගස්වා ඇත.

6.2.24. ශ්‍රී ලංකාව සියලුම භාණ්ඩ සඳහා බදු ස්ථර රාශියක් පනවා ඇති අතර ඒවා ප්‍රධාන වශයෙන් පහත පරිදි වර්ග කළ හැක.

- දේශීය බදු - එකතු කළ අගය මත බද්ද (VAT), නිෂ්පාදන බදු, සමාජ ආරක්ෂණ දායකත්ව බද්ද (SSCL)
- දේශසීමා (ආනයන) බදු - රේගු ආනයන බදු, වරාය සහ ගුවන්තොටුපල සංවර්ධන බද්ද (PAL), මධ්‍යම නිෂ්පාදන හා සේවා බද්ද - (සෙස් බද්ද / CESS) සහ විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද

6.2.25. නීතිවිරෝධී ලෙස මෙරටට ගෙන්වන භාණ්ඩ ශ්‍රී ලංකා රේගුව විසින් අත්අඩංගුවට ගැනීමෙන් පසු ඕනෑම භාණ්ඩයක වටිනාකම මෙන් තුන් ගුණයක දඩ මුදලක් අය කිරීමට ශ්‍රී ලංකා රේගුවට රේගු ආඥාපනතින් බලය ලබා දී ඇත. නමුත් වරදේ ස්වභාවය අනුව අඩු වටිනාකමකින් යුත් දඩයක් නියම කිරීමට රේගු අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයාට ඇති අභිමතය ක්‍රියාත්මක කිරීම හේතුවෙන් රජයට ලැබිය යුතුව තිබුණු රු. බිලියන 3 ක පමණ ආදායමක් අහිමි වී ඇත.

6.2.26. 2023.06.01 දින සිට ද එසේ අත්අඩංගුවට ගත් භාණ්ඩ සඳහා 100%ක දඩයක් නියම කරන ලද අතර එදින සිට රේගුව විසින් රාජසන්තක කරන ලද රත්තරා සඳහා රුපියල් මිලියන 423ක් උපයා ඇත.

6.2.27. අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද රත්රන් රාජසන්තක කර ටෙන්ඩර් අලෙවියකදී වෙළඳපල මිලට විකුණනු ලැබේ.

6.2.28. ඉන්දු-ශ්‍රී ලංකා නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම (ISFTA) යටතේ ශ්‍රී ලංකාවෙන් පුවක් අපනයනය සඳහා ඉන්දියානු රජය 107% ක නිරුබදු රහිත සහනයක් ලබා දෙයි. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාව තුළ පුවක් අපනයනය කිරීම තහනම් කර ඇතත්, ඉන්දුනීසියාව, මැලේසියාව සහ මියන්මාරය වැනි රටවලින් නීති විරෝධී ලෙස පුවක් ආනයනය කර, යම් අගයක් එකතු කිරීමෙන් පසුව ඉන්දියාවට ප්‍රතිඅපනයනය කරනු ලැබේ.

6.2.29. දැනට ශ්‍රී ලංකාවට ආනයනය කරන ලද පුවක් කන්ටේනර් 100ක් (ටොන් 1493) රේගුවේ රඳවා ඇත. එක් තොගයක් රාජසන්තක කර ඇති අතර රු. මිලියන 325ක දඩයක් පනවා ඇත. පුවක් ආනයනය නිසා විවිධ කෘමීන් හා දිලීර වර්ග බෝවීම

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

හේතුවෙන් පොල් වගා කර්මාන්තයට එල්ල විය හැකි බලපෑම් හේතුවෙන් පුවක් ආනයනය කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුව විසින් තහනම් කර ඇත

- 6.2.30. ඉන්දුනීසියානු පුවක් මෙට්‍රික් ටොන් එකක වටිනාකම ඇමෙරිකානු ඩොලර් 950ක් වන අතර ශ්‍රී ලංකාවේ පුවක් මෙට්‍රික් ටොන් එකක මිල ඇමෙරිකානු ඩොලර් 4300කි. තහනම් නොතකා ශ්‍රී ලංකා රජය පුවක් ආනයනය කර 35%ක අගය එකතු කිරීමෙන් පසු ප්‍රතිඅපනයනය කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියක් අනුමත කර ඇත
- 6.2.31. ආයෝජන මණ්ඩලය, කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුව සහ ආනයන හා අපනයන පාලන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සහතික කරන ලද බඳින ගුදම්වල ආයෝජන මණ්ඩල (BOI) සමාගම් විසින් අගය එකතු කිරීම සිදු කරනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකා ආයෝජන මණ්ඩලය ආනයන සහ අපනයන බදු නීති වලින් නිදහස් කිරීම් භුක්ති විඳියි; කෙසේ වෙතත් නිරෝධායන සහ ශාක ආරක්ෂණ නීති පිළිපැදීම අවශ්‍ය වේ.
- 6.2.32. 35%ක අගය එකතු කිරීම මධ්‍යයේ, පුවක් මෙට්‍රික් ටොන් එකක මිල ඇමෙරිකානු ඩොලර් 1300ක් ලෙස පවතින අතර එය දේශීය මිලට වඩා සැලකිය යුතු ලෙස අඩුය. මෙය ශ්‍රී ලංකාවේ පුවක් නිෂ්පාදනයට ඇති විය හැකි බලපෑම පිළිබඳ අවධානය යොමු කළ යුතු කරුණකි.
- 6.2.33. ශ්‍රී ලංකා රේගුව විසින් බණ්ඩාරනායක ජාත්‍යන්තර ගුවන් තොටුපලේ සහ ශ්‍රේණිගත බහාලුම් පර්යන්තයේ පරීක්ෂා කිරීමේ අංගනයේ භාවිතා කරන ස්කෑනර් යන්ත්‍ර සාපේක්ෂව පැරණි ය.
- 6.2.34. විශේෂ කාර්ය මෝටර් රථ කිහිපයක් හැර මෝටර් වාහන ආනයනය කිරීමේදී රේගු ආනයන බදු, සෙස් බද්ද සහ වරාය සහ ගුවන් තොටුපල සංවර්ධන බද්ද වෙනුවට ඒකාබද්ධ බද්දක් වන නිෂ්පාදන (විශේෂ විධිවිධාන) බද්දට යටත් වේ.
- 6.2.35. මෝටර් වාහන ආනයනය කිරීම නිෂ්පාදන බද්දට අමතරව තවත් දේශීය බද්දක් එනම් සුබෝපහෝගී වාහන බද්දක් පැනවීමටද යටත් වේ. එහිදී මෙම සුබෝපහෝගී වාහන බද්ද පනවනු ලබන්නේ රු.මිලියන 6 ක අවම සීමාවට වඩා වැඩි රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (CIF) අගයක් සහිත මෝටර් වාහන සඳහාය.
- 6.2.36. රටට ඩොලර් ගලා ඒම වැඩි කිරීම සහ කළු කඩ හරහා එවන විදේශ ප්‍රේෂණ අවම කිරීම සඳහා, විදේශ රැකියා වල සිටින ශ්‍රී ලාංකිකයින්ට නීතිමය මාර්ග හරහා පමණක් විදේශ මුදල් ප්‍රේෂණය කිරීමට දිරිගැන්වීම් ලබා දීමට රජය අදහස් කළේය.
- 6.2.37. ශ්‍රී ලංකාවට එවා ඇති විදේශ ප්‍රේෂණ ප්‍රමාණයට සමානුපාතිකව විදේශ රැකියා කරන ශ්‍රී ලාංකිකයන්ට විදුයුත් වාහන ආනයන බලපත්‍රයක් ලබාදීමට අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතියට යොමු කර තිබුණි.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

6.2.38. විදේශ රටවල සේවයේ නියුතු ශ්‍රී ලාංකිකයින්ට විද්‍යුත් වාහන ගෙන්වීම සඳහා ආනයන බලපත්‍රයක් ලබාදීම සඳහා කම්කරු හා විදේශ රැකියා අමාත්‍යවරයා විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශය 2022 අගෝස්තු 01 දින අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අනුමත කරන ලද අතර 2022.08.16 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය අනුව කම්කරු හා විදේශ රැකියා අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වරයා විසින් 2022.08.31 දිනැති අංක 02/2022 දරන චක්‍රලේඛය නිකුත් කර තිබුණි.

6.2.39. කම්කරු හා විදේශ රැකියා අමාත්‍යවරයාගේ ඉල්ලීම මත අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් මෝටර් රථ සඳහා සුබෝපහෝගී බදු සීමාව වන රු. මිලියන 6 ඉහළ නැංවීම පිළිබඳව සොයා බලා නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම පිණිස, මුදල් අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් කමිටුවක් පත් කරන ලදී.

6.2.40. 2023 ජනවාරි 16 දින පැවති රැස්වීමකින් අනතුරුව, අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් සුබෝපහෝගී වාහන බදු සීමාව රු. මිලියන 12 ක් සහ රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය අගය ඇමෙරිකානු ඩොලර් 65,000 දක්වා වැඩි කිරීම අනුමත කරන ලදී. මෙම තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අංක 2/2022/4 චක්‍රලේඛය පසුව නිකුත් කරන ලදී.

6.2.41. 2023 සැප්තැම්බර් 30 වන විට, ආනයන බලපත්‍ර සඳහා ශ්‍රී ලාංකික විදේශිකයන්ගෙන් අයදුම්පත් 486ක් ලැබී තිබුණු අතර මෙම යෝජනා ක්‍රමය ඇමෙරිකානු ඩොලර් මිලියන 47.465ක් උපයා ඇත. වාහන 486ක් ආනයනය කර ඇති අතර එහි වටිනාකම ඇමෙරිකානු ඩොලර් මිලියන 22කි.

6.2.42. මෙම යෝජනා ක්‍රමය යටතේ විද්‍යුත් වාහන ආනයනය කිරීමේදී රේගු වැරදි කිහිපයක් සිදු කර ඇති අතර කම්කරු හා විදේශ රැකියා අමාත්‍යාංශයේ චක්‍රලේඛ මගින් දක්වා ඇති කොන්දේසි උල්ලංඝනය කර ඇත:

- වාහනය ලියාපදිංචි කළ රට වෙනස් කිරීම
- නිෂ්පාදනය කරන රට වෙනස් කිරීම
- තෙවන පාර්ශවයකට මාරු කිරීම
- වසරකට වඩා පැරණි වාහන ආනයනය කිරීම

6.2.43. 2022 හා 2023 වසරවලදී විශේෂයෙන්ම බී ලූණු, අර්තාපල්, වියළි භාල්මැස්සන්, උම්බලකඩ හා මුංආට වැනි ආනයනික අත්‍යවශ්‍ය ආහාර ද්‍රව්‍ය මිලදී ගැනීමේදී පාරිභෝගිකයාට අතිවිශාල වියදමක් දැරීමට සිදු වී ඇති අතර එමඟින් වෙළෙන්දන් විශාල ලාභයක් උපයා ඇත. භාණ්ඩවල රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (CIF value) මත විශේෂ භාණ්ඩ බද්ද ලෙස රේගු බදු අය කරනු ලබන අතර මෙම විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද ගෙවීමෙන් පසු රේගුව විසින් නිදහස් කරනු ලබන මෙම භාණ්ඩවල කිලෝග්‍රෑමයක මිල හා වෙළඳපොල මිල අතර විශාල මිල වැඩිවීමක් තිබුණි. මෙම භාණ්ඩවල වෙළඳපොල මිල ගණන් සලකා බැලීමේදී එක් කිලෝග්‍රෑමයකට රු. 100 සිට රු. 1000 දක්වා පරාසයක ලාභයක් මෙම වෙළෙන්දන් විසින් උපයා ඇති බව නිරීක්ෂණය කළ හැක. එමෙන්ම 2023 වසරේ අවසන් කාර්තුවේදී

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ඇමෙරිකානු ඩොලරයට සාපේක්ෂව රුපියලේ අගය ඉහළ ගියද එම වාසිය පාරිභෝගිකයාට ලැබී නොමැත.

6.2.44. 2018 වසරේ සිට 2023 වසර දක්වා පසුගිය වසරවල බී ලුණු, අර්තාපල්, වියළි හාල්මැස්සන්, උම්බලකඩ හා මුංඇට ආනයන දත්ත පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක් පහත දැක්වෙන වගුවල දක්වා ඇත. මෙම ආහාර ද්‍රව්‍යවලට අදාළ ආනයන දත්ත, වෙළඳපොළ මිලගණන් හා දේශීය නිෂ්පාදන දත්ත ශ්‍රී ලංකා රේගුවෙන් (ASYCUDA පද්ධතියෙන්), ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවෙන් හා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්තාවෙන් ලබා ගෙන ඇත.

බී ලුණු

වසර	2018	2019	2020	2021	2022	2023
විදේශ විනිමය අනුපාතය (ඇ. ඩො. 1= රු.)	162.54	178.77	185.52	198.88	324.55	324.22
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (ඇ. ඩො.)	0.32	0.35	0.39	0.42	0.27	0.25
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (රු.)	52	63	73	84	88	81.9
කිලෝග්‍රෑමයකට බද්ද (රු.)	22	20	9	8	15	10
ආයෝජනය (රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය + බද්ද) කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	74	83	82	91	103	92
කිලෝග්‍රෑමයක වෙළඳපොළ මිල (රු.) (කොළඹ)	103	129	148	142	213	365
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	29	46	66	51	109	273
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය (%)	39.9%	55.8%	80.5%	56.1%	105.8%	297.2%

අර්තාපල්

වසර	2018	2019	2020	2021	2022	2023
විදේශ විනිමය අනුපාතය (ඇ. ඩො. 1= රු.)	162.54	178.77	185.52	198.88	324.55	324.22
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (ඇ. ඩො.)	0.21	0.24	0.31	0.32	0.23	0.20
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (රු.)	33	43	58	63	76	66
කිලෝග්‍රෑමයකට බද්ද (රු.)	27	44	40	40	20	43
ආයෝජනය (රක්ෂණ	60	87	98	103	96	110

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

බහාලුම් පිරිවැය + බද්ද කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)						
කිලෝග්‍රෑමයක වෙළඳපොළ මිල (රු.) (කොළඹ)	106.3	129	153.2	156	215.4	203
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	46	42	55	53	119	93
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය (%)	77%	49%	56%	51%	124%	85%

වියළි හාල්මැස්සන්

වසර	2018	2019	2020	2021	2022	2023
විදේශ විනිමය අනුපාතය (ඇ. ඩො. 1= රු.)	162.54	178.77	185.52	198.88	324.55	324.22
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (ඇ. ඩො.)	2.49	2.15	1.89	1.83	1.29	1.22
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (රු.)	404	384	351	364	420	396
කිලෝග්‍රෑමයකට බද්ද (රු.)	3	3	1	86	100	100
ආයෝජනය (රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය + බද්ද) කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	407	387	352	450	520	496
කිලෝග්‍රෑමයක වෙළඳපොළ මිල (රු.) (කොළඹ)	730.6	754.8	776.1	801.5	1541.1	1307.5
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	323.6	367.8	424.1	351.5	1021.1	811.5
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය (%)	80%	95%	120%	78%	196%	164%

උම්බලකඩ

වසර	2018	2019	2020	2021	2022	2023
විදේශ විනිමය අනුපාතය (ඇ. ඩො. 1= රු.)	162.54	178.77	185.52	198.88	324.55	328.63
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (ඇ. ඩො.)	4.06	3.71	4.08	3.34	1.86	1.64
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (රු.)	659	662	756	665	603	540
කිලෝග්‍රෑමයකට බද්ද (රු.)	105	105	130	300	300	301
ආයෝජනය (රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය + බද්ද)	765	768	886	965	903	841

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)						
කිලෝග්‍රෑමයක වෙළඳපොළ මිල (රු.) (කොළඹ)	1705	1802	1881	1951	2970	3160
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	940	1034	995	986	2067	2319
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය (%)	123%	135%	112%	102%	229%	276%

මුං ඇට

වසර	2018	2019	2020	2021	2022	2023
විදේශ විනිමය අනුපාතය (ඇ. ඩො. 1= රු.)	162.54	178.77	185.52	198.88	324.55	328.63
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (ඇ. ඩො.)	0.84	0.92	0.98	0.85	1.26	1.22
කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය (රු.)	136	165	182	169	408	400
කිලෝග්‍රෑමයකට බද්ද (රු.)	40	41	40	40	40	28
ආයෝජනය (රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය + බද්ද) කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	176	205	221	209	448	427
කිලෝග්‍රෑමයක වෙළඳපොළ මිල (රු.) (කොළඹ)	255	275	344	746	968	1275
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	79	70	123	537	520	848
ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය (%)	45%	34%	55%	256%	116%	198%

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

2022 සහ 2023 වසරවල ලොකු ජාතික ආර්ථිකයේ, අර්ථසාධක, වියළි හාල්මැස්සන්, උම්බලකඩ සහ මුං ඇට වෙළෙඳපොළ විසින් උපයාගත් ලාභය සංසන්දනය කිරීම.

අංකය	වසර	ආහාර අයිතම	කිලෝග්‍රෑමයක සඳහා මිල රේගුව විසින් නිකුත් (රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය + බද්ද) කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	කිලෝග්‍රෑමයක වෙළඳපොල මිල (රු.) (කොළඹ)	ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය කිලෝග්‍රෑමයකට (රු.)	ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය (%)	වෙළෙඳපොළේ සමස්ත ලාභය (රු.)
1	2022	බී ලුණු	103	213	109	105.8%	28,829,796,893
	2023		92	365	273	297.2%	80,398,571,268
2	2022	අර්ථසාධක	96	215.4	119	124%	18,344,900,016
	2023		110	203	93	85%	15,640,991,100
3	2022	වියළි හාල්මැස්සන්	520	1541.1	1021.1	196%	24,224,442,636
	2023		496	1307.5	811.5	164%	18,468,940,673
4	2022	උම්බලකඩ	903	2970	2067	229%	3,179,464,729
	2023		841	3160	2319	276%	3,976,559,575
5	2022	මුං ඇට	448	968	520	116%	13,661,968
	2023		427	1275	848	198%	153,913

- භාණ්ඩයක වෙළඳපොල මිල තුළ ද්‍රව්‍යමය හානි, ප්‍රවාහන වියදම් හා වෙළෙඳපොළේ විසින් උපයන ලාභ ඇතුළත් වේ. රට තුළ පැවති ආර්ථික පසුබෑම හේතුවෙන් වෙළඳපොළේ පවතින සියළු භාණ්ඩවල මිල ඉහළ ගිය අතර මෙම කාලය තුළ ඇමෙරිකානු ඩොලරයට සමානුපාතිකව රුපියලේ අගය දෙගුණයකින් පමණ පිරිහීමට ලක් වුවද මෙම භාණ්ඩවල මිල ගණන් තුන්ගුණයකින් හෝ ඊට වැඩි ප්‍රමාණයකින් ඉහළ ගොස් තිබිණ.
- 2022 වසරට සාපේක්ෂව 2023 වසරේදී සියළු භාණ්ඩවල කිලෝග්‍රෑමයකට රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය රුපියලේ අගය අඩු වී තිබිණ
- බී ලුණු මිල විශ්ලේෂණය
 - 2022 වසරේ රු. බිලියන 29 ක් වූ බී ලුණු ආනයනකරුවන්ගේ සමස්ත ලාභය 2023 වසරේදී බිලියන 80 දක්වා ඉහළ ගොස් ඇත.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 2022 වසරේදී හැර 2018 වසරේ සිට 2023 වසර දක්වා රජය විසින් පනවන ලද බදු ප්‍රමාණය විශාල වශයෙන් අඩු වීම හේතුවෙන් මෙම කාලය තුළ රජයේ සමස්ත බදු ආදායමද අඩු වී ඇත. එම ලාභය 2018 වසරේදී රු. බිලියන 5.40 වූ අතර 2023 වසරේදී එය රු. බිලියන 2.94 දක්වා අඩු වී ඇත. කෙසේ වුවද, බී ලුණුවල කිලෝග්‍රෑමයක වෙළඳපොල මිල රු. 213 හා රු 365 දක්වා වැඩි වීම නිසා මෙම වාසිය පාරිභෝගිකයාට ලැබී නොමැත. බී ලුණු ආනයනකරුවන්ගේ ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය 2022 වසරේදී කිලෝග්‍රෑමයකට රු 109ක් වූ අතර 2023 වසරේදී එය රු. 273/ දක්වා වැඩි වී ඇත. 2022 දී 105.8%ක් වූ ආයෝජන ලාභ ප්‍රතිශතය 2023 දී 297.2% දක්වා වැඩි වී ඇත.
- අර්තාපල් දත්ත විශ්ලේෂණය
 - 2022 වසරේදී රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය හා බදු ගෙවීමෙන් පසු රේගුව අර්තාපල් කිලෝවක් නිකුත් කර ඇත්තේ රු 96/ට වන අතර එම වසරේ අර්තාපල් කිලෝවක වෙළඳපොල මිල රු. 215.4 කි. ඒ අනුව ආයෝජනයට සාපේක්ෂව අර්තාපල් කිලෝවක ලාභය රු. 119කි.(124%ක ලාභ ප්‍රතිශතයක්) මෙම කාලපරිච්ඡේදය තුළ අර්තාපල් කිලෝවක බද්ද රු. 20/ දක්වා අඩු කිරීම නිසා රජයේ බදු ආදායම රුපියල් බිලියන 3.08 දක්වා අඩු වී ඇත.
 - 2023 වසරේදී රේගුව විසින් රු. 110/- ක මිලට අර්තාපල් කිලෝවක් නිකුත් කර ඇති අතර වෙළඳපොල මිල වූයේ රු. 203/-කි. ඒ අනුව ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය රු. 93/-කි (ලාභ ප්‍රතිශතය 85%)
- බී ලුණු හා අර්තාපල්වලට අදාළව පාරිසරික සාධක, ගබඩා පහසුකම් හා ප්‍රවාහන වියදම සමාන තත්ත්වයක පැවතියද, අර්තාපල් ආනයනකරුවන්ට සාපේක්ෂව බී ලුණු ආනයනකරුවන් බී ලුණුවල මිල විශාල ලෙස වැඩි කරමින් පාරිභෝගිකයන් සුරා කෑමට පෙළඹී ඇති බව පෙනී යයි.
- වියළි හාල්මැස්සන් දත්ත විශ්ලේෂණය
 - 2018 සිට 2021 දක්වා කාලය තුළ වියළි හාල්මැස්සන්වල වෙළඳපොල මිල මද වශයෙන් ඉහළ ගොස් ඇති මුත් 2022 හා 2023 වසරවල හාල්මැස්සන් වෙළඳපොල මිල විශාල ලෙස ඉහළ ගොස් ඇත. (2022 කිලෝවක මිල රු. 154.1 හා 2023 කිලෝවක මිල රු.1307.5 කි)
 - ආයෝජනයට සාපේක්ෂව කිලෝවක ලාභය 2022 වසරේදී හා 2023 වසරේදී පිළිවෙලින් රු.1021.1 හා රු. 811.5ක් විය. ආයෝජන ලාභ ප්‍රතිශත 196% ක් හා 164%ක් විය.
- උම්බලකඩ දත්ත විශ්ලේෂණය
 - 2020 වසරේ සිට 2023 වසර දක්වා උම්බලකඩ සඳහා රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය අඛණ්ඩව අඩු වෙමින් ගොස් ඇත
 - 2022 වසරේ ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය රු. 2067 (229%) හා 2023 වසරේ එය රු.2319/- (276%) ක් විය.
 - 2021 වසරේ හා 2020 වසරේ පිළිවෙලින් එය රු. 995 (112%) සහ රු. 986 (102%) වේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

➤ මුංඇට දත්ත විශ්ලේෂණය

- 2022 වසරේ හා 2023 වසරේ ආයෝජනය කිලෝවකට රු.448/ ක් හා රු. 427/- ක් විය.
- එම වසරවල වෙළඳපොල මිල ගණන් පිළිවෙලින් කිලෝවකට රු. 968/- ක් හා රු. 1275/- ක් විය
- එම වසරවල ආයෝජනයට සාපේක්ෂව ලාභය කිලෝවකට රු.520/ ක් හා රු.848/- ක් වූ අතර ලාභ ප්‍රතිශතය 116% ක් හා 198%ක් විය.

6.2.45. ඇමෙරිකානු ඩොලරයට අනුරූපීව විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද පවත්වාගෙන නොයාම හේතුවෙන් රජයේ බදු ආදායම අඛණ්ඩව අඩු වෙමින් පවතී.

6.3. නිර්දේශ

- 6.3.1. විශේෂයෙන්ම වාර්ෂික ආදායමෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් ලෙස ගැනෙන 25% ක් වන මෝටර් රථ ආනයනය නොකිරීම හේතුවෙන්, ශ්‍රී ලංකා රේගුවේ ආදායම් උත්පාදනය ඉහළ නැංවීම සඳහා පහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම නිර්දේශ කරනු ලැබේ,
- අ) කාර්යක්ෂම රේගු ක්‍රියාවලි ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - ආ) ආදායම් කාන්දුව අවම කිරීමට රේගු මෙහෙයුම් වල නිරවද්‍යතාවය සහ වේගය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම
 - ඇ) වැරදි භාණ්ඩ වර්ගීකරණය, අඩුවෙන් තක්සේරු කිරීම සහ ජාවාරම් කිරීම ඇති වියහැකි ආදායම් අවදානම් හඳුනාගෙන ඒවාට විසඳුම් සෙවීම සඳහා ශක්තිමත් අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධති ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - ඈ) තොරතුරු සහ බුද්ධිය හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා අනෙකුත් රාජ්‍ය ආයතන සමඟ සහයෝගීතාවය වර්ධනය කිරීම
- 6.3.2. වෙනස්වන ගෝලීය වෙළඳ ප්‍රවණතාවලට අනුවර්තනය වීම සඳහා තීරුබදු ප්‍රතිපත්තිය නීතිපතා සමාලෝචනය කරමින් හා යාවත්කාලීන කරමින් ජර්ධන දේශීය කර්මාන්ත ආරක්ෂා කරන අතර ආර්ථික වර්ධනය, තරඟකාරිත්වය සහ නිරසාර සංවර්ධනය සඳහා සක්‍රීය පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම අරමුණු කරගත් මනා සමතුලිත ජාතික තීරුබදු ප්‍රතිපත්තියක් සකස් කිරීමටත් ක්‍රියාත්මක කිරීමටත් නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.3. අපනයන ආදායම ඉහළ නැංවීම සඳහා ගනු ලබන පියවරක් ලෙස රටේ තීරුබදු ප්‍රතිපත්තිය සංශෝධනය කිරීම සහ යාවත්කාලීන කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.4. ආනයන/අපනයන ක්‍රියා පටිපාටි සරල කිරීම, විදේශ ආයෝජන ආකර්ශනය කර ගැනීම, ආනයනවල සමස්ත පිරිවැය අඩු කිරීම සහ අපනයනවල ගෝලීය තරඟකාරිත්වය ඉහළ නැංවීම යන අරමුණු ඇතිව අතුරු තීරුබදු ඉවත් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.5. භාණ්ඩ ආනයනය සහ අපනයනය සඳහා ඒකාබද්ධ ඩිජිටල් වේදිකාවක් ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්දේශ කෙරේ
- 6.3.6. රාජසන්තක වූ භාණ්ඩ වෙන්දේසි කිරීමෙන් උපයන අරමුදල් තැන්පත් කිරීමේ වැඩසටහනක් ආරම්භ කිරීම නිර්දේශ කරනු ලබන අතර, අවශ්‍ය නම්, ඒ සඳහා පහසුකම් සැලසීම සඳහා නීතිමය සංශෝධන හඳුන්වා දීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.7. නීතිවිරෝධී ලෙස ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එන රත්‍රන් සහ ග්‍රෑම් 100/ රන් පවුම් 12.5ට වැඩි රත්‍රණ හා වෙනත් වටිනා භාණ්ඩ සඳහා ත්‍රිත්ව වටිනාකමකින් යුත් දඩයක් නියම කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 6.3.8. ශ්‍රී ලංකාවට රත්‍රන් ගෙන ඒම සඳහා සීමාවක් පැනවීම (ග්‍රෑම් 100 / රන් පවුම් 12.5) සහ රාජසන්තක කරන ලද රත්‍රන් / මෙම සීමාව ඉක්මවන රත්‍රන් හා වටිනා භාණ්ඩ සඳහා ත්‍රිත්ව වටිනාකමකින් යුත් දඩයක් නියම කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.9. තම දරුවන් සඳහා කුඩා රත්‍රන් ප්‍රමාණයක් රැගෙන යන මැදපෙරදිග සිටින ශ්‍රී ලාංකික සේවකයින්ට අපහසුතාවයක් ඇති කිරීම වළක්වා ගැනීම නිර්දේශ කෙරේ. ඒ වෙනුවට, ඉහත ජාවාරම්කරුවන් විසින් ගෙන එන රත්‍රන් රාජසන්තක කරන ලෙස යෝජනා කරනු ලැබේ. ඔවුන් නිතර මෙරටින් යෑම හා ආපසු ඒම සිදු වන බැවින්, ඔවුන්ගේ විදේශ ගමන් බලපත්‍ර පරීක්ෂා කිරීමෙන් එය තහවුරු කළ හැකි කරුණකි.
- 6.3.10. ශ්‍රී ලංකාවේ කරුංකා වෙළඳාම නියාමනය කිරීම, වෙළඳාමේ තිරසාර බව සහතික කිරීම සහ නීතිවිරෝධී කරුංකා පුවක් ආනයනය මැඩපැවැත්වීම සඳහා රේගු සහ දේශසීමා පාලන පියවර වැඩි දියුණු කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.11. බණ්ඩාරනායක ජාත්‍යන්තර ගුවන්තොටුපළ, කොළඹ වරාය (නව බහාලුම් පර්යේෂණ ඒකකය) සහ ශ්‍රේණිගත බහාලුම් පර්යේෂණයේ පිරික්සුම් අංගනයේ ස්කෑන්ර් යන්ත්‍ර සඳහා කෘතීම බුද්ධි (AI) තාක්ෂණය හඳුන්වා දීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.12. ඇතැම් රාජ්‍ය ආයතන තාක්ෂණික ක්‍රම හරහා වැරදි ඉන්වොයිස් කිරීම්වල නිරත වන බැවින් ජාත්‍යන්තර වෙළඳ ප්‍රජාවගේ සහාය ඇතිව ගුවන් තොටුපළවල සහ වරායන්හි වැරදි ඉන්වොයිස් කිරීම් අවම වශයෙන් 50% කින් අඩු කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.13. ගෝලීය මූල්‍ය සුපිළිපත්ත බව පිළිබඳ වාර්තාවේ (Global Financial Integrity Report) දක්වා ඇති වැරදි ඉන්වොයිස් කිරීම සහ මිල හුවමාරු කිරීම වැළැක්වීම සඳහා වන ක්‍රියාමාර්ග ASYCUDA පද්ධතියට ඇතුළත් කිරීම හා පද්ධතියේ ආවේනික ලක්ෂණයක් ලෙස මෙම ක්‍රමවේදය ඒකාබද්ධ කිරීම සඳහා ASYCUDA පද්ධතිය වැඩි දියුණු කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. වැරදි ඉන්වොයිස් කිරීම මඟින් රටට අහිමි වන විදේශ විනිමයෙන් අඩක් ඉතිරිකර ගත හැකි නම් මෙරට ගෙවුම් ශේෂ අර්බුදය විසඳා ගැනීමට එයින්ම හැකියාවක් ඇත.
- 6.3.14. ශ්‍රී ලංකා රේගුව, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සහ මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය ඇතුළු ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන් සමඟ එක්ව ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාමේ මිල හුවමාරු කිරීමේ ගැටලු වලට අමතරව වැරදි ඉන්වොයිස් කිරීමේ අභියෝග විසඳීමට සහයෝගී ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 6.3.15. බදු සංශෝධන මගින්, විවිධ ජන කොටස්වලට ධනාත්මක සහ සෘණාත්මක බලපෑම් ඇති කළ හැකි බැවින් එමගින් නිශ්චිත පුද්ගලයින් කණ්ඩායම්වලට

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

අසාධාරණ ලාභ හෝ සැලකිය යුතු අලාභ ලැබීම වැළැක්වීම සඳහා ඒවායේ ප්‍රතිවිපාක පිළිබඳ මනා විද්‍යාත්මක ඇගයීමක් සහ විශ්ලේෂණයකින් පසුව පමණක් මුදල් අමාත්‍යාංශය මගින් බදු සංශෝධන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.

6.3.16. නිවැරදි ආනයන අගයන් ස්වයංක්‍රීයව නිර්ණය කිරීමට හැකිවන පරිදි යාවත්කාලීන සහ විශ්වාසනීය තක්සේරු දත්ත පද්ධතියක් පවත්වා ගැනීම නිර්දේශ කෙරේ.

6.3.17. විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්ද ඇමෙරිකානු ඩොලරයට අනුරූපීව පවත්වාගෙන යාමට නිර්දේශ කෙරේ.

6.3.18. ආනයනික අත්‍යවශ්‍ය ආහාර ද්‍රව්‍යවල ආනයනකරුවන්ට හා වෙළෙන්දන්ට ඒවායේ මිල ගණන් අත්තනෝමතිකව ඉහළ දැමීම වැළැක්වීම සඳහා ඒවායේ රක්ෂණ බහාලුම් පිරිවැය, විශේෂ වෙළඳ භාණ්ඩ බද්දේ අගය හා මෙම භාණ්ඩවල වෙළඳපොල මිල ගණන් (කිලෝග්‍රෑමයකට) (කොළඹ හා දඹුල්ලේ) පාරිභෝගික කටයුතු අධිකාරියේ සහයෝගිත්වයෙන් ප්‍රසිද්ධ කිරීම

6.3.19. ශ්‍රී ලංකා රේගුව විසින් සකසන ලද, ආනයනික ආහාර ද්‍රව්‍ය සහ ඉන්ධන ඇතුළු භාණ්ඩවල බදු පැනවීමෙන් පසු පිරිවැය විස්තර කෙරෙන වාර්තාව සෑම මාසයකම ශ්‍රී ලංකා රේගුවේ සහ රජයේ ප්‍රවෘත්ති දෙපාර්තමේන්තු වෙබ් අඩවි හරහා ප්‍රකාශයට පත් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.

7. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව

7.1. පසුබිම

ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව (EDSL) සුරා බදු පරිපාලනය සහ එකතු කිරීම සහ සුරා බදු නියම කළ හැකි භාණ්ඩ සම්බන්ධ නීති විරෝධී ක්‍රියාකාරකම් වැළැක්වීමේ වගකීම දරයි. සුරා බදු නියම කළ හැකි භාණ්ඩ සඳහා නියාමන අධිකාරිය ලෙස ද මෙම දෙපාර්තමේන්තුව ක්‍රියා කරයි. එහි නියාමන ධාරිතාවට බලපත්‍ර අවශ්‍යතා, තත්ත්ව ප්‍රමිතීන් සහ මත්පැන් සහ දුම්කොළ වැනි සුරා බදු නියම කළ හැකි නිෂ්පාදන හා සම්බන්ධ අනෙකුත් රෙගුලාසි වලට අනුකූල වීම අධීක්ෂණය කිරීම එහි නියාමන ධාරිතාවයට ඇතුළත් වේ. සුරාබදු වලට යටත්ව භාණ්ඩ නිසි ලෙස නිෂ්පාදනය කිරීම, බෙදා හැරීම සහ විකිණීම සහතික කිරීම සඳහා දෙපාර්තමේන්තුව තවදුරටත් නීති රීති බලාත්මක කරයි.

2023 වර්ෂයේදී ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව සඳහා භාණ්ඩාගාරයේ ආදායම් ඉලක්කය රුපියල් බිලියන 217 ක් වන අතර 2024 වර්ෂය සඳහා මහා භාණ්ඩාගාරයෙන් ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ආදායම් ඉලක්කයක් ලෙස ලබා දී ඇත්තේ රු. බිලියන 232 කි . 2023 දෙසැම්බර් 31 වන විට, වසර පුරා සුරාබදු බදු සංශෝධන දෙකක් සිදු වුවද, සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව එකතු කොට ඇත්තේ රු. බිලියන 171.2 ක් පමණි. ඊට සාපේක්ෂව, ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ඊට පෙර වසර වන 2022 දී රු. බිලියන 169.4 එකතු කොට ඇත. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවේ 2023 වර්ෂය සඳහා ආදායම් එකතු කිරීමේ බෙදී යාම පහත පරිදි වේ:

වර්ගය	2023 වර්ෂය සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම් එකතුව (රු. බිලියන)	2023 වර්ෂය සඳහා එකතු කරන ලද ආදායම් (රු. බිලියන)	2024 වර්ෂය සඳහා ඇස්තමේන්තුගත ආදායම් එකතුව (රු. බිලියන)
සුරාබදු ආදායම	214	170.26	230
දුම්කොළ ආදායම	3	1.013	2
මුළු	217	171.273	232

මූලාශ්‍රය ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව

ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ ලියාපදිංචි වී ඇති ස්කාගාර 23 අතුරින්, ශ්‍රී ලංකා ඩිස්ට්‍රිලිස් සමාගම (DCSL) (44%) සහ ලයන් බ්‍රෑවරීස් ලංකා සමාගම (28.7%) සුරාබදු ආදායම සඳහා මූලික දායකත්වය සපයන අතර, සාමූහිකව වෙළඳපල කොටසෙන් 73% ක් දරයි. ඉතිරි ස්කාගාර 21 වෙළඳපොළ කොටසෙන් 27% ක් පමණි. තවද බදු අනුකූලතාව සහතික කිරීම, නිෂ්පාදනයේ සත්‍යතාව පරීක්ෂා කිරීම හා පාරිභෝගිකයින්ට අව්‍යාජ නිෂ්පාදන මිලදී ගැනීමට හැකියාව ලබා දීම පිණිස ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවෙහි ලියාපදිංචි ස්කාගාර 19 ක් ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රාව (කඩදාසි පදනම) භාවිතා කරන අතර ශ්‍රී ලංකා ඩිස්ට්‍රිලිස් සමාගම (DCSL), ලයන් බ්‍රෑවරීස් ලංකා (පෞද්) සමාගම, පෙරිසිල් (පෞද්) සමාගම සහ මාවතගම හයිනකෙන් ලංකා සමාගම මත්පැන් බෝතල්වල ඩිජිටල් ලාංඡනය භාවිතා කරයි.

7.2. නිරීක්ෂණ

කාරක සභාව විසින් පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණය කරන ලදී

7.2.1. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව දැනට ගෙවිය යුතු මුළු හිඟ බදු රු. බිලියන 6.9 ක් තිබෙන අතර ඉන් රු. බිලියන 1.4 ක් 2023 වසරට අදාල වේ.

7.2.2. 2023.12.31 දිනට හිඟ බදු වල කාලසීමා විශ්ලේෂණය

අංකය	මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාරයේ නම	අවුරුදු 1 සිට 5 දක්වා (රු.)	අවුරුදු 5 සිට 10 දක්වා (රු.)	අවුරුදු 10 සිට 15 දක්වා (රු.)	අවුරුදු 15ට වැඩි (රු.)
01	ඩබ්ලිව්.එම්. මෙන්ඩිස් සහ සමාගම	895,035,279.51	-	3,214,391,947.79	-
02	වයඹ ස්කාගාරය	-	-	-	544,055,116.84
03	වයඹ ස්ප්‍රිතු	-	-	-	274,313,082.89
04	ග්ලෝබ් බ්ලෙන්ඩර්ස්	-	-	-	1,125,277,000.65
05	මැකලම් බෲවරි	-	-	-	593,378,546.68
06	කළුතර සමුපකාර ඩිස්ටිලරිස්	16,779,921.80	-	-	-
07	සිනර්ජි ඩිස්ටිලරිස්	73,696,651.54	-	-	-
08	රන්දෙණිගල ඩිස්ටිලරිස්	52,752,576.87	-	-	-
09	හිඟුරාන ඩිස්ටිලරිස්	120,406,152.20	-	-	-
10	රෝයල් සිලෝන් ඩිස්ටිලරිස්	38,067,835.64	-	-	-
	මුළු එකතුව	1,196,738,417.56	-	3,214,391,947.79	2,537,023,747.06

7.2.3. 2023 අගෝස්තු 10 වැනි දින කාරක සභාව විසින් ලබා දුන් නියෝගයට අනුව, ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින්, වත්මන් බදු පැහැර හරින ලද මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාර 4 (ඩබ්ලිව්.එම්. මෙන්ඩිස් සහ සමාගම, සිනර්ජි ඩිස්ටිලරිස්, ෆිත්ලන්ඩ් ඩිස්ටිලරිස්, රන්දෙණිගල ඩිස්ටිලරිස්) හි මත්පැන් නිෂ්පාදනය සහ බෙදා හැරීම තහනම් කරන ලදී. ඔවුන්ගේ සුරාබදු බලපත්‍ර 2023.10.30 දින අවසන් වූ අතර ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව ඒවා අලුත් කර නැත.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 7.2.4. වයඹ ඩිස්ට්‍රික්ට් ආයතනයෙහි පෙර වසරවලට අදාළ හිඟ බදු ඇති අතර, හිඟ බදු නොගෙවීම මත 2023.10.30 දින එහි සුරාබදු බලපත්‍ර අත්හිටුවීමට සුරාබදු කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා ගත් තීරණයට එරෙහිව ඔවුන් අභියාචනාධිකරණයේ නඩුවක් ගොනු කර ඇත.
- 7.2.5. වයඹ ස්ප්‍රිතු ආයතනයෙහි අධ්‍යක්ෂවරයෙකු හා ග්ලෝබ් බ්ලෙන්ඩර්ස් ආයතනයෙහි අධ්‍යක්ෂවරයෙකු හිඟ බදු ගෙවීමට ස්වේච්ඡාවෙන් ඉදිරිපත් වී ඇති අතර සාකච්ඡා සිදු වෙමින් පවතී. මීට අමතරව, මැකලම් බෲවර්ස් නඩුව අධිකරණයේ විභාග වෙමින් පවතින අතර, ඔවුන් හිඟ බදු ප්‍රමාණයට සමාන මුදලක් බැංකුවේ තැන්පත් කර ඇත. කළුතර සමුපකාර ඩිස්ට්‍රික්ට් අධ්‍යක්ෂවරයකු හිඟ බදු ගෙවීමට ස්වේච්ඡාවෙන් ඉදිරිපත් වී ඇති අතර ඒ පිළිබඳ සාකච්ඡා සිදු වෙමින් පවතී.
- 7.2.6. ග්ලෝබ් බ්ලෙන්ඩර්ස් සහ වයඹ ස්ප්‍රිතු ආයතනයන්හි අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය පිළිබඳ තොරතුරු සොයාගත නොහැකි බව ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2023 සැප්තැම්බර් 20 වැනි දින කාරක සභාවට මුලින් දැනුම් දෙන ලදී.
- 7.2.7. කෙසේ වෙතත්, පහත සඳහන් මත්පැන් නිෂ්පාදන ආයතන හතර 2023 වර්ෂයේ අදාළ බදු ගෙවීමට එකඟ වී ඇති අතර ඔවුන් 2023 නොවැම්බර් 4 සහ 6 යන දිනවල පළමු වාරික ගෙවා ඇත:
- ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගම
 - ෆින්ලන්ඩ් ඩිස්ට්‍රික්ට්
 - සිනර්ජි ඩිස්ට්‍රික්ට්
 - රන්දෙණිගල ඩිස්ට්‍රික්ට්
- 7.2.8. ගෙවීම් සැලැස්මකට එකඟ වූ මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාර හතරක් (ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගම, ෆින්ලන්ඩ් ඩිස්ට්‍රික්ට්, සිනර්ජි ඩිස්ට්‍රික්ට්, රන්දෙණිගල ඩිස්ට්‍රික්ට්) 2023 වර්ෂය සඳහා අදාළ ප්‍රමාද ගාස්තු ඇතුළුව සම්පූර්ණ හිඟ බදු එකතුව ගෙවීම තවමත් සම්පූර්ණ කර නොමැත. මත්පැන් නිෂ්පාදන ආයතන හතරක් ගෙවා ඇත්තේ මුළු මුදල වන රු. 1,238,892,307.82, න් රු. 906,176,439.51 ක් පමණක් වන අතර ශේෂය රු. 332,715,868.31 කි.
- 7.2.9. තම ව්‍යාපාර නවත්වමින් බදු ගෙවීම පැහැර හැර ඇති ග්ලෝබ් බ්ලෙන්ඩර්ස් සහ වයඹ ස්ප්‍රිතු සහ කළුතර සමුපකාර ඩිස්ට්‍රික්ට් වැනි මත්පැන් නිෂ්පාදන ආයතන සම්බන්ධයෙන් කාරක සභාව කනස්සල්ල පළ කළේය.
- 7.2.10. සියලුම මත්පැන් නිෂ්පාදන ආයතන වෙතින් වත්මන් සහ වත්මන් නොවන හිඟ බදු යන දෙකම අය කර ගන්නා ලෙසට 2023 අගෝස්තු 8 වැනි දින කාරක සභාව විසින් ලබා දෙන ලද නියෝගය නොතකා, ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

විසින් විශේෂයෙන් 2023 වර්ෂය සඳහා අදාළ හිඟ බදු එකතු කිරීමට පමණක් කටයුතු කර තිබුණි.

7.2.11. 2023 අගෝස්තු 10 වැනි දින ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිත මත්පැන් බෝතල් අත්අඩංගුවට ගැනීම සඳහා වැටලීම් ආරම්භ කරන ලෙස කාරක සභාව විසින් සුරාබදු කොමසාරිස් ජනරාල්වරයාට නියෝග කරන තුරු ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිත මත්පැන් බෝතල් අත්අඩංගුවට ගැනීමට මුදල් අමාත්‍යාංශය හෝ දෙපාර්තමේන්තුව කටයුතු කර නොතිබුණි.

7.2.12. 2023 සැප්තැම්බර් මාසයේදී පරීක්ෂණ අවසන් වී ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගම සහ රෝයල් සිලෝන් ඩිස්ටිලරීස් සමාගම වෙත වෝදනා පත්‍ර ලබා දුන් අතර ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගමේ බලපත්‍රලාභී ස්ථාන 55 න් ස්ථාන 52කින් ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිත මත්පැන් බෝතල් අත්අඩංගුවට ගෙන ඇත .

7.2.13. 2023 අගෝස්තු 30 සහ 2023 සැප්තැම්බර් 20 අතර සිදු කළ වැටලීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බෝතල් 60,532ක් අත්අඩංගුවට ගන්නා ලදී. මෙම බෝතල්වලින් 55,829 ක ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා ඇති බවට හඳුනාගෙන තිබීම විශේෂත්වයකි. අත්අඩංගුවට ගන්නා ලද මත්පැන් බෝතල්වලින් 95%ක් ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිතව ලේබල් කර තිබීම හේතුවෙන් රජයට සැලකිය යුතු ආදායමක් අහිමි විය.

7.2.14. ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිත මත්පැන් බෝතල්වල සොයාගනු ලැබුවේ රෝයල් සිලෝන් ඩිස්ටිලරීස් (පෞද්) සමාගම, ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගම සහ හිඟුරාන ඩිස්ටිලරීස් යන මත්පැන් නිෂ්පාදකයින් තිදෙනෙක් ගෙනි.

7.2.15. ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගමෙහි බලපත්‍රලාභී ස්ථාන 52 කට සහ එම සමාගමට රුපියල් 500,000 බැගින් (රු. මිලියන 26.5) දඩ නියම කරන ලද අතර ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රාව සහිත මත්පැන් බෝතල් සඳහා නියමිත බදු (රු. මිලියන 12), සහ 3% ප්‍රමාද ගාස්තු (රු. 375,850) ගණනය කරන ලද අතර ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගම විසින් මුළු මුදල රු. මිලියන 39.4 ක් ගෙවා ඇත.

7.2.16. සාමූහිකව වෙළඳපලින් 73% ක කොටසක් දරන ශ්‍රී ලංකා ඩිස්ටිලරීස් සමාගම (DCSL) සහ ලයන් බ්‍රෑවරීස් ලංකා සමාගම විසින් භාවිතා කරනු ලබන ඩිජිටල් ලකුණෙහි අඩංගු QR කේතය බොහෝදුරට පැහැදිලි නැත.

7.2.17. ඩිජිටල් ලකුණ භාවිතා කරන ලයන් බ්‍රෑවරීස් ලංකා සමාගම සහ මාවතගම හයිනකෙන් ලංකා සමාගමෙහි බියර් බෝතල්වල QR කේතය නොමැත, නමුත් ඩිජිටල් ලකුණේ සංඛ්‍යාත්මක කේතය සහ QR කේතය ඇතුළත් විය යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 7.2.18. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ඩබ්ලිව්.එම්.මෙන්ඩිස් සහ සමාගම සහ රෝයල් සිලෝන් ඩිස්ටිලරීස් වෙත ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රාව යොදා තවදුරටත් මත්පැන් නිෂ්පාදනය කරන්නේ නම් මත්පැන් බලපත්‍ර අත්හිටුවන බවට අනතුරු ඇඟවීමේ ලිපි නිකුත් කර ඇත.
- 7.2.19. නිෂ්පාදනාගාරය සහ සිල්ලර වෙළඳසැල් අතර, අතරමැදි ස්ථානයක මෙම ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා මත්පැන් බෝතල්වල අලවා තිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.
- 7.2.20. මැඩ්‍රස් සෙකියුරිටීස් ප්‍රින්ටර්ස් සමාගම විසින් මුල් ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රාව සඳහා භාවිතා කරන ලද ද්‍රව්‍ය (කඩදාසි) සහ ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රාවේ භාවිතා කර ඇති ද්‍රව්‍ය (කඩදාසි) එකම බව රජයේ රස පරීක්ෂක විසින් සත්‍යාපනය කළ යුතුය.
- 7.2.21. සුරාබදු කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා විසින් 2023.09.07 දිනැති අංක ඊඩී/1/පොදු ලිපිය මගින් ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රාව මුද්‍රණය කිරීම සහ ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා සහිත මත්පැන් බෝතල්වල ඇලවූ ස්ථාන සහ පුද්ගලයින් සොයා ගැනීම සඳහා අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට (CID) පරීක්ෂණයක් පවත්වන ලෙස ඉල්ලා ඇති අතර එකී විමර්ශනයේ ප්‍රගතිය විමසා සුරාබදු කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා විසින් නැවතත් 2023.10.10 දින ලිපියක් යවා ඇති නමුත් මේ වනතෙක් ඒ සම්බන්ධයෙන් ගනු ලැබූ පියවරක් සම්බන්ධයෙන් දැනුම් දී නැත.
- 7.2.22. ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා මුද්‍රණය කිරීමට ඉඩ සැලැස්වීම මගින් සි/ස මැඩිරාස් සෙකියුරිටීස් ප්‍රින්ටර්ස් සමාගම ගිවිසුම උල්ලංඝනය කර ඇති බවට ඔප්පු වුවහොත් එම සමාගම අසාධු ලේඛනගත කර එම සමාගමට එරෙහිව නඩු කටයුතු ආරම්භ කළ හැක.
- 7.2.23. වැටලීම් වලදී ඩිජිටල් ලාංඡනය සහිත මත්පැන් බෝතල් 277 ක් අත්අඩංගුවට ගෙන ඇති අතර එම මත්පැන් බෝතල්වල ඩිජිටල් ලාංඡනයට සංඛ්‍යාත්මක කේතය සහ QR කේතය යන සංරචක දෙකක් ඇතුළත් විය යුතු වුවද එම මත්පැන් බෝතල්වල ඩිජිටල් ලාංඡනයේ QR කේතයක් නොමැත.
- 7.2.24. 2023 ඔක්තෝබර් 19 සහ 2023 දෙසැම්බර් 31 අතර කාලය තුළ සාම්පල ලබාගත් මත්පැන් බෝතල් කිසිවක ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්දර හෝ ඩිජිටල් ලාංඡන නොතිබුණි.
- 7.2.25. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මත්පැන් නිෂ්පාදනය සඳහා මෙතනෝල් ආනයනය කිරීමට ආනයන බලපත්‍ර නිකුත් කර නොතිබුණද, රොක්ලන්ඩ් ඩිස්ටිලරීස් පුද්ගලික සමාගම විසින් මෙතනෝල් ආනයනය කර ඇත.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 7.2.26. මත්පැන් නිෂ්පාදනය සඳහා මෙතනෝල් භාවිතය හඳුනා ගැනීමට සහ එවැනි ද්‍රව්‍ය භාවිතය වැළැක්වීමට ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව සතුව නිසි යාන්ත්‍රණයක් නොමැත.
- 7.2.27. මද්‍යසාර නිෂ්පාදනයක් වෙළඳපොළට මුදා හැරීමට පෙර එහි අඩංගු ද්‍රව්‍ය සහ මිනිස් පරිභෝජනය සඳහා සුදුසු බව සහතික කරමින් රජයේ රස පරීක්ෂකවරයා විසින් සෑම මද්‍යසාර නිෂ්පාදනයක් සඳහාම සහතිකයක් නිකුත් කළ යුතුය.
- 7.2.28. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ නිෂ්පාදනය කරන සෑම මත්පැන් වර්ගයක් සඳහාම ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිතීන් සකසා ඇති අතර 2023 අයවැය මඟින් 2023 වසර අවසන් වන විට රසායනාගාරයක් පිහිටුවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත රු. මිලියන 100 ක ප්‍රතිපාදන වෙන් කර ඇත.
- 7.2.29. මිනිස් පරිභෝජනය සඳහා නුසුදුසු යූරියා වැනි ඇතැම් අහිතකර ද්‍රව්‍ය රා නිෂ්පාදනය කිරීමේදී පොල් අමුද්‍රව්‍ය සමඟ මිශ්‍ර කරනු ලැබේ.
- 7.2.30. රජයේ රස පරීක්ෂකවරයාට ස්වභාවික රා, කෘතිම රා වලින් වෙන්කර හඳුනා ගැනීමට හැකියාව ඇත.
- 7.2.31. රා නිෂ්පාදනාගාර නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා එම ස්ථානවලට සුරාබදු නිලධාරීන් අනුයුක්ත කර නොමැති අතර බෝතල් කළ රා නිෂ්පාදනාගාර 38ක නිෂ්පාදනය සුරාබදු නිලධාරීන්ගේ අධීක්ෂණය යටතේ සිදු කරයි.
- 7.2.32. ශ්‍රී ලංකාවේ වාර්ෂික රා අවශ්‍යතාවය ලීටර් මිලියන 52 ක් වන අතර, රා නිෂ්පාදනයේ දී මුහුණ දෙන ප්‍රධාන අභියෝගය වන්නේ රා මදින්නන් නොමැති වීමයි.
- 7.2.33. වෙළඳපොළේ ඇති රා ප්‍රමාණය සහ ස්වභාවිකව නිපදවන රා ප්‍රමාණය අතර වෙනස සෙවීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව සතුව යාන්ත්‍රණයක් නොමැති අතර එලෙස වෙනස් වීමක් පෙන්නවන ප්‍රමාණය වන්නේ කෘතිමව නිපදවන රා ප්‍රමාණය වේ.
- 7.2.34. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව කෘතිම රා නිෂ්පාදනය සම්බන්ධ වැටලීම් සිදු කර නොතිබූ අතර කෘත්‍රීම රා නිෂ්පාදනය කරන ස්ථාන පරීක්ෂා කර නොතිබුණි.
- 7.2.35. එක් එක් මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාරයේ එතනෝල් අපතේ යාමේ අවසර ලත් සීමාව 0.1% වන අතර වාර්ෂික නිෂ්පාදනය සහ මත්පැන් වර්ග අනුව ඉහත සීමාව ඉක්මවන සෑම අවස්ථාවකදීම නිෂ්පාදන බදු අය කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 7.2.36. සෑම මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාරයකම සිසිටිවී කැමරා සවි කරන ලෙස සියලුම මත්පැන් නිෂ්පාදකයින්ව නිසියාකාරව දැනුවත් කරමින් නියෝගයක් නිකුත් කළ අතර, සෑම මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාරයකම සිසිටිවී කැමරා සවිකරන ස්ථාන සලකුණු කිරීමට තාක්ෂණික කණ්ඩායමක් ද පත් කර ඇත.
- 7.2.37. 2023.08.22 දින පැවති කාරක සභා රැස්වීමේදී නිකුත් කළ නියෝගය පරිදි අන්තර්ජාලය හරහා සිදු කරන මත්පැන් අලෙවිය තාවකාලිකව අත්හිටුවා ඇත.
- 7.2.38. දිස්ත්‍රික්කයක් තුළ මත්පැන් බලපත්‍ර 2කට වඩා ඇති පුද්ගලයින් සහ සමාගම් ලැයිස්තුවක් සැපයීමට ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව අපොහොසත් විය.
- 7.2.39. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව තවමත් ඩිජිටල්කරණය වී නොමැත. ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව ඩිජිටල්කරණය කිරීම සඳහා කාරක සභාව විසින් සුරාබදු කොමසාරිස් ජනරාල්වරයාට දිගින් දිගටම නිර්දේශ කර ඇත.
- 7.2.40. ශ්‍රී ලංකා සංචාරක සංවර්ධන අධිකාරියේ ලියාපදිංචි වී ඇති හෝටල් සහ ආපනශාලා සඳහා මාදු මත්පැන් බලපත්‍ර නිකුත් කරන ලද අතර, මුදල් අමාත්‍යවරයාගේ අනුමැතිය ඇතිව 2023 වර්ෂයේදී මූලතිව්හි වයින් වෙළඳසැලක් පිහිටුවීම සඳහා එක් මත්පැන් බලපත්‍රයක් ලබා දෙන ලදී.
- 7.2.41. දෙකටන, මල්වන ප්‍රදේශයේ ඇති ව්‍යාජ මත්පැන් ස්කාගාරය පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත පූර්ව දැනුම් දීමක් නොතිබුණු අතර දොම්පේ පොලිස් ස්ථානාධිපතිවරයාට ලද තොරතුරක් මත දෙකටන, මල්වන ප්‍රදේශයේ පිහිටා ඇති ව්‍යාජ මත්පැන් ස්කාගාරය වැටලීමකට ලක් කර කරන ලදී.
- 7.2.42. මල්වන ව්‍යාජ ස්කාගාරය සම්බන්ධයෙන් පොලිසිය විසින් සපයන ලද තොරතුරුවලට අනුව පළමුව එය පොහොර ගබඩාවක් ලෙස ආරම්භ කර, පසුව විෂබීජ නාශක නිෂ්පාදනාගාරයක් බවට පත් කර ඇත. තවද, එම ස්ථානයේ දී පුද්ගලයින් 12 දෙනෙකු අත්අඩංගුවට ගෙන ඇති අතර, රෝයල් සිලෝන් ඩිස්ට්‍රිලරිස් ආයතනය ලෙස පෙනී සිටිමින් මෙහි මත්පැන් නිෂ්පාදනය සිදු කර ඇත.
- 7.2.43. පිරිසිදු මධ්‍යසාර නිෂ්පාදනයෙහි 22% ක සැලකිය යුතු අඩුවීමක් තිබූ අතර, 2023 වසර තුළ දෙවරක් බදු සංශෝධනයක් කළද, ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවට සිය ඉලක්කගත ආදායම උපයා ගැනීමට අපොහොසත් වී ඇත.
- 7.2.44. 2023 වර්ෂය සඳහා ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවෙහි ඇස්තමේන්තුගත ආදායම රු. බිලියන 217 ක් වන අතර 2023 දෙසැම්බර් 31 වන විට ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තු විසින් ඔවුන්ගේ අපේක්ෂිත ඉලක්කයෙන් 78% ක ප්‍රමාණයක් වන රු. බිලියන 171 ක ආදායමක් උපයා ඇත. කර්මාන්තය තුළ පවතින අනවසර නිෂ්පාදන කවය සහ මත්පැන් නිෂ්පාදනය සඳහා නීති විරෝධී

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ලෙස අමුද්‍රව්‍ය ආනයනය කිරීම ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවෙහි ආදායමේ 22% අඩුවීමෙන් සැලකිය යුතු කොටසක අඩුවීමට බලපා ඇත.

7.2.45. 2023.12.06 වන දින පැවති කාරක සභා රැස්වීමේදී 5 වැනි වාරිකය (නොවැම්බර් වාරිකය) නොගෙවූ මත්පැන් නිෂ්පාදකයින්ගේ බලපත්‍ර අත්හිටුවීමට කාරක සභාව විසින් ලබා දුන් නියෝගය පැහැර හැරීම සම්බන්ධයෙන් සුරාබදු කොසාරිස්වරයා සම්බන්ධයෙන් කිසිදු පියවරක් ගැනීමට මුදල් අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයා අපොහොසත් වී ඇත.

7.3. නිර්දේශ

7.3.1. පහත සඳහන් සංරචක ඇතුළත් කරමින් 'සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව සඳහා ආදායම් පරිපාලන පද්ධතිය (RASED) නම් තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම සැකසීම කඩිනම් කළ යුතු බව නිර්දේශ කෙරේ:

- යම් මත්පැන් නිෂ්පාදකයෙකු කිසියම් වරදක් සිදු කර ඇත්නම් (බදු නොගෙවීම හෝ ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රාව සහිත මත්පැන් බෝතල් නිෂ්පාදනය කිරීම වැනි) එම මත්පැන් නිෂ්පාදකයාගේ මත්පැන් බලපත්‍රය ස්වයංක්‍රීයව අවලංගු කිරීමට,
- මාර්ග ගත ක්‍රමය ඔස්සේ මත්පැන් බලපත්‍ර අළුත් කිරීමට,
- අනෙකුත් අදාළ ආයතන සමඟ සම්බන්ධ කරමින් ඒකාබද්ධ ආදායම් කළමනාකරණ පද්ධතිය සමඟ එය ඒකාබද්ධ කිරීමට,
- අන්‍යාය හැඳුනුම් අංකය ලෙස ජාතික හැඳුනුම්පත් අංකය භාවිතා කිරීමට සහ
- මෙම තොරතුරු තාක්ෂණ යෙදුම කළමනාකරණය කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ආකෘතිය (PPP ආකෘතිය) භාවිතා කිරීමට හැකි වීම.

7.3.2. පහත සඳහන් සංරචක ඇතුළුව සියලුම මත්පැන් නිෂ්පාදන සඳහා ව්‍යාජ නොවන එකම ආකාරයේ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා ක්‍රමයක් හඳුන්වා දීම නිර්දේශ කෙරේ:

- ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත නිෂ්පාදනයන්හි සත්‍යතාව හඳුනා ගැනීමේ ක්‍රමයක් පැවතීම.
- QR යෙදුමක් හරහා සත්‍යතාව තහවුරු කිරීමට පාරිභෝගිකයාට ඇති හැකියාව.
- අදාළ බදු මුද්‍රාව ඇලවීම සිදු කරන අවස්ථාවේ ස්වයංක්‍රීය බදුකරණ ක්‍රමවේදයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- නිෂ්පාදිත දිනය, ස්ථානය සහ අනෙකුත් අදාළ තොරතුරු දැක්වීම.

7.3.3. මත්පැන් නිෂ්පාදකයින්ට සිල්ලර වෙළඳසැල්වලින් දින 7 ක කාල සීමාවක් තුළ මත්පැන් බෝතල් අලෙවියෙන් ලබන ආදායම් කාර්යක්ෂමව එකතු කර ගත හැකි ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නිර්දේශ තරන අතර, ඉන්පසුව, මෙම නිෂ්පාදකයින්ට දින 15 ක කාලයක් තුළ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවට සුරාබදු බදු ගෙවීමට හැකි විය යුතුය. බදු එකතු කිරීම විධිමත් කිරීම, ඇති වන ප්‍රමාදයන් අවම කිරීම සහ යහපත් මුදල් ප්‍රවාහයක් පවත්වා ගැනීමට මත්පැන් නිෂ්පාදකයින්ට හැකියාව ලැබීම මෙම ක්‍රමයේ අරමුණ විය යුතුය.

7.3.4. සියලුම මත්පැන් නිෂ්පාදකයින්ගෙන් හිඟ බදු අයකර ගැනීම සඳහා ඵලදායී ගෙවීමේ සැලැස්මක් සකස් කිරීම නිර්දේශ කෙරෙන අතර එම ගෙවීමේ සැලැස්ම මගින් හිඟ බදු නියමිත වේලාවට අයකර ගැනීම ද සහතික කිරීමට හැකි විය යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 7.3.5. රජයේ රස පරීක්ෂකවරයා විසින් යම් නිෂ්පාදනයක් මිනිස් පරිභෝජනයට සුදුසු බවට තහවුරු කරන සහතිකයක් නිකුත් කරන තෙක් කිසිදු මත්පැන් නිෂ්පාදන තොගයක් වෙළඳපොළට බෙදා හැරීම නොකළ යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ. මේ පිළිබඳ වගකීම අදාළ නියාමන ආයතනය ලෙස ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත පැවරේ.
- 7.3.6. ශ්‍රී ලංකා විද්‍යාත්මක සේවයෙන් බඳවාගත් ස්වාධීන කාර්ය මණ්ඩලයක් ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවෙහි අලුතින් ඉදිකරන ලද රසායනාගාරය වෙත යෙදවීම සහ රසායනාගාරය සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිතනය ලබා ගැනීම මෙහිදී නිර්දේශ කෙරේ.
- 7.3.7. ස්වභාවික රා කෘතිම රා වලින් වෙන්කර හඳුනා ගැනීම සඳහා සරල ක්‍රමවේදයක් සැකසිය යුතු බව නිර්දේශ කෙරේ.
- 7.3.8. වෙළඳපොළේ ඇති රා ප්‍රමාණය සහ ස්වභාවිකව නිපදවන රා ප්‍රමාණය අතර වෙනස සොයා බලා කෘතිම රා නිෂ්පාදනය කිරීමේ ක්‍රම සොයා ගැනීමට යාන්ත්‍රණයක් සැකසීමට නිර්දේශ කෙරේ.
- 7.3.9. රා නිෂ්පාදනාගාර 38 දිනපතා නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රණයක් සකස් කිරීම නිර්දේශ කෙරෙන අතර ඒවායින් දෛනිකව නිපදවන මත්පැන් පරිමාව ගණනය කිරීමට ද නිර්දේශ කෙරේ.
- 7.3.10. නිෂ්පාදනය, ගබඩා කිරීම සහ ප්‍රවාහනය යන අදියර 3 තුළ එතනෝල් අපතේ යන ප්‍රමාණය තීරණය කිරීම සඳහා නිසි විද්‍යාත්මක පරීක්ෂණයක් පැවැත්වීමට නිර්දේශ කෙරේ.
- 7.3.11. සෑම මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාරයකම සිසිටීවී දර්ශන ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවෙහි මෙහෙයුම් ඒකකය වෙත යැවීමෙන් එක් එක් මත්පැන් නිෂ්පාදනාගාරයේ සිසිටීවී දර්ශන නිරීක්ෂණය කිරීමේ පහසුකම සුරාබදු කොමසාරිස් ජෙනරාල්වරයා වෙත ලබා දීමට නිර්දේශ කෙරේ.
- 7.3.12. බදු ගෙවීමට හැකිවන පරිදි මාර්ගගත ක්‍රමය ඔස්සේ සිදු කරන මත්පැන් අලෙවිය නියාමනය කිරීම සඳහා යාන්ත්‍රණයක් සකස් කිරීමට නිර්දේශ කර ඇති අතර, ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවට මාර්ගගත ක්‍රමය ඔස්සේ සිදු කරන මත්පැන් අලෙවිය නිරීක්ෂණය කිරීමට හැකි විය යුතුය. ඒ අනුව අවශ්‍ය නීතිමය ප්‍රතිපාදන ද සංශෝධනය කළ යුතු බව නිර්දේශ කෙරේ.
- 7.3.13. මත්පැන් බලපත්‍රයක් අලුත් කිරීමේදී හෝ නව මත්පැන් බලපත්‍රයක් නිකුත් කිරීමේදී තැන්පතුවක් තැබීම අවශ්‍ය වන පරිදි 1912 අංක 8 දරන සුරාබදු ආඥාපනතට අවශ්‍ය නීතිමය සංශෝධන හඳුන්වාදීම නිර්දේශ කෙරේ. තැන්පතු ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීමේදී, බැංකු ඇපකරයක් හෝ සුදුසු බැඳුම්කරයක් වැනි

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

විකල්ප සලකා බැලිය යුතුය. මෙහි සඳහන් වන යෝජිත තැන්පතු මුදල, තැන්පතුව වාර්ෂිකව අලුත් කිරීම සඳහා ප්‍රතිපාදන සහිතව, එක් එක් මත්පැන් නිෂ්පාදකයා සඳහා මාස හයක නිෂ්පාදන ධාරිතාවට සමාන මුදලක් විය යුතුයි.

7.3.14. මැඩිරාස් සෙකියුරිටිස් පුද්ගලික සමාගම විසින් භාවිත කරන ලද කඩදාසියේම එම ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා මුද්‍රණය කර ඇති බව රජයේ රස පරීක්ෂක වාර්තාවෙන් ඔප්පු වුවහොත් මැඩිරාස් සෙකියුරිටිස් පුද්ගලික පුද්ගලික සමාගම සමඟ ඇති කර ගත් ගිවිසුම අවසන් කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.

7.3.15. මත්පැන් නිෂ්පාදකයින් විසින් සිදු කරනු ලබන වැරදි සඳහා අදාළ වන සංයුක්ත ගාස්තු වැඩි කිරීම සඳහා 1912 අංක 8 දරන සුරාබදු ආඥාපනතේ 56 වැනි වගන්තිය සංශෝධනය කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. 1990 අංක 37 දරන සුරාබදු (සංශෝධන) පනත මගින් රුපියල් ලක්ෂ පහක් (රු. 500,000) ලෙස නියම කර ඇති දැනට පවතින මුදල ගැලපීමෙන් ප්‍රතිලාභ ලැබිය හැක.

7.3.16. ව්‍යාජ ආරක්ෂිත බදු මුද්‍රා ඇලවීම නිසා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව හරහා රටට අහිමි වූ ආදායම පිළිබඳ විශේෂ විශ්ලේෂණයක් මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ හා ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය මගින් සිදුකළ යුතු යැයි නිර්දේශ කෙරේ.

8. ශ්‍රී ලංකා රුපියල ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක් ලෙස භාවිතා කිරීම ක්‍රියාත්මක කිරීම

8.1. දේශීය හා විදේශීය වෙළෙඳපොළ තුළ ශ්‍රී ලංකා මුදල් භාවිතයේ වර්තමාන තත්ත්වය

ශ්‍රී ලංකා රුපියල (LKR) දේශීය ගනුදෙනු වලදී නිල මුදල් ඒකකය ලෙස ක්‍රියා කරයි. විශේෂයෙන් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශයන්හි වැඩි වශයෙන් මුදල් ගනුදෙනු ප්‍රමුඛත්වය ගන්නා අතර, ජනගහනයෙන් සැලකිය යුතු කොටසක් විධිමත් බැංකු අංශයෙන් බැහැරව කටයුතු කරයි. දේශීය වෙළෙඳපොළ තුළ ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රම සහ කාඩ්පත් භාවිතය 30% ට වඩා අඩු මට්ටමක පවතින අතර, මුදලින් ගනුදෙනු කිරීමට වැඩි ප්‍රවණතාවයක් දක්නට ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යවහාර මුදල් ක්ෂේත්‍රයේ ඇති අභියෝග අතරට ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රමවලට අනුගත වීම සීමා වීම, මුදල් ගනුදෙනු බහුලවීම සහ බාහිර ආර්ථික අභියෝග මධ්‍යයේ මුදලේ ස්ථාවරත්වය කළමනාකරණය කිරීම අන්තර්ගත වේ. ජංගම උපාංග හා බැඳුණු ඉහළ අන්තර්ජාල ව්‍යාප්තිය මගින් වැඩිවන ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු සඳහා අවකාශය විවර වන අතර ඒ හරහා ඩිජිටල් පරිවර්තනය සඳහා අවස්ථා පවතී. මූල්‍ය සේවා සඳහා ප්‍රවේශයක් ඇති වීම තුළින් බැංකු පද්ධතියෙන් පිටත ක්‍රියාත්මක වන ජනගහනයේ සැලකිය යුතු කොටසකට ආමන්ත්‍රණය කළ හැකි අතර එය ගෝලීය ගෙවීම් පද්ධති ප්‍රවණතාවලට හුරු වීමට, ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට අනුවර්තනය වීමට සහ මූල්‍ය තාක්ෂණයේ දියුණුව සඳහා ද ඉවහල් වේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මුදල් තෝට්ටු හා කාසි හා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු ගිණුම්වල මූල්‍ය ආයතන මගින් පවරා ගෙන විද්‍යුත් මාර්ගයෙන් පවත්වා ගෙන යනු ලබන සංචිත හරහා මුදල් නිකුත් කරනු ලැබේ. මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරනු ලබන මුදල්වල ඩිජිටල් නිරූපණයක් ලෙස සලකනු ලැබේ. මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් බැංකුවල පවත්වා ගෙන යනු නොලබන අතර ඒවා ගනුදෙනුකරුවන් විසින් ඩිජිටල් පසුම්බියක තබා ගනු ලැබේ.

වර්තමානයේදී කාඩ්පත් මගින් කරනු ලබන ගෙවීම්, ජංගම යෙදුම් පදනම් කර ගත් අරමුදල් හුවමාරු, බිල්පත් ගෙවීම යනාදිය මගින් ඩිජිටල් ගනුදෙනු සිදු කරනු ලැබේ. මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරනු ලබන මුදල්වලට සමාන වේ.

මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් ක්‍රමය සාර්ථකව දියත් කිරීම සඳහා රටක ඩිජිටල් ක්‍රමයට කටයුතු කළ හැකි පරිශීලක බහුතරයක් සිටීම හා යටිතල පහසුකම් පැවතීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. කෙසේ වුවද, මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් ක්‍රමය දියත් කිරීම සඳහා මූල්‍ය පද්ධතිවල සැකැස්ම, තෛතික හා නියාමන රාමුව, භාවිත කිරීමේ සැලසුම හා මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් ශක්‍යතාව යනාදී කරුණු ගණනාවක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සලකා බැලිය යුතුය.

මහ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් කාණ්ඩ දෙකක් පවතී.

1. මහ බැංකු සිල්ලර ඩිජිටල් මුදල්- මහජනයා විසින් සිල්ලර ගනුදෙනු සඳහා භාවිතා කරනු ලබයි
2. මහ බැංකු තොග ඩිජිටල් මුදල්- තඹා කාල දළ පියවීම් ක්‍රමය මත සිදු කරනු ලබන ගනුදෙනු සඳහා බැංකු මගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ පවත්වා ගෙන යනු ලබන සංචිතවලට සමාන අන්තර්බැංකු ගනුදෙනු පියවීම් සඳහා භාවිත කරනු ලබයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිත වන ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රම

1. පොදු විද්‍යුත් මුදල් හුවමාරු කිරීමේ යන්ත්‍රය (CEFTS)
අන්තර්ජාල බැංකුකරණය, ජංගම යෙදුම්, ස්වයංක්‍රීය මුදල් ලබා ගැනීමේ යන්ත්‍ර (ATM) වැනි තඹා කාල අරමුදල් හුවමාරු ක්‍රම ඇතුළත් වේ.

පොදු විද්‍යුත් මුදල් හුවමාරු කිරීමේ යන්ත්‍රය මගින් සපයනු ලබන ගෙවීම් පහසුකම්

- අ) ලංකාපේ මාර්ගගත ගෙවීම් වේදිකාව, ලංකා QR, ජස්ට්පේ හා සෘජු හර
- ආ) පොදු ස්වයංක්‍රීය මුදල් ලබා ගැනීමේ යන්ත්‍රය (ATM),
- ඇ) ශ්‍රී ලංකා අන්තර්බැංකු ගෙවීම් ක්‍රමය(SLIPS)
- ඈ) ගෙවීම් කාඩ්පත්

ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රම භාවිතා කිරීම, මුදල් ගනුදෙනු වල පැවැත්ම සහ මුදල් ස්ථාවරත්වය කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ඩිජිටල් මුදල්වල වටිනාකම

- ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් සඳහා ඩිජිටල් රුපියලේ අගය: මුදල් ගනුදෙනු සඳහා ආරක්ෂිත සහ පරිශීලක මිත්‍ර විකල්පයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රම අනුගමනය කිරීමට ඩිජිටල් රුපියලට හැකියාව ඇත. මූල්‍ය සේවා සඳහා ප්‍රවේශයක් ඇති කරමින් හා භෞතික මුදල් මත යැපීම අඩු කරමින් ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය විශේෂාංග සහ ඩිජිටල් මුදල් පසුම්බි හරහා ඩිජිටල් රුපියල භාවිතා කිරීම මගින් ගෙවීම් පද්ධතිය නවීකරණය කළ හැකි වේ.
- මුදල් ගනුදෙනුවල ගැටළු විසඳීම: මුදල් ගනුදෙනුවල බහුල භාවිතය අවම කිරීම සඳහා , ඩිජිටල් රුපියල ජංගම උපාංග හරහා ප්‍රවේශ විය හැකි ඩිජිටල් විකල්පයක් ලෙස සැලකිය හැක. තව දුරටත්, නියමු වැඩසටහන් සහ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් මගින් මෙහි ප්‍රතිලාභ පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත් කළ හැකිය. ඒ හරහා ඩිජිටල් රුපියලේ භාවිතය දිරිමත් කෙරෙන අතර, ශ්‍රී ලංකාවේ ගෙවීම් ක්ෂේත්‍රය තුළ සමස්ත නවීකරණය වීම සඳහා ද එය දායක වේ.
- මුදල් ස්ථාවරත්වය කළමනාකරණය කිරීම: පරිසරයක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂිත ක්‍රමය වැනි දෑ සමඟ ඩිජිටල් රුපියල ක්‍රියාත්මක කිරීම තුළින් මාර්ගගත ගනුදෙනු වල විනිවිදභාවය සහ ආරක්ෂාව සහතික වන අතර, එමගින් මහ බැංකුව සඳහා අවශ්‍ය මූල්‍ය මෙවලම් ද වැඩි දියුණු කරයි. සුහුරු කොන්ත්‍රාත්තු සහ තඹා කාලීන

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

විශ්ලේෂණ, ඵලදායී අධීක්ෂණයක්, කළමනාකරණයක් හා ආර්ථික අභියෝග හා වෙළඳපොළ උච්ඡාවචනයන් මධ්‍යයේ මුදල් ස්ථායීතාව සහතික කිරීමට ඇති හැකියාව ශක්තිමත් කරයි.

ශ්‍රී ලංකා රුපියල ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නිර්දේශිත ඉදිරි මග සහ පියවර

බැංකු පද්ධතියෙන් පිටත ආර්ථිකයේ සැලකිය යුතු කොටසක් ක්‍රියාත්මක වන ශ්‍රී ලංකාව සඳහා සුවිශේෂී සාධක සලකා බැලීමේදී ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රම සහ කාඩ්පත් භාවිතය 30% ට අඩු වුවද, මූල්‍ය ගනුදෙනු සඳහා ජංගම උපාංග භාවිතය අඩු වුවද, ජංගම උපාංග හා බැඳුණු අන්තර්ජාල භාවිතය ඉහළ මට්ටමක පවතින බැවින් මෙහිදී ගත යුතු පළමු පියවර වන්නේ ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රම සහ කාඩ්පත් භාවිතය වැඩි වශයෙන් ප්‍රවර්ධනය කිරීමයි.

දෙවනුව, ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක් (CBDC) ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඇති හැකියාව අධ්‍යයනය කිරීමට මෙහිදී නිර්දේශ කරයි. ජංගම උපාංග හා බැඳුණු අන්තර්ජාල භාවිතයේ ඉහළ ව්‍යාප්තියක් පැවතීමත්, ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක් පැවතීමත් මගින් ජනගහනයෙන් විශාල කොටසකට පහසුවෙන් තම ගනුදෙනු සඳහා ප්‍රවේශ වීමට පවතින ජංගම යටිතල පහසුකම් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට හැකි වනු ඇත.

- **මූල්‍ය සේවා සඳහා ඇති ප්‍රවේශය:** ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය ප්‍රවේශයක් තුළින් බැංකු රහිත හෝ සාම්ප්‍රදායික බැංකු පද්ධතියෙන් පිටත ක්‍රියාත්මක වන කොටස් වෙත ළඟා වීමේ ඉලක්කය ළඟා කර ගැනීමට හැකි වේ.
- **අනුගත වීමේ පහසුව:** ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් (CBDC) ගනුදෙනු සඳහා ජංගම උපාංග වැඩි දියුණු කිරීම මගින් ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් ක්‍රම හෝ කාඩ්පත් භාවිතයට නුපුරුදු පුද්ගලයින් සඳහා තම ගණුදෙනු වඩාත් සුමටව පහසුවෙන් කර ගත ගැනීමට හැකියාව ලැබේ.
- **බැංකු යටිතල පහසුකම් මත යැපීම අඩු කිරීම:** ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් (CBDC) ගනුදෙනු හරහා සාම්ප්‍රදායික බැංකු පද්ධතිවලින් බැහැරව ස්වාධීනව ක්‍රියා කළ හැකි අතර, ගනුදෙනුකරුවන්ට ඔවුන්ගේ ජංගම උපාංග හරහා සෘජුවම මූල්‍ය සේවා සඳහා ප්‍රවේශ විය හැක.
- **වැඩිවන ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු සඳහා ඇති හැකියාව:** පරිශීලක-හිතකාමී ජංගම යෙදුමක් හඳුන්වා දීම හරහා ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු භාවිතය වැඩි කිරීමෙන් ඩිජිටල් ආර්ථිකයක් කරා ප්‍රවේශ විය හැක.

ශ්‍රී ලංකා රුපියල ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මිළඟ පියවර

- **නියාමන රාමුව:** ආරක්ෂාව, අනුකූලතාවය සහ පාරිභෝගික ආරක්ෂාව සහතික කිරීමට ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් (CBDC) ගනුදෙනු සඳහා පැහැදිලි නියාමන රාමුවක් ස්ථාපිත කිරීම වැදගත් සාධකයක් වනු ඇත.
- **අධියාපනය සහ දැනුවත් කිරීම:** කිසියම් ගැටළුවක් හෝ සැකයක් ඇති නොවන පරිදි ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් (CBDC) ගනුදෙනු වල ප්‍රතිලාභ සහ භාවිතය පිළිබඳව ජනතාව දැනුවත් කිරීමට උත්සාහ කළ යුතුය.
- **ජංගම සේවා සපයන්නන් සමඟ සහයෝගීතාවය:** ඕනෑම තාක්ෂණික ගැටළුවක් නිරාකරණය කරමින් මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් (CBDC) ගනුදෙනු බාධාවකින් තොරව කර ගැනීමට ඇති හැකියාව සහතික කිරීම සඳහා ජංගම සේවා සපයන්නන් සමඟ සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම.
- **පරිශීලක ආරක්ෂාව:** ගනුදෙනුකරුවන් ජංගම උපාංග හරහා සිදු කරනු ලබන ගනුදෙනුවල ආරක්ෂාව සහතික කිරීම සඳහා දැඩි ආරක්ෂක පියවර ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- **ශ්‍රී ලංකා රුපියල් ඩිජිටල් මුදල් සඳහා හුවමාරු කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම:** සුදුසු තාක්ෂණික රාමුවක් භාවිතා කරමින් ශ්‍රී ලංකා රුපියල් ඩිජිටල් මුදල් සඳහා හුවමාරු කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- **වරලත් නියෝජිතයින් හරහා ක්‍රියාත්මක කිරීම:** ඩිජිටල් ශ්‍රී ලංකා රුපියල් ව්‍යවහාර මුදල් ගනුදෙනුවල වරලත් නියෝජිතයින් ලෙස ක්‍රියා කිරීමට රාජ්‍ය සහ වාණිජ බැංකු සඳහා බලපත්‍ර ප්‍රදානය කිරීම.

ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකාවේ වත්මන් ජංගම උපාංග හා බැඳුණු අන්තර්ජාල භාවිත කිරීමේ ප්‍රවණතාවල වර්ධනයත් සමඟ ජංගම උපාංග කේන්ද්‍රීය මඟ බැංකු ඩිජිටල් මුදල් (CBDC) ගනුදෙනු හරහා මූල්‍ය සේවා වෙත ප්‍රවේශවීමට හා ඩිජිටල් ආර්ථිකයක් කරා ගමන් කිරීමට ඇති බාධා ඉවත් කර ගැනීමටත්, වඩාත් ක්‍රමානුකූලව ඩිජිටල් සහ මූල්‍ය සේවා අන්තර්ගත ආර්ථිකයකට ගමන් කිරීමටත් අවස්ථාව හිමි වේ.

8.2. නිරීක්ෂණ

කාරක සභාව විසින් පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණය කරන ලදී:

8.2.1. මහ බැංකු "ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක්" (Central Bank Digital Currency) හඳුන්වාදීමේ ක්‍රියාවලියේදී, පරිපූර්ණ සහ අන්තර් ක්‍රියාකාරී "ඩිජිටල් ගෙවීම්" සේවා ජාල පද්ධතියක් සපයාදීම පිණිස පහත සඳහන් පද්ධති ඒකාබද්ධ කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය වේ:

- තථ්‍ය කාල දළ පියවීම් (Real-Time Gross Settlement)
- පොදු විද්‍යුත් මුදල් මාරුකිරීමේ යන්ත්‍රය (Common Electronic Funds Transfer Switch)
- ගෙවීම් කාඩ්පත්
- QR ගෙවීම් වේදිකාව (Lanka QR)
- රජයේ "ඩිජිටල් ගෙවීම්" වේදිකා

8.2.2. රට තුළ "ඩිජිටල් රුපියලක්" ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වැඩසටහන පියවර කිහිපයකින් සමන්විත වේ:

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව තථ්‍ය කාල දළ පියවීම් පද්ධතිය හරහා "ඩිජිටල් රුපියල" ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මූලික පියවර ක්‍රියාත්මක කර ඇත. "ඩිජිටල් රුපියල" නොග මුදල් ඒකකයක් ලෙස හෝ සිල්ලර මුදල් ඒකකයක් ලෙස නිකුත් කළ හැකි වුවත්, තථ්‍ය කාල දළ පියවීම් පද්ධතිය තිබීම නොග මුදල් අවශ්‍ය නොවන තත්ත්වයකට පත් කරයි. එබැවින් අවධානය යොමු වී ඇත්තේ "ඩිජිටල් රුපියල" සිල්ලර මුදල් ඒකකයක් ලෙස නිකුත් කිරීම කෙරෙහි ය.
- මෙම ක්‍රියාවලියේදී උපකරණ තෝරා ගැනීම, භාවිතය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ සහ වෙළඳ ආදායක නියෝජිතයින් හඳුනා ගැනීම ඇතුළු සාධක කිහිපයක් ඉතා දැඩි ලෙස සලකා බැලිය යුතුය.
- 2024 වර්ෂය අවසානය වන විට "ඩිජිටල් රුපියල" ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා එම සංකල්පය සාධා බව සනාථ කිරීමට (Proof of Concept) මහ බැංකුව සැලසුම් කරයි.

8.2.3. රටකට මහ බැංකු "ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක්" සාර්ථක ලෙස දියත් කිරීමට අවශ්‍ය "ඩිජිටල් හැකියාව" සහිත පරිශීලකයින් විශාල පිරිසක් සිටීම මෙන්ම එයට උපකාරී වන යටිතල පහසුකම් තිබීම අත්‍යාවශ්‍ය ම පූර්ව අවශ්‍යතාවයක් වේ.

8.2.4. "ඩිජිටල් ලොතරැයි" නිකුත් කිරීම සඳහා ජාතික ලොතරැයි මණ්ඩලය භාවිතා කරන ක්‍රමවේදයට සමාන ක්‍රමවේදයක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට ද අනුගමනය කළ හැක. ස්ථාවර අනුක්‍රමික අංකයක් පවත්වා ගනිමින් සීමිත "ඩිජිටල් ලොතරැයි" ප්‍රමාණයක් මුද්‍රණය කිරීම මෙම ක්‍රමවේදයට ඇතුළත් වේ. ඉන්දියාව ද එයට සමාන ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කරන අතර, යම් නිශ්චිත අනුක්‍රමික අංක සමූහයක් සහිත

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

"ඩිජිටල් මුදල්" නිකුත් කිරීම සඳහා මුදල් නෝට්ටු භෞතික වශයෙන් මුද්‍රණය කිරීමේ දී එම අනුක්‍රමික අංක සමූහය ඉවත් කරනු ලැබේ. මෙම පිරිවැය-එලදායි ක්‍රමය මගින් ගනුදෙනු වලදී පවතින අනුක්‍රමික අංක භාවිතා කරමින් "ඩිජිටල් මුදල්" භාවිතා කිරීමට අවස්ථාව සලසා දෙයි.

8.2.5. රටේ ආර්ථික අර්බුදය පැවති අවස්ථාවේ දී ඉන්ධන ලබා ගැනීම සඳහා පුද්ගලයින් 6,000,000 ට ආසන්න සංඛ්‍යාවකට නිකුත් කරන ලද QR කේතය මඟ බැංකුවට පහසුවෙන් ම මූල්‍ය QR කේතයක් බවට පරිවර්තනය කළ හැක.

8.2.6. කෙසේ වෙතත්, ඉන්ධන ලබා ගැනීම සඳහා නිකුත් කරන ලද QR කේතය LankaQR බවට පරිවර්තනය කිරීමේ යෝජනාවක් තිබූ නමුත් ඒ සම්බන්ධ ගැටළු කිහිපයක් තිබුණි:

- QR කේතයක් තමන් සතුකර ගැනීමට අවසර දිය හැක්කේ වෙළඳ සංවිධානයකට පමණක් වන අතර පුද්ගලයෙකුට ඒ සඳහා අවසර දිය නොහැකි බවට ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින නියමය නිසා නීතිමය බාධාවක් පැවතීම.
- සුහුරු ජංගම දුරකථන (ස්මාර්ට්ෆෝන්) භාවිතයෙහි වර්ධනයක් ඇතත් බහුතරයක් දෙනා තවමත් ස්මාර්ට් ජංගම දුරකථන භාවිතා කරන්නේ මූලික ම කාර්යයන් සඳහා පමණක් වන අතර සුහුරු නොවන කුඩා දුරකථන (feature phones) භාවිතා කරන සැලකිය යුතු ප්‍රතිශතයක් ද තවමත් සිටිති.
- "ඩිජිටල් ගනුදෙනු" සිදු කිරීමට මිනිසුන් තුළ සහජ බියක් පවතියි.
- පද්ධතිය ඩිජිටල්කරණය කිරීමේ දී පුද්ගලික ප්‍රවාහන පද්ධති වලට සම්බන්ධවී රැකියා කරන පුද්ගලයින්ට නියාමනය නොකළ ආදායම් අහිමි විය හැක.

8.2.7. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මේ වන විට ගනුදෙනුකරුවන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන QR කේතවල ආරක්‍ෂක තත්ත්වය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කරමින් සිටියි. මෙම සන්දර්භය තුළ, QR කේත වර්ග දෙකක් තිබේ: වෙළඳුන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන සහ ගනුදෙනුකරුවන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන QR කේත එම කාණ්ඩ දෙකයි. මෙම කාණ්ඩ වර්ග දෙක අතර වෙනස පවතින්නේ ගෙවීමක් ආරම්භ කිරීමේදී ය - මුලින් සඳහන් කළ ක්‍රමයේ දී ගනුදෙනුකරු මුදල් ගෙවීම ආරම්භ කරන අතර, දෙවෙනි ක්‍රමයේ දී මුදල් ගෙවීම වෙළෙන්දා විසින් ආරම්භ කර ගනුදෙනුකරුගෙන් මුදල් ඉල්ලා සිටියි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මේ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රවේශම් සහගත වන අතර, ගනුදෙනුකරුවන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන QR කේත භාවිතයට අවසර දීමට පෙර නිසි ආරක්ෂක ප්‍රමිතියක් ස්ථාපිත කිරීමට අපේක්ෂා කරයි.

8.2.8. ප්‍රායෝගිකව සලකා බැලීමේ දී, සැලකිය යුතු වෙළඳුන් සංඛ්‍යාවකට QR කේත ගනුදෙනු සහ "ඩිජිටල් ගෙවීම් පද්ධති" පිළිබඳව දැනුවත්භාවයක් නැත. එහි

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පරිලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ඔවුන් "ඩිජිටල් ගනුදෙනු" ක්‍රමය ප්‍රවර්ධනය කිරීම හෝ එය තෝරා ගැනීමට ගනුදෙනුකරුවන් සක්‍රියව දිරිගැන්වීම සිදු නොකරයි.

8.2.9. පශ්චාත් වසංගත තත්ත්වය තුළ, සම්ප්‍රදායික බැංකු සේවා භාවිතා කිරීමෙහි ඇතිවූ අභියෝග හේතුවෙන් වෙළඳපළ මෙහෙයුම්වල කැපී පෙනෙන වෙනසක් සිදු විය. අන්තර්ජාලය ඔස්සේ වෙළඳාම් කරන බොහෝ වෙළෙඳුන් හට, බැංකු අතර 'ඔබගේ ගනුදෙනුකරු පිළිබඳව දැනුවත්ව සිටින්න' (Know Your Customer) හුවමාරු කරගැනීමේ පහසුකම නොමැති වීමේ ගැටළුවට මුහුණ දුන් බැවින් ඔවුන් ගනුදෙනු සිදු කිරීම සඳහා සමාජ මාධ්‍ය වේදිකා වෙත යොමු වූහ. මෙම වෙළෙඳුන් බොහෝ විට ගනුදෙනුකරුට භාණ්ඩ ලැබුණු පසු ගනුදෙනුකරු ඒ සඳහා මුදල් ගෙවීමේ ක්‍රමය තෝරා ගත් අතර, එය සොයා ගත නොහැකි ගනුදෙනු වලට මග පෑදුවේය.

8.2.10. LankaPay වේදිකාව බාධාවකින් තොරව සියලුම බැංකු අඛණ්ඩව සම්බන්ධ කරන මධ්‍යගත පද්ධතියක් වන අතර, එයට රට පුරා සිදුවන සියලු ම ගනුදෙනු ඩිජිටල්කරණය කිරීමට පූර්ණ හැකියාව ඇත. එය QR කේත සහ ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර හරහා මෙන්ම වෙළඳාම සිදුවන ස්ථානයේ දී (Point of Sales) සිදුකරන ගනුදෙනුද සාර්ථකව මධ්‍යගත කරන අතර, එය ඉදිරියේ දී ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන විවිධ ක්‍රියාමාර්ග වලදී භාවිතා කරනු ලැබීමට එය සතු තාක්ෂණික ශක්තිමත්භාවය සහ අනාගත හැකියාවන් ප්‍රදර්ශනය කරයි.

8.2.11. තම ජංගම යෙදුම් ප්‍රවර්ධනය කරන ලෙස රටේ වාණිජ බැංකුවලට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව උපදෙස් දී තිබූ අතර, දැන් එය අලෙවි ආයතන වෙත "ඩිජිටල් ගනුදෙනු" ප්‍රවර්ධනය කිරීමට අපේක්ෂා කරයි.

8.2.12. ශ්‍රී ලංකාවේ දැනට "ඩිජිටල් බැංකු" නොමැති නමුත් බොහෝ පුද්ගලයින් මුදල් තැන්පත් කිරීමේ යන්ත්‍ර (CDM), ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර (ATM) සහ මාර්ගගත බැංකුකරණය භාවිතා කරමින් තම ගනුදෙනු සිදු කිරීමට යොමු වන බැවින් සේවා ලබා ගැනීමට සම්ප්‍රදායික බැංකු වෙත පැමිණෙන සංඛ්‍යාවෙහි පහත වැටීමක් තිබෙන බව නිරීක්ෂණය වෙයි.

8.2.13. ශ්‍රී ලංකාවට වඩා අඩු සාක්ෂරතා අනුපාතයක් සහිත ඉන්දියාව, බංගලාදේශය සහ කාම්බෝජය වැනි රටවල් ස්වකීය ආර්ථිකය ඩිජිටල්කරණය කිරීමට සමත් වී ඇත.

8.2.14. ඉන්දියාව මූලිකව ම ඩිජිටල්කරණ න්‍යාය පත්‍රයක් අනුගමනය කර තිබුණි. එම න්‍යාය පත්‍රයට අනුව, ඉන්දියාව භාවිතයෙහි පවතින මුදල් අවලංගු කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි. මේ වන විට ඉන්දියාව e-INR (electronic Indian Rupees) (විද්‍යුත් ඉන්දියානු රුපියල්) භාවිතය පිළිබඳ නියමු ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කර ඇති අතර, ශ්‍රී ලංකාවේ මෙන් නොව, රට තුළ ඉහළ වටිනාකම් සහිත ව්‍යවහාර මුදල් භාවිතය අවලංගු කර ඇති බැවින්, ඉහළ වටිනාකම් සහිත මුදල් ගනුදෙනු "ඩිජිටල් ක්‍රමයට" සිදු කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 8.2.15. බංග්ලාදේශ රජය විසින් මෑතකදී එරට පූර්ණ වශයෙන් "ඩිජිටල්" බැංකු දහයකට (10) බලපත්‍ර නිකුත් කර ඇති අතර, එය දැනට නිබන්ධන සම්ප්‍රදායික බැංකු 62 ට සමගාමීව සැලකිය යුතු වර්ධනයකි. සාම්ප්‍රදායික බැංකු මෙන් නොව, මෙම "ඩිජිටල් බැංකු" භෞතික වශයෙන් ශාඛා ස්ථාපනය නොකර, සම්පූර්ණයෙන් ම "ඩිජිටල් මාර්ග" ඔස්සේ පමණක් ක්‍රියාත්මක වේ. ඔවුන් අවධාරණය කරන්නේ ගෙවීම් කාඩ්පත්, QR කේත සහ සුහුරු දුරකථන මගින් ගනුදෙනු සිදු කිරීමටයි. මෙම "ඩිජිටල් බැංකු" විද්‍යුත් මූල්‍ය සේවා සැපයීම මගින් බැංකු ගිණුම් නොමැති පුද්ගලයින්ට සවිබල ගැන්වීමට අරමුණු කරයි. මෙම ක්‍රමෝපායක පරිවර්තනය මගින් බැංකු ගිණුම් නොමැති ජනගහනයේ මූල්‍ය අවශ්‍යතා සපුරාලමින් රටේ සියලුම මුදල් ගනුදෙනු "ඩිජිටල් වේදිකාවකට" පරිවර්තනය කිරීමේ පුළුල් වැඩසටහනක ආරම්භය පිළිබිඹු කරයි.
- 8.2.16. ඉන්දියාව සහ බංග්ලාදේශය වැනි රටවල, සමස්ත රට පුරා සිදු වන මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් නියාමනය කිරීම පිණිස "ඩිජිටල් ගනුදෙනු" භාවිතා කිරීමට මහජනතාව මූලික වශයෙන් දිරිමත් කරන ලදී.
- 8.2.17. බොහෝ යුරෝපීය රටවල් දෙමුහුන් ක්‍රමවේදයකට භෞතික මුදල් සහ "ඩිජිටල් මුදල්" භාවිතා කරන අතර, ඉන්දියාව ඉහළ වටිනාකම් සහිත මුදල් සඳහා ඉන්දියානු රුපියල සම්පූර්ණයෙන් ම ඩිජිටල්කරණය කර ඇත.
- 8.2.18. LankaPay පද්ධතිය සහ ඉන්දියානු ඒකාබද්ධ ගෙවීම් අතුරුමුහුණත (Unified Payment Interface UPI) පද්ධතිය එක සමාන වේ. කෙසේ වෙතත්, ඉන්දියාව ප්‍රමිතිගත පිරිවිතර වලින් අනුබලය දෙන අන්තර්කරණය කිරීම් සහ නවෝත්පාදන ජාලයක් නිර්මාණය කරමින්, මූලික තොරතුරු අන්තර්ගත කරන, අගය පදනම් කරගත් "ඩිජිටල් පොදු යටිතල පහසුකම්" (Digital Public Infrastructure) පද්ධතියක් භාවිතා කරයි. වේදිකා මත ක්‍රියාත්මක වන ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රමය මෙන් නොව, ඉන්දියාවේ ප්‍රවේශයට ජාල සම්බන්ධ වන අතර, එය වඩාත් සුමට ලෙස පද්ධති ඒකාබද්ධ කිරීමට පහසුකම් සලසයි.
- 8.2.19. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පරිගණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂා ක්‍රමයේ මූල්‍ය පැතිකඩ විමර්ශනය කර ඇති අතර, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව දැනටමත් පරිගණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂා ක්‍රමයේ භාවිතා කරමින් ඔබගේ ගනුදෙනුකරු පිළිබඳව දැනුවත්ව සිටින්න (Know Your Customer) තොරතුරු ගබඩා කිරීම ආරම්භ කර ඇත.
- 8.2.20. ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ආදායම් උත්පාදන ආයතන තුන වන ශ්‍රී ලංකා රේගුව, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුවට 2016 වසරේ සිට ම අනෙකුත් අදාළ රාජ්‍ය ආයතන සමග ඒකාබද්ධ ආදායම් එකතු කිරීමේ වේදිකාවක් නිර්මාණය කරන ලෙසට උපදෙස් දී ඇති නමුත්, ඔවුන්ට මෙතෙක් එය කිරීමට නොහැකි වී ඇත.

8.3. නිර්දේශ

- 8.3.1. මහ බැංකු “ඩිජිටල් මුදල් ඒකකයක්” (CBDC) හඳුන්වා දීම රටේ ආර්ථිකය පිළිබඳ පුළුල් අධ්‍යයනයක් සහ වැඩිදුර පර්යේෂණයක් සිදු කර ඉතා කල්පනාකාරීව ප්‍රවේශ විය යුතු පියවරක් බව නිර්දේශ කෙරෙන අතර විශේෂයෙන්ම බැංකු පද්ධතියට ගලා එන තැන්පතු අඩු වීම හරහා ආර්ථික ස්ථාවරත්වයට ඇති විය හැකි සාණාත්මක බලපෑම් වළක්වා ගැනීමට මෙය ඉතා වැදගත් වේ.
- 8.3.2. “ඩිජිටල් ගෙවීම්” හරහා ඇති වන වාසි, ඒවායේ විභව අවදානම්, ඒ සම්බන්ධ සුදුසුම ක්‍රියා පටිපාටි සහ “ඩිජිටල් ගෙවීම්” සම්බන්ධව ගනු ලබන ආරක්ෂක පියවර පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත් කිරීම, “ඩිජිටල් ගනුදෙනු” සඳහා ආයතනික වශයෙන් ඇති පිළිගැනීම වර්ධනය කිරීම වැනි දෑ රට තුළ “ඩිජිටල් ගෙවීම්” පුළුල් ලෙස භාවිතා කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමේදී ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කරන බැවින් එවැනි ප්‍රවේශයන් ගැනීම සුදුසු බව නිර්දේශ කෙරේ.
- 8.3.3. QR කේත පාදක කරගත් ගනුදෙනු සහ “ඩිජිටල් ගෙවීම්” පද්ධති වැනි පරිඝණක පාදක ගෙවීම් සම්බන්ධ සේවාවන් පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමට ප්‍රමුඛත්වය දීම නිර්දේශ කෙරෙන අතර ඊට අමතරව, ගෙවීම් සඳහා QR කේත භාවිතය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සහ සියළු ගනුදෙනු වලදී QR කේත භාවිතයෙන් ගෙවීම් කිරීමට ගනුදෙනුකරුවන් පෙළඹවීමට සියලුම බැංකු ආයතන විසින් සාමූහික උත්සාහයන් දැරිය යුතුය. මෙම ප්‍රවේශය හරහා ගනුදෙනුකරුවන් “ඩිජිටල් ගනුදෙනු” සමඟ ඉතා පුළුල් ලෙස අනුගත වන අතර සහ “ඩිජිටල් ගනුදෙනු” පුළුල් පිළිගැනීමකට ලක් වනු ඇත.
- 8.3.4. “ඩිජිටල් ගනුදෙනු” ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා QR කේතය මත පදනම් වූ ගනුදෙනුවලට සාපේක්ෂව කාඩ්පත් ගෙවීම්වල ලාභ ප්‍රතිශතය අවම කිරීම හෝ ප්‍රමිතිගත කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ. “ඩිජිටල් ගනුදෙනු” දිරිමත් කිරීමෙහිලා මෙකී පරිඝණක පාදක ගෙවීම් (Merchant Servicing) නිරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කරන අතර, QR ගනුදෙනු හා සම්බන්ධ අඩු ගාස්තු පිළිබඳව ඇති අවබෝධය ප්‍රමාණවත් නොවීම එහි ප්‍රවර්ධනයට බාධාවක් වේ. දැනට, බැංකු විසින් ලබන ඉහළ ලාභ ප්‍රතිශතය හේතුවෙන් කාඩ්පත් ගෙවීම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම වැඩි වශයෙන් සිදු කරන අතර, කාඩ්පත් සහ QR කේතය මත පදනම් වූ ගනුදෙනු යන ද්විත්වයම සඳහා දිරිගැන්වීම් ලබා දීමට අවශ්‍ය වේ.
- 8.3.5. මහජනතාව අතර LankaPay පහසුකම පුළුල් ලෙස භාවිතා කිරීම දිරිමත් කිරීමට මෙහිදී නිර්දේශ කෙරේ. ණය කාඩ්පත් හා සමානව දිරිගැන්වීමේ උපායමාර්ග හරහා පරිශීලකයන් ආකර්ශනය කර ගැනීම සඳහා මෙම පහසුකම ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 8.3.6. තත්‍ය කාලීන ගෙවීම් පියවීම් සහ ගෙවීම්වල විශ්වසනීයත්වය යන කරුණු මෙම පද්ධතිය තුළට ඇතුළත් කරමින් පාරිභෝගිකයන් අතර LankaPay පද්ධතිය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ.
- 8.3.7. ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් ගනුදෙනු ආශ්‍රිත පවතින පහසුව ඉවත් කිරීමට මෙහිදී නිර්දේශ කෙරෙන අතර කෙසේ වෙතත්, චීනය සහ ඉන්දියාව වැනි රටවල මුදල් ගනුදෙනු දැනටමත් අපහසු කාර්යයක් ලෙස සලකනු ලැබේ.
- 8.3.8. රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයින්ගේ වැටුප් ගෙවීම් දැනටමත් විද්‍යුත් ක්‍රමයට සකසා ඇති බැවින්, සියලුම රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයින් සඳහා “ඩිජිටල් වේදිකාවක්” මත ගනුදෙනු සිදු කිරීම සඳහා ජංගම යෙදුමක් භාවිතා කිරීමට ක්‍රමවේදයක් සැකසීමට නිර්දේශ කරනු ලබයි. විශේෂයෙන්ම දැනටමත් රාජ්‍ය සේවක වැටුප් ගෙවනු ලබන්නේ මාර්ගගත ක්‍රමයටයි.
- 8.3.9. වැටුප් ලබා දීම, සේවක අර්ථසාධක අරමුදල් ප්‍රතිලාභ සහ සේවක භාරකාර අරමුදල් ප්‍රතිලාභ ගෙවීම්, සුබසාධන ගෙවීම් (අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය යටතේ ගෙවනු ලබන ප්‍රතිලාභ, වැඩිහිටි දීමනාව, ආබාධිතයන් සඳහා දීමනාව සහ හඳුනා නොගත් වකුගඩු රෝගීන් සඳහා දෙනු ලබන දීමනාව වැනි දෑ) මෙන්ම දිරි දීමනා සහ පොහොර සහනාධාරය වැනි සහනාධාර ඇතුළුව රජයේ සියලුම එදිනෙදා ගෙවීම් “ඩිජිටල් ආකෘතියකට” පරිවර්තනය කළ යුතු බව නිර්දේශ කෙරේ. එමෙන්ම, රජය රටේ විශාලතම ගනුදෙනුකරු ලෙස කටයුතු කරන බැවින් මෙය තීරණාත්මක සාධකයක් වේ.
- 8.3.10. රට තුළ සිදුවන නියාමනය නොකළ ගනුදෙනු සඳහා නිසි ලෙස බදු අය නොකරන බැවින්, නියාමනය නොකළ සියලුම ගනුදෙනු මහ බැංකුව විසින් නිසි නියාමනයක් යටතට ගෙන ඒමට කටයුතු කළ යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ.
- 8.3.11. රට තුළ ක්‍රියාත්මක වන නියාමනය නොකළ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ග්‍රහණයට නතු කර ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රේගුව, දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සහ ශ්‍රී ලංකා සුරාබදු දෙපාර්තමේන්තුව තුළ භාවිතා වන තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති මෙන්ම, එම ආයතන අතර තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා අනෙකුත් රාජ්‍ය ආයතන විසින් භාවිතා කරනු ලබන අනෙකුත් තොරතුරු තාක්ෂණ පද්ධති ඒකාබද්ධ කිරීම සඳහා පරිසණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂිත ක්‍රමය (blockchain technology) භාවිතා කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ.
- 8.3.12. පරිසණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂිත ක්‍රමය (blockchain technology) යොදා ගැනීම හේතුවෙන් තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම සම්බන්ධ ආරක්‍ෂාව පිළිබඳ කිසිදු ගැටලුවක් පැන නොනගින බැවින් ජාතික හැඳුනුම්පත්, වාහන බලපත්‍ර, විදේශ ගමන් බලපත්‍ර සහ තවත් බොහෝ දේ නිකුත් කිරීමේදී පරිසණක පාදක ගෙවීම් සුරක්ෂිත ක්‍රමය (blockchain technology) භාවිතා කිරීමට නිර්දේශ කෙරේ. එනමුත් මේ සඳහා පිරිවැය අධික විය හැක.

9. සමාජ සුභසාධන වැඩසටහන්

9.1. පසුබිම

2019 පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාරය, COVID 19 වසංගතය, 2022 දී රටට මුහුණ දීමට සිදුවූ දරුණුතම ආර්ථික අර්බුදය සමාජ-ආර්ථික හූදර්ශනයට සැලකිය යුතු ලෙස බලපෑමක් කළ අතර, එම තත්ත්වය රට පුරා නව අවදානම් ප්‍රජා සමූහයන් බිහි වීමට හේතු සාධක විය.

සමාජ ආරක්ෂණ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වන දත්ත පරතරය පියවා ගැනීම සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන (UNDP) රට පුරා නිවාස 25,000ක් මුහුණ දෙන බිම් මට්ටමේ -යථාර්ථය ග්‍රහණය කර ගැනීම සඳහා 2022-2023 දී ශ්‍රී ලංකාවේ පළමු ජාතික පුරවැසි සමීක්ෂණය ආරම්භ කරන ලදී. මෙම දත්ත මත පදනම්ව බහු-මාන අවදානම් වාර්තාව (Multi Dimensional Vulnerability Report) එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන (UNDP) විසින් සකස් කරන ලද අතර මෙම වාර්තාව මගින් ලබාදෙන අවබෝධය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට, පාර්ශවකරුවන්ට සහ රජයට, විශේෂයෙන් සමාජ සුභසාධන වැඩසටහන් සඳහා පුරවැසි කේන්ද්‍රීය මැදිහත්වීම් සැලසුම් කිරීමේදී මිල කළ නොහැකි වටිනාකමකින් යුතු වන්නේය.

ශ්‍රී ලංකාව සඳහා බහුමාන අවදානම් දර්ශකය (MVI) 0.206 කි; එනම් සෑම පුද්ගලයන් 10 දෙනෙකුගෙන් 6 දෙනෙකුම බහුමාන අවදානමට ලක්විය හැකි වේ. බහුමාන අවදානමට ලක්විය හැකි අයගෙන් 82% ක් ජීවත් වන්නේ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල ය. එහි මානසයන්ගෙන් එකක් වන ජීවන තත්ත්වය තක්සේරු කිරීමේදී වත්කම්, ණය විඳකියාව සහ අවිධිමත් රැකියා සලකා බලන ලදී. අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය හා ආපදා අනෙකුත් මානසයන් දෙක වේ. ¹

**එපමණක් නොව, පවුල් ආර්ථික අර්බුදයට මුහුණ දෙන ආකාරය අවබෝධ කර ගැනීමේ වැදගත්කම හඳුනාගෙන, 2023 දී ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ආර්ථික අර්බුදයේ බලපෑම පිළිබඳ ගෘහස්ථ සමීක්ෂණය පවත්වන ලදී. මෙම වාර්තාවේ ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද දත්ත රජයේ ප්‍රතිපත්ති සැකසීමේදී, සමාජ මැදිහත්වීම් සිදු කිරීමේදී වැදගත් වන අතර, විශේෂයෙන්ම රජය විසින් රට පුරා සිටින කුටුම්භයන් මුහුණ දෙන දුෂ්කරතා සමනය කිරීම සඳහා ආධාරක යාන්ත්‍රණයන් ලෙස ක්‍රියාත්මක කරන අස්වැසුම් වැනි සමාජ ආරක්ෂණ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඉතා වැදගත් වේ.

මෙම සමීක්ෂණයට අනුව 60.5%ක් වන බහුතර කුටුම්භ සංඛ්‍යාවක් ආර්ථික අර්බුදය නිසා තම සමස්ථ ආදායම අඩුවීමකට මුහුණ දී ඇත. ඔවුන්ගේ සාමාන්‍ය මාසික ආදායම අඩු වීමට ප්‍රධාන හේතුව වැඩ කරන පැය ගණන අඩු වීමයි. එම ප්‍රමාණය 48.7% ක් වන අතර එමගින් කුටුම්භ ආදායමට විශාල බලපෑමක් සිදු කර ඇත. එමෙන්ම, 91.1%ක් වන බහුතර කුටුම්භ

¹ 'Understanding Multi dimensional vulnerabilities: Impact on people of Sri Lanka' - A policy report based on the Multi dimensional Vulnerability Index, Derived from UNDP's

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
 ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

සංඛ්‍යාවක් තම වියදම වැඩි වී ඇති බව දක්වා තිබූ අතර ආර්ථික අර්බුදය නිසා කුටුම්භවලින් 22%ක ප්‍රමාණයක් ණයගැතිභාවයට පත්ව ඇත.²

පාර්ලිමේන්තුවේ ස්ථාවර නියෝග 124 – (උ) මගින් කාරක සභාවට පැවරී ඇති බලතල අනුව, කාරක සභාව මූලික වශයෙන් රජයේ විශ්‍රාම වැටුප්, අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය සහ රජයේ අනෙකුත් සුබසාධන හා සමාජ ආරක්ෂණ යෝජනා ක්‍රම සම්බන්ධ කරුණු පිළිබඳව සාකච්ඡා කළේය. ආර්ථික අර්බුදය සහ උද්ධමනය උත්සන්න වීම මධ්‍යයේ විශ්‍රාමිකයින් මුහුණ දෙන අභියෝග පිළිබඳව කාරක සභාවේ සාකච්ඡා කේන්ද්‍රගත විය. අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය සඳහා ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් ලෙස ග්‍රාම නිලධාරී හෝ සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන්ගේ සේවය සම්බන්ධ කර ගැනීම පිළිබඳව ද කාරක සභාව සාකච්ඡා කළේය.

2024 ජනවාරි මාසයේදී, අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන අදියරේ ගණනය ආරම්භ කිරීමට අපේක්ෂා කරන ලදී. පළමු ගණන් කිරීම යටතේ, 2023.12.31 දිනට අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය ලබන ප්‍රතිලාභීන් සංඛ්‍යාව පහත පරිදි වේ.

ප්‍රවර්ගය	ප්‍රතිලාභීන්ගේ සංඛ්‍යාව
සංක්‍රාන්ති	209,745
අවදානමට ලක්විය හැකි	290,624
දිළිඳු	606,496
අන්ත දිළිඳු	303,199
මුළු එකතුව	1,410,064

2023 දෙසැම්බර් මාසයේදී ප්‍රතිලාභීන් 1,410,064 දෙනෙකුට අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය ලැබුණු අතර 2023 දෙසැම්බර් මාසයේදී අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දීමනා ලෙස රුපියල් 8,792,887,750.00ක් ගෙවා ඇත. ලැබුණු අභියෝගය මිලියනයකින් 2023.12.31 දිනට අභියෝගය 429,593ක් (35%) නිරාකරණය කර ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය සහ පෞද්ගලික අංශයේ සේවකයන් ආවරණය වන පරිදි විශ්‍රාම වැටුප් ක්‍රමයක් ඇත. සේවක අර්ථසාධක අරමුදල (EPF) සහ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදල (ETF) පෞද්ගලික අංශයේ සේවකයන් සඳහා අනිවාර්ය ඉතුරුම් යෝජනා ක්‍රම වේ. රාජ්‍ය නිලධාරීන් ඇතුළු රාජ්‍ය අංශයේ සේවකයන් රජයේ විශ්‍රාම වැටුප් ක්‍රමය යටතේ ආවරණය වේ. සුදුසුකම් ඇති සේවකයන්ට විශ්‍රාම යාමෙන් පසු රජය විශ්‍රාම වැටුප් ලබා දෙයි. 2023.12.31 වන විට රජයේ විශ්‍රාමිකයන් සංඛ්‍යාව 704,795 කි.

² 2023 ආර්ථික අර්බුදයේ බලපෑම පිළිබඳ ගෘහස්ථ සමීක්ෂණය, ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව, මුදල්, ආර්ථික ස්ථායීකරණ සහ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අමාත්‍යාංශය

9.2. නිරීක්ෂණ

කාරක සභාව විසින් පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණය කරන ලදී:

9.2.1. වසර 2024 සඳහා සුබසාධන ගෙවීම් සඳහා අයවැය ප්‍රතිපාදන පහත පරිදි වේ.

- අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය සඳහා රුපියල් බිලියන 180 (මසකට රුපියල් බිලියන 12)
- වැඩිහිටි දීමනාව සඳහා රු. බිලියන 15.5 කි
- ආබාධිතයන් සඳහා දීමනාව සඳහා රු. බිලියන 6 කි
- හඳුනා නොගත් වකුගඩු රෝගයෙන් පෙළෙන පුද්ගලයන් (CKDU) සඳහා රු. බිලියන 3 කි

9.2.2. සුබසාධන ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලයේ අරමුණ වන්නේ සමාජ රෙජිස්ටරයක් (Social Registry) නිර්මාණය කිරීමට සහය වන ඒකාබද්ධ සුබසාධන කළමනාකරණ පද්ධතියක් (IWMS) ස්ථාපිත කිරීම, පවත්වාගෙන යාම සහ පාර්ශවකරුවන්ට අස්වැසුම වැඩසටහන ද ඇතුළුව සියලු සුබසාධන ප්‍රතිලාභ, , හඳුනා ගැනීම, තෝරා ගැනීම, ගෙවීම් සහ අවසන් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු ලබා දීම වන අතර අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ අරමුණ සාධාරණ, අපක්ෂපාතී සහ දේශපාලනික නොවන සමාජ රෙජිස්ටරයක් නිර්මාණය කිරීම විය යුතුය.

9.2.3. දත්ත සත්‍යාපනය සඳහා පුළුල් දත්ත වේදිකාවක් රට තුළ නොමැති අතර, ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් විසින් සපයනු ලබන නිරීක්ෂණ සහ වාර්තා මත තොරතුරු සහතික කිරීමේ එකම ක්‍රමය රඳා පවතී.

9.2.4. අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයට අමතරව, වැඩිහිටියන්, හඳුනා නොගත් වකුගඩු රෝගයෙන් පෙළෙන පුද්ගලයින් (CKDU) සහ ආබාධ සහිත පුද්ගලයින් ඇතුළු විවිධ කණ්ඩායම් සඳහා රජය විසින් සුබසාධන ගෙවීම් පුළුල් කර තිබේ. එ මගින් මෙම විශේෂිත ප්‍රජාවන්ගේ විවිධ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා සපයනු ලබන සුබසාධනයේ පරාසය වඩාත් පුළුල් කරයි.

9.2.5. සුදුස්සන් තෝරා ගැනීමේ හා ප්‍රතිලාභ බෙදා හැරීමේ ක්‍රියාවලියේදී සහ සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයන් වෙත ඵලදායී ලෙස ප්‍රවිෂ්ට වීමේදී අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය විවිධ අභියෝගවලට මුහුණ දුන්නේය.

- ප්‍රතිලාභීන් තෝරා ගැනීම සඳහා මනෝමූලික සහ බහුමාන නිර්ණායක නොමැතිකම
- පරාමිතීන් / නිර්ණායක විශාල ප්‍රමාණයක් භාවිත කිරීම
- අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය සහ ආර්ථික මට්ටම යන ත්‍රිමාන සඳහා සමාන ලකුණු වෙන් කර තිබීම.
- බිම් මට්ටමේ යථාර්ථය හොඳින් හඳුනා ක්ෂේත්‍ර නිලධාරියෙකු නොමැති වීම.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- ලකුණු වෙන් කිරීම 2019 වර්ෂයේ පවත්වන ලද ගෘහස්ථ ආදායම් සහ වියදම් සමීක්ෂණය (HIES) මත පදනම් වීම.

9.2.6. අනුපිටපත් ජාතික හැඳුනුම්පත් අංක, බැංකු ගිණුම් අංක පිළිබඳ ගැටළු, ප්‍රතිලාභියාගේ ජාතික හැඳුනුම්පත් අංකය සහ බැංකු ගිණුම අතර ඇති විෂමතා, දැනට ක්‍රියාත්මක වන අභියාචනා සහ විරෝධතා ක්‍රියාවලිය සහ ප්‍රතිලාභීන්ට වලංගු බැංකු ගිණුම් නැති අවස්ථා වැනි ගැටලු හේතුවෙන් බොහෝ ප්‍රතිලාභීන්ට අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ ලැබීමේ ප්‍රමාදයන් ඇති විය.

9.2.7. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන අදියරේ ගණනය කිරීම ආරම්භ කිරීමට පෙර පරාමිති නැවත සලකා බලන ලෙස සුබසාධක ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවට ලිඛිතව දන්වා ඇත.

9.2.8. 2024 සඳහා සැලසුම් කර ඇති අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන අදියරේ ගණනය කිරීම ග්‍රාමීය මට්ටමින් කැපවූ ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් කණ්ඩායමක අත්‍යවශ්‍ය අවශ්‍යතාවය අවධාරණය කරයි. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභීන් තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සහතික කිරීමේදී ඔවුන්ගේ කාර්යභාරය ඉතා වැදගත් වේ. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක කිරීමට පහසුකම් සැලසීම සඳහා ඒ සඳහා පමණක් නම් කරන ලද නිලධාරියකු පත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

9.2.9. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ ප්‍රතිලාභීන් 300,000 ක් සවිබල ගැන්වීමේ කාර්යය සමෘද්ධි දෙපාර්තමේන්තුවට පැවරිණි.

9.2.10. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ ප්‍රතිලාභීන් අඛණ්ඩව ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීම සඳහා ඔවුන් සුදුසුද යන්න තීරණය කිරීම පිණිස වාර්ෂික තක්සේරුවකට භාජනය වේ. මීට අමතරව, අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය සඳහා වාර්ෂික ගණනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් පවත්වනු ලැබේ.

9.2.11. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයෙන් ඉවත් වූ සමෘද්ධි දීමනා ලාභීන් 395,000ක් සඳහා අතුරු ගෙවීමක් කිරීමට අමාත්‍ය මණ්ඩලය අනුමැතිය ලබා දී ඇත. අභියාචනා සහ විරෝධතා විමර්ශනය කෙරෙන අතරතුර සමෘද්ධි ප්‍රතිලාභීන්ට තාවකාලික සහයක් ලබා දීම, සුදුසුකම් ලත් පුද්ගලයන් නිසි ලෙස තක්සේරු කර අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයට ඒකාබද්ධ කිරීම මෙම තීරණයේ අරමුණයි.

9.2.12. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය යටතේ දීමනා ලබා දීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන මූල්‍ය ආයතනවල ඇති බැංකු ගිණුම්වල පමණක් සිදු වේ.

9.2.13. 20%කට වැඩි පිරිසක් උගත්-විඳකියාවෙන් පෙළෙන ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටවලට අප්‍රීකාව වැනි රටවල භාවිතා කරන පරාමිති සුදුසු නොවේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

9.2.14. 2023 වර්ෂය සඳහා සැලසුම් කර ඇති ගෘහස්ථ ආදායම් සහ වියදම් සමීක්ෂණය (Household Income and Expenditure Surveys), මේ වන විට නිලධාරීන් මූලික කාර්යයන් සහ ක්ෂේත්‍ර වැඩ ආරම්භ කිරීම සම්බන්ධ කටයුතුවල නිරත වී සිටින බැවින්, ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දැනට කල්දමා ඇත.

9.2.15. ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ සේවා ව්‍යවස්ථාව සකස් කිරීම වසර 10 සිට 15 දක්වා කාලය තුළ එක තැන පල්ලෙමින් පවතී. ප්‍රධාන වශයෙන් කාර්යාල පරිසරයේ සේවය කරන නිලධාරීන් සඳහා සකස් කර ඇති යෝජිත වැටුප් පරිමාණය සම්බන්ධයෙන් මතභේදයක් මතුව තිබේ. මෙය පැන නගින්නේ ග්‍රාම නිලධාරීන් කාර්යාල හා ක්ෂේත්‍ර රාජකාරී දෙකෙහිම නිරත වීමෙනි.

9.2.16. ග්‍රාම නිලධාරීන් අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයට තම සේවාවන් ලබා දීමට තීරණය කළේ නම්, ඔවුන්ට විවිධ අභියෝගවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ.

- 2002 අංක 24 දරන සුබසාධන ප්‍රතිලාභ පනතේ 21 සහ 22 වගන්ති නීත්‍යානුකූලව බලාත්මක කිරීමේ හැකියාව
- යෝජනා ක්‍රමය සඳහා ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ නිශ්චිත කාර්යභාරයන් සහ රාජකාරී මෙන්ම ඔවුන්ගේ සේවය සඳහා සුබසාධන ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලය විසින් නියම කර ඇති කාලසීමාව පිළිබඳ අපැහැදිලි බව.
- අධීක්ෂණ නිලධාරියෙකු ලෙස පරිපාලන ග්‍රාම නිලධාරීවරයෙකු පත් කිරීම.
- ග්‍රාම නිලධාරීන්ට ඒ ඒ වසම් තුළ පුද්ගලයෙකුගේ ආදායම සත්‍යාපනය කිරීමට බලය පැවරෙන අතර එම කොට්ඨාශවලින් පිටත ආදායම සත්‍යාපනය කිරීමේ හැකියාවට බාධා පවතී.
- මෙම සත්‍යාපන ක්‍රියාවලිය පහසු කිරීම සඳහා සුහුරු ජංගම දුරකතනයක් හෝ ටැබ්ලට් පරිගණකයක් නොමැති වීම.
- දිරි දීමනා/දීමනාව (වැටුප්) ගෙවීම සහ එවැනි ගෙවීම් ප්‍රතිපත්තිය

9.2.17. සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් තම සේවය අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයට ලබාදීමට එකඟ වූයේ නම්, ඔවුන්ට විවිධ අභියෝගවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ.

- 2002 අංක 24 දරන සුබසාධන ප්‍රතිලාභ පනතේ 21 සහ 22 වගන්ති නීත්‍යානුකූලව බලාත්මක කිරීමේ හැකියාව
- සංකීර්ණ සහ ඵලදායී නොවන පරාමිතීන්/නිර්ණායක අධික සංඛ්‍යාවක් තිබීම.

9.2.18. 1948 සහ 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 109 වැනි ව්‍යවස්ථාවෙන් විශ්‍රාමිකයින්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කර ඇත. එසේ වුවද, 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් එම ප්‍රතිපාදනය අහෝසි කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 9.2.19. විශ්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුව රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව, ආගමන හා විගමන දෙපාර්තමේන්තුව සහ පුද්ගලයන් ලියාපදිංචි කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ තාක්ෂණිකව අන්තර් සම්බන්ධ නොවේ.
- 9.2.20. රාජ්‍ය පරිපාලන චක්‍රලේඛ අංක 3/2016 මගින්, 2016 සිට 2020 දක්වා වාර්ෂික වාරික පහක් යටතේ සියලුම රාජ්‍ය සේවකයින් සඳහා 107% වැටුප් වැඩිවීමක් අනුමත කරන ලදී. රජයේ ප්‍රතිපත්ති අනුව වාර්ෂික වාරිකයකට රු. බිලියන 20ක මුළු වියදමක් දරයි. අවාසනාවන්ත ලෙස, 2018.01.01 දිනට පසු විශ්‍රාම ගිය විශ්‍රාමිකයින්ට 2018, 2019, සහ 2020 වසර සඳහා වාරික නොලැබුණි.
- 9.2.21. ජීවන වියදම් දීමනාවක් ලෙස රාජ්‍ය සේවකයන්ට මාසිකව රු. 10,000 ක ගෙවීමක් ලැබෙන නමුත්, විශ්‍රාමිකයින්ට මාසිකව ලැබෙන්නේ රු. 2500 ක ගෙවීමක් පමණි. ආර්ථික අර්බුදය සහ උද්ධමනය හේතුවෙන් රාජ්‍ය සේවකයින්ගේ වැටුප් වැඩිවීම අත්‍යවශ්‍ය බව අවධාරණය කරමින් භාණ්ඩාගාරය මෙම විෂමතාවය සාධාරණීකරණය කළේය. විශ්‍රාමිකයන් සඳහා සමාන වැඩිවීමක අවශ්‍යතාවට එරෙහිව ඔවුහු තර්ක කළ අතර, එම වැටුප් වැඩිවීම රජයේ සේවකයන්ගේ වර්තමාන සේවය මත පදනම් වූවක් බව ප්‍රකාශ කළහ.
- 9.2.22. 2016.01.01 දිනට පසු විශ්‍රාම ගිය විශ්‍රාමිකයින්, රාජ්‍ය පරිපාලන චක්‍රලේඛ අංක 12/2005/6 ප්‍රකාර අග්‍රහාර රක්ෂණ ක්‍රමය සඳහා දැන් සුදුසුකම් ලබයි. මීට අමතරව, රාජ්‍ය පරිපාලන චක්‍රලේඛ අංක 12/2005/7 මගින් විශ්‍රාමිකයාගේ අභාවය දක්වා අග්‍රහාර රක්ෂණ ක්‍රමයේ ප්‍රතිලාභ දීර්ඝ කරයි. කෙසේ වෙතත්, 2016.01.01 දිනට පෙර විශ්‍රාම ගිය විශ්‍රාමිකයින් තමන්ටද අග්‍රහාර රක්ෂණ ක්‍රමයේ ප්‍රතිලාභ ඇතුළත් කරන ලෙස ඉල්ලා ඇත.
- 9.2.23. විශ්‍රාමිකයින් ස්ථාවර තැන්පතු සඳහා 15% ක විශේෂ පොලී අනුපාතයක් භුක්ති විඳීමට පුරුදුව සිටියහ. කෙසේ වෙතත්, දැන් ඔවුන්ට ලැබෙන්නේ සාමාන්‍ය ජනතාවට ලැබෙන පොලී අනුපාතයම පමණි. මීට පෙර, විශ්‍රාමිකයින් ස්ථාවර තැන්පතුවලින් ලැබෙන මෙම ඉහළ පොලී ආදායම මත රඳා පැවතුණු අතර, බොහෝ විට එය ඉහළ යන ජීවන වියදම පියවා ගැනීමට භාවිතා කළහ.
- 9.2.24. විශ්‍රාමිකයෙකුගේ මරණයක් හැකි ඉක්මනින් දැනුම්දීම ඉතා වැදගත් වන අතර, ඒ සම්බන්ධ කිසියම් ප්‍රමාදයක් රජයට සැලකිය යුතු මූල්‍ය අවාසියක් ඇති කරයි. විශ්‍රාමිකයෙකුගේ වියෝව පිළිබඳ කාලෝචිත දැනුම්දීමක් ලැබීම රජයට හිතකර වේ.

9.3. නිර්දේශ

- 9.3.1. අස්වැසුම ප්‍රතිලාභීන්ට ආහාර, ඖෂධ, පාසල් උපකරණ වැනි මූලික අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් වියදම් කිරීම සඳහා කෝටාවක් ඇතුළත් කාඩ්පතක් ලබා දීම සහ පොහොර සහනාධාරය මෙම කෝටාවට ඇතුළත් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ
- 9.3.2. අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය, වැඩිහිටි දීමනා යෝජනා ක්‍රමය, ආබාධිතයන් සඳහා වන දීමනාව සහ හඳුනා නොගත් වකුගඩු රෝගීන් සඳහා වන දීමනාව වැනි රජයේ සියලුම සුබසාධන වැඩසටහන් එකිනෙකට සම්බන්ධ කර ඒකාබද්ධ සුබසාධන කළමනාකරණ පද්ධතියක් (IWMS) නිර්මාණය කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. තොරතුරු සහතික කිරීමේ මූලික ක්‍රමය ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ගේ නිරීක්ෂණ සහ වාර්තා මත පදනම් වන බැවින් ඒකාබද්ධ සුබසාධන කළමනාකරණ පද්ධතියක් නිර්මාණය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.
- 9.3.3. නිර්ණායක සංඛ්‍යාව අඩු කිරීමෙන් සහ ඉලක්කගත කණ්ඩායම හඳුනා ගැනීම සඳහා මනෝමූලික නිර්ණායක නිවැරදිව භාවිතා කරන බව සහතික කිරීමෙන්, 2024 වර්ෂයේ අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන ගණනය කිරීම සඳහා වන තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ නිර්ණායක (පරාමිතීන්) විධිමත් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.4. ඒකක 30 ට අඩුවෙන් හෝ ඒකක 60 ට අඩුවෙන් විදුලිය පරිභෝජනය කරන නිවාස පිළිබඳ සලකා බලමින් (ඒකක 60 ට අඩුවෙන් නිර්ණායකය සකස් කර ඇත්නම් සූර්ය පැනල භාවිතය සැලකිල්ලට ගත යුතුයි) දරිද්‍රතාවය තක්සේරු කිරීමේ නිර්ණායකයක් ලෙස විදුලි බිල භාවිත කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.5. අනෙකුත් නිර්ණායකවලට සාපේක්ෂව අඩු බරක් පවරන අතරම ආර්ථික මට්ටමේ නිර්ණායකයට වැඩි බරක් පැවරීම සහ මෑතීය හැකි සහ අභියෝග කළ නොහැකි නිර්ණායක (පරාමිතීන්) තෝරා ගැනීම නිර්දේශ කෙරේ
- 9.3.6. අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන ගණනය කිරීම ආරම්භ කිරීමට පෙර, තෝරා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා භාවිතා කරනු ලබන පරාමිතීන් පිළිබඳ නැවත සලකා බැලීම සහ තෝරාගත් ප්‍රජාවක් තුළ ක්ෂේත්‍ර අත්හදා බැලීමක් සිදු කිරීම නිර්දේශ කෙරේ
- 9.3.7. ප්‍රජාවගේ බිම් මට්ටමේ යථාර්ථය හොඳින් හඳුනා ක්ෂේත්‍ර නිලධාරියකුගේ සේවය ලබා ගැනීම නිර්දේශ කෙරේ. සමෘද්ධි සංවර්ධන නිලධාරීන් සුබසාධන කටයුතු සඳහා බඳවා ගැනීම සැලකිල්ලට ගනිමින් ඔවුන් ප්‍රමුඛස්ථානයෙහිලා සැලකිය යුතු අතර සහ ඔවුන්ගේ සේවය ලබාගත නොහැකි නම් ග්‍රාම නිලධාරීන් සේවයට බඳවා ගැනීමේ විකල්පය අනුගමනය කළ යුතුය.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 9.3.8. සමෘද්ධිය අස්වැසුමෙන් වෙන්කර හඳුනා ගැනීම උදෙසා අස්වැසුම පිළිබඳ නිසි දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහනක් පැවැත්වීම නිර්දේශ කෙරෙන අතර මෙම දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන සුබසාධන ප්‍රතිලාභ මණ්ඩලයේ නිලධාරීන් විසින් නිශ්චිත කාල රාමුවක් තුළ සිදු කළ යුතුය
- 9.3.9. විදානා මධ්‍යස්ථාන සමඟ එක්ව, අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයෙන් ප්‍රතිලාභ ලබන පුද්ගලයන් ශක්තිමත් කිරීම ඉලක්ක කරගත් ඒකාබද්ධ බලගැන්වීමේ වැඩසටහනක් දියත් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සපයනු ලබන "සෞභාග්‍යා" ණය යෝජනා ක්‍රමය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සහ සමෘද්ධි දෙපාර්තමේන්තුවේ සමෘද්ධි බැංකුවල සම්පත් පදනමක් ලෙස උපයෝගී කර ගැනීම මෙම වැඩසටහනට ඇතුළත් වනු ඇත. ප්‍රතිලාභීන් අතර ව්‍යවසායකත්වය දිරි ගැන්වීම සඳහා ප්‍රාග්ධනය, තාක්ෂණය සහ අලෙවිකරණ ප්‍රයත්නයන් ඇතුළත් කිරීම කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.
- 9.3.10. එලදායී සමාජ ආරක්ෂණ ජාලයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.11. ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සෑම වසර තුනකට වරක් ගෘහ ඒකක ආදායම් හා වියදම් සමීක්ෂණය (HIES) පැවැත්වීම නිර්දේශ කෙරේ. ඒ අනුව, පෙර සමීක්ෂණය 2019 වර්ෂයේදී සිදු කළ බැවින් ඊළඟ ගෘහ ඒකක ආදායම් හා වියදම් සමීක්ෂණය 2022 වසරේදී පැවැත්විය යුතුව තිබුණි.
- 9.3.12. ග්‍රාම නිලධාරී සේවා ව්‍යවස්ථාව අවසන් කිරීම සම්බන්ධ ගැටළු විසඳීමටත්, 2024 දී ආරම්භ කිරීමට නියමිත අස්වැසුම සුබසාධන ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන ගණනය කිරීම සඳහා ග්‍රාම නිලධාරීන්ගේ සහාය ලබා ගැනීමටත් කටයුතු කළ යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.13. විමධ්‍යගත අයවැයෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රතිපාදන සහිතව ලිපි ද්‍රව්‍ය සහ ඉන්ධන වැනි අයිතම ඇතුළුව සෑම ග්‍රාම නිලධාරී වසමකම විවිධ වියදම් පියවා ගැනීම සඳහා වැඩසටහනක් ආරම්භ කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.14. අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේ දෙවන අදියරට අදාළව ග්‍රාම නිලධාරීන්ගෙන් අපේක්ෂිත කාර්යය දැක්වෙන රාජකාරි ලැයිස්තුවක් නිර්මාණය කිරීමටත්, අයදුම්කරුගේ ස්වයං-ප්‍රකාශිත තොරතුරුවල වගකීමෙන් ග්‍රාම නිලධාරීන් නිදහස් කිරීම දක්වමින් ග්‍රාම නිලධාරීන් වෙත බලය පැවරීමේ ලිපියක් නිකුත් කිරීමටත්, 2002 අංක 24 දරන සුබසාධන ප්‍රතිලාභ පනතේ 21 සහ 22 වගන්ති බලාත්මක නොකරන බව සහ අස්වැසුම ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමයේදී ග්‍රාම නිලධාරීවරයෙකු විසින් සිදු කරන යම් විෂමාවාරයක් වේ නම් ඒ සම්බන්ධව ආයතන සංග්‍රහයේ සහ මූල්‍ය රෙගුලාසිවල දක්වා ඇති විධිවිධානවලට අනුව කටයුතු කෙරෙනු ඇති බව සහතික කර ගැනීම යෝජනා කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 9.3.15. රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව සහ විශ්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුව, ආගමන හා විගමන දෙපාර්තමේන්තුව සහ පුද්ගලයන් ලියාපදිංචි කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව එකිනෙක සම්බන්ධ කරමින් මාර්ගගත ඩිජිටල් වේදිකාවක් නිර්මාණය කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.16. විශ්‍රාමිකයින්ගේ දුක්ගැන්විලි සහ ගැටළු සාකච්ඡා කිරීම සඳහා සම්බන්ධීකරණය පවත්වා ගැනීමේ කාර්යය වෙනුවෙන් විශ්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුවේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරියෙකු මහජන සම්බන්ධතා නිලධාරියා ලෙස පත් කිරීම සහ විශ්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුවේ මහජන සම්බන්ධතා නිලධාරියා විසින් සියලුම විශ්‍රාමිකයින්ගේ සංගම්වල නියෝජිතයින් සමඟ සෑම මාස තුනකටම වරක් රැස්වීමක් පැවැත්වනු ලැබීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.17. මානුෂීය හේතූන් මත විශ්‍රාමිකයන්ට ජීවන වියදම් දීමනාවක් වශයෙන් සරිලන මුදලක් ලබා දීමටත්, දැනට පවතින ජීවන වියදම් දර්ශකයට සමානුපාතිකව එම ජීවන වියදම් දීමනාව ගැලපීම සඳහා සූත්‍රයක් සැකසීම නිර්දේශ කෙරේ
- 9.3.18. 2016.01.01 දිනට පෙර රජයේ සේවයෙන් විශ්‍රාම ගත්වනු ලැබූ විශ්‍රාමිකයන්ට අග්‍රහාර ප්‍රතිලාභ ලබාදීමේ හැකියාව පිළිබඳ සොයා බැලීම නිර්දේශ කෙරේ
- 9.3.19. ජ්‍යෙෂ්ඨ පුරවැසියන්ගේ ස්ථාවර තැන්පතු සඳහා පොලිය 9% දක්වා වැඩි කිරීම නිර්දේශ කෙරේ
- 9.3.20. රජයේ බැංකු (මහජන බැංකුව සහ ලංකා බැංකුව) මගින් වැඩිහිටි දීමනාව ගෙවීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම නිර්දේශ කෙරේ
- 9.3.21. අස්වැසුම් ප්‍රතිලාභ යෝජනා ක්‍රමය යටතේ සකස් කරන ලද සමාජ ප්‍රතිලාභ ලැබිය යුතු පුද්ගලයින්ගේ ලැයිස්තුවට(Social Registry) ආබාධිත හා වැඩිහිටි දීමනා ලබන ප්‍රතිලාභීන් ඇතුළත් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 9.3.22. ග්‍රාමීය මට්ටමින් දේශීය නිෂ්පාදකයින්ගේ සැපයුම් දාමයක් නිර්මාණය කරමින් සිසුන්ට දිවා ආහාරය ලබාදීමේ වැඩසටහනක් පාසල් මට්ටමින් දියත් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ

10. හදිසි සහන

10.1. පසුබිම

පාර්ලිමේන්තුවේ ස්ථාවර නියෝග අංක 124 (3) (ඌ) ප්‍රකාරව, ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාව විසින් හදිසි සහන සැලසීම සහ ඒ ආශ්‍රිත ප්‍රතිපත්තිවලට අදාළ කරුණු විමර්ශනය කර නිර්දේශ ලබා දෙනු ලැබේ. ඒ අනුව සමනල වැව වේල්ලේ ජල කාන්දු වීම, ඉරුදෙණියාය අලි මිනිස් ගැටුම, කොළඹ නගරයේ ගංවතුර තත්ත්වය සහ ලවණ බාධකය හා නිල්වලා ගඟ පිටාර ගැලීමේ ගැටලුව සම්බන්ධයෙන් කාරක සභාව සාකච්ඡා පැවැත්වීය.

දේශගුණික විපර්යාස පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ රාමුගත සම්මුතියේ පාර්ශවකරුවන්ගේ 28 වන සම්මේලනය (COP28) 2023 නොවැම්බර් 30 සිට දෙසැම්බර් 13 දක්වා එක්සත් අරාබි එමීර් රාජ්‍යයේ (UAE) ඩුබායි හිදී පැවැත්විණි. පාර්ශවකරුවන්ගේ 28 වන සම්මේලනය, පැරිස් ගිවිසුම යටතේ දේශගුණික විපර්යාස ගැටළු නිරාකරණය කිරීම සඳහා වන ලෝක ප්‍රයත්නයන්වල ගෝලීය වශයෙන් සිදු කෙරෙන ප්‍රථම ප්‍රගති සමාලෝචනයෙහි අවසානය සනිටුහන් කළේය.

1992 වසරේදී ඉදිකරන ලද සමනල වැව ජලාශයට බෙලිහුල් ඔයෙන් මෙන්ම වලවේ ගඟෙන්ද ජලය ලැබෙන අතර එම ජලාශය පසුගිය වසර 30ක කාලය තුළ දිගින් දිගටම කාන්දුවීමේ ගැටලුවලට මුහුණ පා සිටී. 2023 වර්ෂයේ නියඟ තත්ත්වයන් විද්‍යාත්මක පරීක්ෂණ සඳහා අවශ්‍යතාවය දක්වමින් කාන්දුවීම් මාර්ග අනාවරණය කර තිබේ. ගඟේ පහළ ප්‍රදේශවල වෙසෙන ප්‍රජාවන්ගේ ආරක්ෂාව සහතික කිරීම අවධාරණය කරමින්, සිදු වීමට ඉඩ ඇති ව්‍යවසායයන් වැලැක්වීම සඳහා කාන්දුවීම්වලට විසඳුම් සෙවීමේ හදිසි අවශ්‍යතාවය ප්‍රවීණයෝ අවධාරණය කරති. මූලික අවධානය වන්නේ ජලාශයේ ආරක්ෂාව සහ නිරන්තර තර්ජනයට ලක්ව, වේල්ලේ අති විශාල පහළ ප්‍රදේශයේ ජීවත් වන ප්‍රජාවන්ගේ ආරක්ෂාව සහතික කිරීමයි.

මහව පොල්පිතිගම ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ ඉරුදෙණියාය ප්‍රදේශවාසීන් මුහුණ දෙන අභියෝග පිළිබඳව කාරක සභාව සාකච්ඡා කළේය. මෙම අභියෝග මූලික වශයෙන් ඉඩම් ආරවුල්, වන සතුන් හා අලි ඇතුන් සමඟ ඇති වන ගැටුම් සහ ප්‍රදේශයේ යටිතල පහසුකම් සම්බන්ධ ගැටළු වටා දෝලනය වේ .

කැලණි සහ කළු යන ගංගා දෙකෙහිම ගං ඉවුර ආශ්‍රිතව ඇතිවිය හැකි උපද්‍රව පිළිබඳව කාරක සභාව සාකච්ඡා කළහ. බාදනය, ගංවතුර සහ අනෙකුත් පාරිසරික අවදානම් වැනි විවිධ අංග පිළිබඳව සවිස්තරාත්මකව සාකච්ඡා කරන ලදී. කොළඹ නගරයේ ජලාපවහන පද්ධතියේ, විශේෂයෙන්ම ඇළ මාර්ගවල පවතින අවහිරතා සැලකිය යුතු ගංවතුර තර්ජනයක් ඇති කරයි.. නගරයේ විවිධ ප්‍රදේශ ජලයෙන් යටවීමේ සහ ඒවායේ ජලය ආශ්‍රිත උපද්‍රවයන් වැඩි වීමේ අවදානමක් ඇති කරමින් ස්වභාවික ජල ප්‍රවාහයට බාධා ඇති වීමට මෙම අවහිරතාවය හේතුවිය හැකිය. කොළඹ ගංවතුර තර්ජනය අවම කිරීම සඳහා මෙම අවහිරතාවන්ට කඩිනමින් විසඳුම් සෙවීම සහ නිවැරදි කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

ශිෂ්‍ය නාගරීකරණය සහ අධිවේගී මාර්ග සංවර්ධනය හේතුවෙන් එහි උපායමාර්ගික පිහිටීමෙන් සංලක්ෂිත මාතර නගරය 2023 වසරේදී නිල්වලා ගඟේ ගංවතුර දීර්ඝ කාලයක් බැස නොයාම හේතුවෙන් සැලකිය යුතු අභියෝගයකට මුහුණ දුන්නේය. එම වසරේ ඇති වූ අධික වර්ෂාපතනය, මාතර නගරය සහ ඒ අවට තදාසන්න ප්‍රදේශ පුළුල් ලෙස ජලයෙන් යටවීමට හේතු විය. උපායමාර්ගික පිහිටීම සහ නාගරික සංවර්ධනය තිබියදීත්, නගරය මාස ගණනාවක් පුරා ගංවතුර බැස නොයාම නිසා පීඩාවට පත්වූ අතර එමනිසා සැලකිය යුතු මහජන විරෝධයක්ද ඇති විය. දිගින් දිගටම මතු වූ ගැටලුවට ප්‍රතිචාර වශයෙන් නිල්වලා ගඟ පිටාර ගැලීම නිසා ඇති වූ අභියෝග පිළිබඳව කාරක සභාව සාකච්ඡා කරන ලදී.

10.2. නිරීක්ෂණ

කාරක සභාව විසින් පහත සඳහන් කරුණු නිරීක්ෂණ කරන ලදී:

- 10.2.1. ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය විසින්, රට තුළ දේශගුණය නිසා ඇතිවන හානි වෙනුවෙන්, දේශගුණික විපර්යාස පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ රාමුගත සම්මුතියේ පාර්ශවකරුවන්ගේ 28 වන සම්මේලනයේදී (COP28) අනුමත කරන ලද අලාභ හා හානි අරමුදලෙන් මුදල් ප්‍රදාන ලබා ගැනීම සඳහා අනුමත ජාත්‍යන්තර රාමුවට අනුව දත්ත රැස්කිරීමේ සහ වාර්තා කිරීමේ නිරත විය යුතුය.
- 10.2.2. ගෝලීය සාමාන්‍යයට සාපේක්ෂව අඩු කාබන් පියසටහනක් රට තුළ පවත්වාගෙන ගියද, තවමත් ලොව පුරා ව්‍යාප්ත හරිතාගාර වායු විමෝචනයේ සම්පූර්ණ බලපෑම් හේතුවෙන් පරිසර දූෂණයේ සහ ගෝලීය උෂ්ණත්වයේ බලපෑම් රට අත්විඳියි.
- 10.2.3. සෞඳි අරාබිය "සෞඳි හරිත මූලපිරීම" නමින් හැඳින්වෙන වැඩසටහන හරහා මුද්‍රිත බිම් නැවත වගා කිරීම සඳහා ප්‍රතිපාදන පිරිනමයි. රටක මුද්‍රිත බිම්වල ගස් බිලියන 10ක් සිටුවීමේ අරමුණින් සෞඳි අරාබියෙන් අරමුදල් වෙන් කෙරේ.
- 10.2.4. අදාළ භූ විද්‍යාත්මක ප්‍රදේශයේ පවතින හුණුගල් දියවී ඉවුරේ ගිලා බැසීමක් ඇති කිරීම හේතුවෙන් සමනල වැව දකුණු ඉවුරේ කාන්දුව සිදු වී ඇති බව සොයා ගන්නා ලදී. කාන්දුව මුල් වරට 1992 වසරේදී වාර්තා විය.
- 10.2.5. 2012 වසරේදී, විශාල වේලි පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර කොමිසම (ICOLD) විසින් කාන්දුවට පිලියම් සෙවීම සඳහා ජාත්‍යන්තර උපදේශනය ලබා ගන්නා ලදී. වේල්ලේ කාන්දුව පිළිසකර කර කඩිනමින් එම ප්‍රදේශයේ වෙසෙන ජනතාව ප්‍රදේශයෙන් ඉවත් කිරීමට පියවර ගන්නා ලෙස ඔවුහු නිර්දේශ කළහ.
- 10.2.6. කාන්දුව වැළැක්වීම සඳහා කිලෝමීටර් 2 ක උමගෙහි බදාමයෙන් සිදුරු වසා ඇත. කෙසේ වෙතත් කාන්දුවෙන් 60%ක් සිදුවන්නේ උමගෙහි පිටිසුම් ප්‍රදේශයේ සිට බව ජේරාදේණිය විශ්වවිද්‍යාලය මගින් සිදුකළ පර්යේෂණයක් මඟින් වාර්තා වී ඇත.
- 10.2.7. ඉවුරේ පවතින 'කොන්ඩලයිට්' බනිජය දියවී, එයින් ටොන් 2.2කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් කාන්දුව හරහා ගමන් කිරීම හේතුවෙන් සමනල වැවේ දකුණු ඉවුරේ විශාල ගිලා බැසීමක් නිර්මාණය වී ඇත.
- 10.2.8. දළ වශයෙන් හෙක්ටයාර 3000ක පමණ විහිදෙන කල්තොට වාරි ප්‍රදේශය සමනල වැවේ ජලය මත යැපෙයි. ආරම්භයේදී , සමනලවැව බලාගාරයේ මෙහෙයුම් වැඩසටහන අනුව නියමව ඇති පරිදි, මෙම කලාපයට නිශ්චිත

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

කාල සීමාවක් තුළ පමණක් ජලය ලැබුණි. කෙසේ වෙතත් දැනට පවතින කාන්දුවීමේ ගැටළු හේතුවෙන් කල්තොට ප්‍රදේශයට වසර පුරා ජලය සැපයිය හැකිය.

- 10.2.9. තවද , කාන්දුවෙන් ලැබෙන ජලය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සඳහා කලාපයේ කුඩා පරිමාණ බලාගාර දෙකක් පිහිටුවා ඇත. මෙගාවොට් 1.2 ක ධාරිතාවකින් යුත් එක් බලාගාරයක් ලංකා විදුලිබල බණ්ඩලය සතු වන අතර අනෙක පුද්ගලික අංශයට අයත් මුල්ගම කුඩා ජල විදුලි බලාගාරයයි.
- 10.2.10. ජාතික ගොඩනැගිලි පර්යේෂණ සංවිධානය (NBRO) ජේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ ඉල්ලීමට ප්‍රතිචාර දක්වමින් සමනල වැව දකුණු ඉවුරේ භූගෝලීය සමීක්ෂණයක් සිදු කර ඇත. සමනල වැව වේල්ලට මේ වන විට ක්ෂණික තර්ජනයක් නොමැති බව සොයාගැනීමට පෙනී යයි. කෙසේ වෙතත්, මෙම ගැටළුව දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ පැවතුනහොත් එය ව්‍යාසනකාරී සිදුවීමකට තුඩු දිය හැකි බව අවධාරණය කෙරේ.
- 10.2.11. කාන්දුව පිළිසකර කර සමනල වැව සම්පූර්ණයෙන් පිරී ගියහොත් කුඩා විදුලි බලාගාර දෙකෙහිම ධාරිතාවයෙන් නිපදවන විදුලියට වඩා වැඩි විදුලියක් සමනල වැව ප්‍රධාන බලාගාරයෙන් නිපදවිය හැකිය.
- 10.2.12. හක්වටුනාව ජලාශය සහ හක්වටුනාව ජලාශයේ ඉහළ ජල පෝෂක ප්‍රදේශය අතර ඉඩම් කට්ටි ඉරුදෙණියාය ප්‍රදේශවාසීන් විසින් අත්පත් කරගෙන ඇති අතර ඔවුහු මහා පරිමාණයෙන් බෝංචි වගා කරති.
- 10.2.13. කහලපල්ලෙකැලේ අභයභූමියෙන් අත්පත් කරගත් ඉඩම් රටේ ඉඩම් ප්‍රතිපත්තියට අනුකූලව ඉරුදෙණියායේ වැසියන්ට ලබාදීමට 2000 වර්ෂයේදී රජය තීරණය කළේය.
- 10.2.14. හක්වටුනාව ජලාශය ආසන්නයේ ඉඩම් ලබාගත් පවුල් 18ක් අලි ඇතුන්ට ඔවුන්ගේ තීරණාත්මක ජල මූලාශ්‍රය වන එම ජලාශයට පැමිණීමට බාධා කිරීම හේතුවෙන් ගැටුමක් හටගෙන තිබේ. කහල්ලේ පල්ලෙකැලේ අභයභූමියෙන් විකල්ප ඉඩම් ලබාදීමට රජය සූදානම් නමුත් එම පවුල් එම යෝජනාව පිළිනොගනිති.
- 10.2.15. අලි මංකඩ ඉදිකිරීම අභියෝග මතු කරන අතර , ප්‍රධාන වශයෙන් ඊට හේතුව වන්නේ ප්‍රදේශවාසීන් බොහෝ විට එය වනජීවී සීමාවක් ලෙස වැරදි ලෙස වටහා ගැනීමයි. එබැවින් ඉරුදෙණියාය ප්‍රදේශවාසීන් සමග එකඟතාවයකට පැමිණීම සඳහා දේශපාලන අධිකාරියේ සහය ලබා ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 10.2.16. වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව විසින් කැලණි සහ කළු යන ගංගා දෙකෙහිම ගං ඉවුරු නිරන්තරයෙන් අධීක්ෂණය කරන අතර, එම කිසිදු ගං ඉවුරකට ආසන්න අවදානමක් නොමැත.
- 10.2.17. කොළඹ මහ නගර සභාව (CMC) නගරයේ ප්‍රධාන වශයෙන් ගංවතුර තත්ත්ව ඇති විය හැකි ප්‍රදේශ 45 ක් හඳුනාගෙන තිබූ අතර මෑතකාලීන ගංවතුර තත්ත්වය තුළ, කොළඹ මහ නගර සභාව විසින් ප්‍රධාන වශයෙන් ගංවතුර තත්ත්ව ඇතිවන ස්ථාන 20 ක් හඳුනාගෙන ඇත.
- 10.2.18. 2023 වර්ෂයේදී ඇතිවූ නිල්වලා ගඟේ ගංවතුර ප්‍රධාන වශයෙන් පහත සඳහන් කරුණු නිසා උග්‍ර විය
- ආරක්ෂිත සහ පිරිසිදු පානීය ජලය සැපයීම සහතික කිරීම සඳහා ඉදිකර ඇති ලවණ බාධකය
 - අයහපත් කාලගුණික තත්ත්වයන් හේතුවෙන් ඇද හැලුණු අධික වර්ෂාපතනය
 - නිල්වලා ද්‍රෝණියේ රොන් මඩ තැන්පත් වීම
 - ලවණ බාධකය ඉදි කිරීමෙන් පසු ඊට පෙර විටින් විට භාවිතා කරන ලද වැලි බාධකයන් ඉවත් නොකිරීම හේතුවෙන් බාධක දෙකක් අඛණ්ඩව පැවතීම.
 - නිල්වලා ගංගාවේ ඇළ මාර්ග සහ අනු ගංගාවල රොන්මඩ ඉවත් කිරීම සහ නඩත්තු කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන සහ උපකරණ නොමැතිකම නිසි නඩත්තුවට බාධාවක් විය.
 - අධිවේගී මාර්ගය ඉදිකිරීමේදී ස්ථාපිත විකල්ප තාවකාලික මාර්ග ඉවත් නොකර තබා ගැනීම
 - නිල්වලා රක්ෂිත ප්‍රදේශය තුළ වැසි ජලය ගහට මුදා හැරීමට භාවිතා කරන පොම්පාගාර සඳහා ප්‍රමාණවත් ඉන්ධන නොලැබීම සහ 1989 වසරේ ඉදිකර ඇති පොම්පාගාර 2010 වසරේදී පමණක් නඩත්තු කටයුතු සිදු කර ඇත.
- 10.2.19. 2023 වසරේදී නිල්වලා ගඟේ ගංවතුර දීර්ඝ කාලයක් පැවතීමට සැලකිය යුතු ලෙස දායක වූ මූලික සාධකය වන්නේ වැලි බාධක ඉවත් නොකිරීමයි. මෙම වැලි බාධක වාර්ෂිකව රු. මිලියන 10 ක පමණ වියදමක් දරා ඉදිකර ඇත. මෙම බාධක ඉවත් කිරීම සඳහා ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය (NWSDB) වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුවට මුදල් වෙන් කළද යන්ත්‍රෝපකරණ ප්‍රමාණවත් නොවීම හේතුවෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම වැලි බාධක ඉවත් කිරීමට නොහැකි වී ඇත.
- 10.2.20. ලවණ බාධකය ඉදිකිරීමට පෙර මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් 2017 වර්ෂයේදී පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමක් (EIA) සිදුකර ඇති අතර, වාරිමාර්ග

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

දෙපාර්තමේන්තුව සහ ලංකා හයිඩ්‍රොලික්ස් සමාගම විසින් ගවතුර අවම කිරීම පිළිබඳ තක්සේරුවක් සිදු කර ඇත.

10.2.21. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය (NWSDB) විසින් ලවණ බාධකය ඉදිකිරීම සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන ලද ශක්‍යතා අධ්‍යයනයන්හි නිර්දේශ සහ මාර්ගෝපදේශ ක්‍රියාත්මක කර නොමැත.

10.3. නිර්දේශ

- 10.3.1. පරිසර අමාත්‍යාංශය සහ ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය සමඟ එක්ව "අලාභ හා හානි අරමුදල" සඳහා අයදුම් කිරීමට දත්ත ආකෘති ඉදිරිපත් කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් සැකසීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 10.3.2. සෞදි අරාබියේ “සෞදි හරිත මූලපිරීම” නම් වූ වැඩසටහන යටතේ මුද්‍රිත ඉඩම්වල ගස් බිලියන 10 ක් සිටුවීම සඳහා සෞදි අරාබියේ අරමුදල්වලින් කොටසක් ලබා ගැනීමේ හැකියාව පිළිබඳ සොයා බැලීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 10.3.3. සමනල වැව වේල්ලේ කාන්දුව මැනවින් තක්සේරු කර කාන්දුව පිළිසකර කිරීමට පියවර ගැනීම නිර්දේශ කර ඇති අතර මේ සඳහා අවදානම් අවම කිරීමේ සැලැස්මක් සකස් කිරීම අවශ්‍ය වේ. සමනලවැව ඉවුර මත ජල මූලාශ්‍රය මඟින් ඇති කරන අධික පීඩනය හේතුවෙන් මීට පෙර සිදු කරන ලද බොහෝ අලුත්වැඩියාවන් සාර්ථක නොවූ බැවින් කාන්දුව නිවැරදි කිරීමට යම්කිසි පියවරක් ගත යුත්තේ හොඳින් අධ්‍යයනය කිරීමෙන් පසුවය.
- 10.3.4. කිසියම් කාන්දු වීමක් සිදු වුවහොත් එය ග්‍රාමසේවා වසම් 12 ක පවුල් 2000 කට ආසන්න ප්‍රමාණයකට අයත් ජනතාවට බල පෑ හැකි අතර වගා බිම් 3000 කට ආසන්න ප්‍රමාණයකට හානි සිදු කළ හැකි බැවින්, යම් අනතුරුදායක අවස්ථාවකදී සමනලවැව වේල්ල ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ ජනතාවට ඒ පිළිබඳ අනතුරු ඇඟවීම සඳහා තත්‍ය කාලීන අධීක්ෂණ සහ අනතුරු ඇඟවීමේ පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.
- 10.3.5. අදාළ සියලු පාර්ශ්වකරුවන් සමඟ සහයෝගයෙන් සමනල වැව වේල්ලේ කාන්දුව සඳහා ඒකාබද්ධ විසඳුමක් ලබා දීම නිර්දේශ කෙරෙන අතර පසුව අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ලබා ගෙන අරමුදල් සකසා ගත යුතුය.
- 10.3.6. සමනල වැව වේල්ල කාන්දු වීමට අදාළව විසඳුම් සෙවීම සඳහා පුළුල් ආපදා කළමනාකරණ වැඩසටහනක් සකස් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. අනාගතයේදී ඇති විය හැකි විපත් සඳහා සුදානම් වීම වෙනුවෙන් අදාළ පාර්ශ්වකරුවන් සමඟ සමීප සම්බන්ධීකරණයක් මෙහිදී සිදු විය යුතුය.
- 10.3.7. මෙම කාන්දුවීම හේතුවෙන් ව්‍යවසනයක් ඇති විය හැකි බව වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව සහ භූ විද්‍යාඥයන් අනතුරු අභවා ඇති බැවින් සමනල වැව වේල්ලෙහි කාන්දුව සඳහා ස්ථීර විසඳුමක් ලබාදීමට ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය කඩිනම් පියවර ගත යුතු බව නිර්දේශ කෙරේ.
- 10.3.8. කහලපල්ලෙකැලේ අභයභූමියේ ඉඩම්වලින් ඉරුදෙනියාය ප්‍රදේශයේ පවුල් 18 කට ඉඩම් ලබාදී කෘතීම අලි මංකඩ කඩිනමින් ඉදිකරන ලෙස නිර්දේශ කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

- 10.3.9. ඉරුදෙණියාය ඉඩම් ගැටලුව සම්බන්ධයෙන් එකඟතාවයකට පැමිණීම සඳහා කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික් සම්බන්ධීකරණ කමිටුව, දිස්ත්‍රික් ලේකම්, වනජීවී අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් සහ ඉරුදෙණියාය ප්‍රදේශවාසීන් සමඟ සම්බන්ධීකරණයක් ඇති කර ගැනීමට නිර්දේශ කෙරේ
- 10.3.10. විය හැකි අවදානම් අවම කිරීම සහ ආරක්ෂාව සහතික කිරීම සඳහා අඹතලේ ප්‍රදේශයේ කැලණි ගඟ දිගේ භාවඩ් ඉවුරේ මනා ස්ථායීතා තක්සේරුවක් සිදු කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. විය හැකි යම් අනතුරක් වේ නම් ඒ පිළිබඳ විසඳුම් ලබා දීම සඳහා වැඩිදුර විමර්ශනය සහ වැලැක්වීමේ පියවර ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.
- 10.3.11. කොළඹ නගරයේ හදිසි ගංවතුර අභියෝගවලට මුහුණ දීම සඳහා ඵලදායී විසඳුම් සොයා ගැනීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්දේශ කෙරේ . හදිසි සහ බරපතල ගංවතුර තත්ත්ව ආශ්‍රිත ගැටළු විසඳීම සහ අවම කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.
- 10.3.12. සියලුම කාන්දුවීම් ඉවත් කර කොළඹ නගරයේ කාණු පද්ධතිය පිරිසිදු කිරීම නිර්දේශ කෙරෙන අතර නගරයේ ගංවතුර තත්ත්වයට වහා පිළියම් යෙදිය යුතුය.
- 10.3.13. නගරය අවට සහ නගරය තුළ ඇති තෘතීයික සහ ද්විතීයික ඇළ මාර්ග පිරිසිදු කිරීම මගින් කොළඹ නගරයේ ජලය පිටාර යාම වැළැක්වීම නිර්දේශ කෙරේ
- 10.3.14. ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන් වන මධ්‍යම ඉංජිනේරු උපදේශන කාර්යාංශය, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධන සංස්ථාව සහ අනෙකුත් අදාළ ආයතන සමඟ එක්ව, මාතර නගරය සහ ඒ ආශ්‍රිත තදාසන්න ප්‍රදේශ ගංවතුරෙන් ආරක්ෂා කර ගැනීම පිළිබඳ ශක්‍යතා අධ්‍යයනයක් සිදු කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. මෙම පුළුල් විමර්ශනයේ කොටසක් ලෙස පානීය ජලය සැපයීම පිළිබඳවද අවධානය යොමු කිරීමට යෝජනා කෙරේ.
- 10.3.15. තාවකාලික පියවරක් ලෙස 2024 වර්ෂයේ අප්‍රේල් මාසයට පෙර වැලි බාධකය සම්පූර්ණයෙන්ම ඉවත් කර නිල්වලා ගඟ කැනීමට නිර්දේශ කෙරේ. යන්ත්‍ර සූත්‍ර හිඟයක් පවතී නම්, මෙම ක්‍රියාවලිය පහසු කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධන සංස්ථාවේ (SLLDC) සහය ලබා ගන්නා ලෙස ද යෝජනා කෙරේ.
- 10.3.16. 2024 අප්‍රේල් මාසයට පෙර නිල්වලා ගඟ ආශ්‍රිතව ඇති බෝක්කු හා ඇළ මාර්ගවල අවහිරතා ඉවත් කිරීම හා පිලිසකර කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. අධිවේගී මාර්ගය ඉදිකිරීමේදී සහ අනෙකුත් සංවර්ධන කටයුතු වලදී මෙම ජල මාර්ග අවහිරකර නඩත්තු නොකර තබා ඇත.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

10.3.17. ගංවතුර වැළැක්වීම සහ මාතර නගරයේ සහ ඒ අවට ප්‍රදේශවල පානීය ජල අවශ්‍යතා සපුරාලීමේ අරමුණින් යෝජිත දිගිලි ඔය, බටුවිට ආර සහ අපරැක්ක ආර යන ජලාශ තුන ඉදිකිරීම සඳහා ශක්‍යතා අධ්‍යයනයක් සිදු කිරීම නිර්දේශ කෙරේ.

10.3.18. නිල්වලා ගඟ පිටාර ගැලීම හේතුවෙන් මාතර ප්‍රදේශයේ කන්න 9 ක වගා හානි සිදුවී ඇති අතර මේ හේතුවෙන් හානියට පත් ගොවීන්ට වන්දි ලබාදීමට මේ සඳහා මාතර දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරයාගේ මැදිහත්වීම ලබා ගැනීමටත් නිර්දේශ කෙරේ.

10.3.19. ලවණ බාධකය ඉදි කිරීම නිසා ඇතිවී තිබෙන පාරිසරික ගැටළු සහ නිල්වලා ගඟේ ගංවතුර වැළැක්වීම සඳහා ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් සකස් කිරීම නිර්දේශ කෙරේ. මෙම ව්‍යාපෘති යෝජනාව සකස් කිරීමේදී පහත සඳහන් රාජ්‍ය ආයතන සමඟ සම්බන්ධීකරණයක් තිබිය යුතු බවද අවධාරණය කෙරේ.

- දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය, මාතර
- වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව
- ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය
- මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය
- ශ්‍රී ලංකා ඉඩම් සංවර්ධන සංස්ථාව
- මධ්‍යම ඉංජිනේරු උපදේශන කාර්යාංශය

ඇමුණුම 1

රේගු බදු පැහැර හැර ඇති රාජ්‍ය ආයතන ලැයිස්තුව

1. ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලය
2. කර්මාන්ත හා වාණිජ කටයුතු අමාත්‍යාංශය
3. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය
4. අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය
5. පළාත් සභා සහ පළාත් පාලන අමාත්‍යාංශය
6. මහා මාර්ග හා උසස් අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය
7. ආර්ථික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය
8. ආපදා කළමනාකරණ අමාත්‍යාංශය
9. ආගමික කටයුතු අමාත්‍යාංශය
10. සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශය
11. තරුණ කටයුතු අමාත්‍යාංශය
12. ජල සම්පාදන හා ජලාපවාහන අමාත්‍යාංශය
13. වරාය කටයුතු අමාත්‍යාංශය
14. ජාතිය ගොඩනැගීමේ අමාත්‍යාංශය
15. ධීවර අමාත්‍යාංශය
16. ක්‍රීඩා අමාත්‍යාංශය
17. අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය
18. විදුලිබල හා බලශක්ති අමාත්‍යාංශය
19. වෘත්තීය හා කර්මික පුහුණු කිරීමේ මධ්‍යස්ථානය
20. නැවත ගොඩනැගීමේ හා නැවත පදිංචි කිරීමේ අමාත්‍යාංශය
21. පරිසර හා ස්වභාවික සම්පත් අමාත්‍යාංශය
22. ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය
23. සංචාරක අමාත්‍යාංශය
24. අධිවේගී මාර්ග හා මාර්ග සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය
25. අධිවේගී මාර්ග අමාත්‍යාංශය
26. ප්‍රවාහන අමාත්‍යාංශය
27. සමාජ සේවා අමාත්‍යාංශය
28. ජනමාධ්‍ය හා තොරතුරු අමාත්‍යාංශය
29. ශ්‍රී ලංකා ගුවන් හමුදාව
30. බුද්ධ ශාසන හා ආගමික කටයුතු අමාත්‍යාංශය
31. පාර්ලිමේන්තු කටයුතු අමාත්‍යාංශය
32. කෘෂිකර්ම අමාත්‍යාංශය
33. ආහාර සුරක්ෂිතතා අමාත්‍යාංශය
34. සමුපකාර හා අභ්‍යන්තර වෙළඳ අමාත්‍යාංශය
35. නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය
36. සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශය

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ නවවැනි පර්ලිමේන්තුව - පස්වැනි සභාවාරය
ක්‍රම සහ විධි පිළිබඳ කාරක සභාවේ දෙවන වාර්තාව

37. ශ්‍රී ලංකා හමුදාව
38. ශ්‍රී ලංකා යුද්ධ හමුදාව
39. මුදල් අමාත්‍යාංශය
40. ඛනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව
41. ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය